

Veterinaarseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eestis puudub ühtne lähenemine koerte, kasside ja valgetuhkrute märgistamiseks ning nimetatud loomade ja nende pidajate andmete registreerimiseks puudub ühtne register. See raskendab varjupaika jõudvate loomade pidaja tuvastamist, vähendab pidajale looma tagastamise tõenäosust ja pikendab loomade varjupaigas oleku aega. See omakorda mõjutab negatiivselt loomade heaolu. Samuti esineb takistusi kohalike omavalitsuste (edaspidi *KOV*) omavahelises koostöös ühtse lähenemise leidmiseks ja vajalike andmete jagamisel, mistõttu ei ole tagatud loomade piisav jälgitavus. See omakorda suurendab KOV-ide kulu hulkuvate loomade püüdmise ja pidamise korraldamisel ning varjupaikade töö- ja loomkoormust.

Eelnõuga täpsustatakse lemmikloomade, sealhulgas kaubanduslikul ja erieesmärgil peetavate lemmikloomade jälgitavuse nõudeid, muutes Eestis peetavate koerte, kasside ja valgetuhkrute identifitseerimine süstitava elektroonse identifitseerimisvahendiga (edaspidi *mikrokiip*) ning looma ja loomapidaja kohta asjakohaste andmete registrisse kandmine (edaspidi ka *registreerimine*) riiklikus registris kohustuslikuks. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) põllumajandusloomade registri juurde luuakse selleks tarbeks lemmikloomade ja lemmikloomapidajate andmeid koondav uus registriosa (edaspidi koos *riigi lemmikloomaregister*) ning põllumajandusloomade register nimetatakse ümber loomade registriks. Kehtestatakse riigilõiv, mida tasutakse loomade registris lemmiklooma registreerimise eest ja lemmikloomapidaja vahetumise korral andmete muutmise eest. Eelnõuga täpsustatakse lemmiklooma identifitseerimiseks kasutatava mikrokiibi heakskiitmise korda ning nii veterinaararsti, varjupaigas hulkuvate loomade pidamisega tegeleva isiku kui ka lemmikloomapidaja kohustusi ja vastutuse ulatust andmete esitamisel ja ajakohasena hoidmisel.

Kohustuslik koerte, kasside ja valgetuhkru kiibistamine ning registreerimine PRIA juurde loodavas riigi lemmikloomaregistris suurendab praeguste, enne eelnõu seadusena jõustumist kiibistamis- ja registreerimiskohustuse täitmata jätnud loomapidajate ja tulevaste loomapidajate halduskoormust. See toob loomapidajale kaasa ühekordse kiibistamise ja registreerimise kulu koos looma esmasel registreerimisel või loomapidaja vahetumise korral 12-eurose riigilõivu tasumise nõude. Samas paraneb tänu kiibistamise ja riigi lemmikloomaregistris andmete registreerimisele koerte, kasside ja valgetuhkrute jälgitavus, suureneb võimalus lahti pääsenud loomade tagastamiseks loomapidajale, mis omakorda aitab vähendada varjupaikade halduskoormust. Kuna loomapidaja peab oma varjupaika jõudnud loomale järele minnes tasuma varjupaigale looma pidamise ajal tekkinud kulud, aitab uute nõuete kehtestamine ennetada looma varjupaika jõudmist või vähemasti lühendada looma varjupaigas oleku perioodi. Loomapidajale, kes on täitnud talle pandud kohustuse, ei teki sellisel juhul täiendavat kulu või on kulu väiksem tänu looma varjupaigas pidamise aja lühenemisele.

Veterinaararstide halduskoormus suureneb, sest neile tekib kohustus looma kohta andmete registrisse esitamiseks. Samas suurendab kiibistamise ja registreerimis nõue loomapidaja vastutust oma peetava lemmiklooma suhtes, mis võib omakorda suurendada nõudlust muudele veterinaarteenustele, näiteks sagenevad eeldatavalt lemmikloomade parasiiditõrje,

vaktsineerimised ja regulaarsed tervisekontrollid. Veterinaararst küsib oma pakutavate teenuste eest tasu, mistõttu halduskoormuse tõus on kokkuvõttes kompenseeritud täiendava klientuuri ja sellega kaasneva sissetulekuga.

KOV-ide ülesannete hulk ja koormus väheneb, sest riik võtab üle koerte, kasside ja valgetuhkrute kohta arvestuse pidamise kohustuse. Sellega väheneb kulu neil KOV-idel, kellel on praegu leping välise teenusepartneriga KOV-i lemmikloomaregistri pidamiseks. Kuna KOV-id katavad varjupaika jõudnud loomade, kelle omanikku ei tuvastata, ülalpidamiskulud esimese 14 päeva jooksul, väheneb tõenäoliselt kiibistamise ja registreerimise kohustusega KOV-ide kulu hulkuvate loomade püüdmisele ja ülalpidamisele. Nende loomade püüdmine ja pidamine on samuti üldjuhul korraldatud välise teenusepartneri ehk varjupaiga abiga. Positiivse mõjuna võib avalduda varjupaikade töökoormuse langus, mis omakorda tasakaalustab loomapidajate halduskoormuse tõusu. Kasside kiibistamise ja registreerimise kohustuse järgimisel (enamik varjupaikadesse jõudvatest loomadest on kassid) jääb varjupaikade mureks peamiselt vaid omanikuta loomadele uute pidajate leidmine, sest pidajaga ja juba kiibistatud loomad jõuavad kiiresti koju tagasi.

Halduskoormuse tasakaalustamise täiendava meetmena on kavandatud riikliku alkoholiregistri kaotamine. Alkoholiseaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu on esitatud 16. detsembril 2025. a kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS (eelnõu toimiku nr 25-1412¹). Alkoholiseaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on lõpetada riikliku alkoholiregistri tegevus ning vähendada sellega alkoholi käitlejate halduskoormust. Alkoholiregistri kaotamine on üks bürokraatia vähendamise ettepanekutest, mis esitati peaministri ettevõtjate nõukojale. Otsus kaotada alkoholiregister võeti vastu Vabariigi Valitsuse 8. mai 2025. aasta majanduskabineti nõupidamise istungil.

Teise olulise teemana täpsustatakse eelnõu sätetega muu loomataudi ennetamise ja tõrje korraldamiseks, sealhulgas tauditeavituse kohustusega. Muu loomataud käesoleva seaduse tähenduses on loomataud, mis ei ole loetletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429² (edaspidi *EL-i loomatervise määrus*) artikli 5 lõike 1 punktis a ja II lisas ning mida ei peeta esilekerkivaks loomataudiks sama määruse artikli 6 tähenduses. Muu loomataudi ennetamise ja tõrje reguleerimine on Euroopa Liidus (edaspidi *EL*) liikmesriigi pädevuses.

Veterinaararstile lisandub kohustus teavitada Maailma Loomatervise Organisatsioonile (edaspidi *WOAH*) kohustuslikult teatavate loomataudide loetellu kuuluva loomataudi või zoonoosse haigusetkitaja diagnoosimisest Põllumajandus- ja Toiduametit (edaspidi *PTA*), loomapidajat ja lemmikloomapidajat. Eesti on *WOAH*-i liige ja sellega kaasneb kohustus teavitada organisatsiooni Eestis diagnoositud loomataudidest 24 tunni jooksul selle diagnoosimisest. Et *PTA* saaks rahvusvahelisi kohustusi täita, peab ta võimalikult kiiresti saama asjakohase info. Veterinaararst diagnoosib haigusi ja seetõttu on tema kohustus sellest *PTA*-d teavitada. *WOAH*-i loetelus on lisaks neile loomataudidele, mille kohta teavitamise kohustus juba kehtib, veel 59 erinevat loomataudi, kuid enamikke neist taudidest ei ole Eestis kunagi diagnoositud ja looduslike tingimuste tõttu neid meie piirkonnas ei esine. Seega tegelikku halduskoormuse tõusu veterinaararstidele ei avaldu.

¹ <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/760a8780-be6f-435d-b983-5e9682edb3e0>

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2016/429](#), loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.03.2016, lk 1–201)

PTA-le loouakse õiguslikud alused muude kui EL loetelu loomataudide ennetus- ja tõrjemeetme rakendamiseks, nagu kitsenduste kehtestamine loomade liikumisele ettevõttest, loomade eraldamine, asjakohaste bioturvameetmete kohaldamine, ning rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks nendest loomataudidest teavitamisel. See on vajalik teiste loomade tervise ja heaolu kaitseks, et vältida taudide levikut farmidevahelisel loomade liigutamisel ning tagada, et toiduahelasse ei satuks saadusi sellistelt loomadelt, kelle tervislik seisund võiks ohustada inimest. Õigeaegne meetmete rakendamine võimaldab taudiennetuse ja tõrjega koheselt tegeleda ja see omakorda vähendab nii taudikahjusid, kui ka taudilevikuga seotud töökoormust PTA-le kui halduskoormust loomapidajale. Kavandatav muudatus annab seadusest tuleneva aluse kehtestada vajalikud loomatauditõrje meetmed, mida PTA ise saab rakendada või mida ettevõtja on kohustatud täitma. Kehtiv õigus annab PTA-le selleks üldised alused, kuid praktikas on selgunud vajadus täpsama regulatsiooni järele. Tuginedes LABRIS-e 2023. aasta aruandele, diagnoositi selliseid haigusi 11 korral. Põllumajandusloomade pidajale tekib kohustusi ainult, kui tema karjas diagnoositakse selline loomataud või ta peab sellise taudi leviku tõttu tegema ennetavaid tegevusi. Veterinaararstide halduskoormus kasvab minimaalselt, see seisneb PTA teavitamises muu loomataudi diagnoosimisest.

Samuti lahendatakse muudatustega käesoleva seaduse ja EL-i õiguse rakendamisel ilmnunud ebakõlasid ja probleeme ning loouakse alused erandite rakendamiseks loomade märgistamisel. Erandeid on võimalik rakendada EL õigusega kehtestatud juhtudel ja -ulatuses. Need muudatused aitavad vähendada halduskoormust ja bürokraatiat.

PRIA-le paber kandjal andmete esitamine lõpeb. Paber kandjal esitatavate teadete ja dokumentide osakaal on alla 1% ning e-andmevahetuse protsessi dubleerimine on kulukas ja ebavajalik. IT-arendus paberprotsessi jaoks on kallim kui e-teenuste jaoks, kuna paberprotsessil puhul tuleb arendada ka erinevaid kontrole, mis e-teenustes on lahendatud andmete ette kuvamisega. Lisaks peab paberprotsessis iga vea korral olema välja arendatud paberil tagasiside andmise võimekus, mis peab andmete esitajale olema arusaadav (selgitama, milles on probleem) ning olema lisatud selgitused probleemi lahendamise võimaluste kohta. Paber kandjal andmete esitamise lõpetamine vähendab oluliselt PRIA halduskulusid. E-teenused on täna kõigile kättesaadavad ja vähendavad ka andmete esitaja halduskoormust.

Loomapidaja ettevõttes toimunud muutuste kohta andmete esitamise tähtaeg muudetakse üheselt arusaadavaks. Viie tööpäeva asemel seitsme päeva nõue võimaldab vältida olukorda, kus riigipüha tõttu ei ole andmete esitamise tähtaeg enam kooskõlas EL-i õigusest tuleneva kohustusega esitada andmed mitte hiljem kui seitsme päeva jooksul. Andmete täpsema laekumisega tagatakse registri ajakohasus ja usaldusväärsus. Andmete esitamiseks ühtse tähtaja kehtestamine aitab ka tagada, et tekib vähem probleeme seoses nõuetekohasuse kontrollidega või muude toetusmeetmetega seotud küsimustes.

Samuti täpsustatakse riikliku referentlabori tegutsemise alust eesmärgiga tagada parem kooskõla määrusega (EL) 2017/625. Edaspidi ei lähtu referentlabor valdkonna eest vastutava ministri esitatud riiklikust tellimusest, vaid referentlabori enda koostatud tegevuskavast määruse (EL) 2017/625 artiklis 101 sätestatud nõuete täitmiseks. Need asutused, kes täidavad tsiviilõigusliku lepingu alusel referentlaborite ülesandeid, koostavad ja ajakohastavad tegevuskava lähtudes lepingus sätestatust. Muudatus mõjutab referentlabori ülesandeid täitvaid asutusi – loomatervise valdkonnas täidavad referentlabori ülesandeid praegu Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskus ning Sciensano Belgia terviseinstituut, kus juures viimane tsiviilõigusliku lepingu alusel. Muudatus vähendab halduskoormust.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna nõunik Kadri Kabel (tel 5687 7104, kadri.kabel@agri.ee), sama osakonna nõunik Ülle Pau (tel 5684 8244, ylle.pau@agri.ee), sama osakonna nõunik Enno Piisang (tel 5672 7199, enno.piisang@agri.ee) ja sama osakonna valdkonnajuht Maia Radin (tel 5621 7373, maia.radin@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud ja seletuskirja kvaliteeti kontrollinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Tuula (tel 625 6166, katrin.tuula@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu ja seletuskirja õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi muu menetluses oleva eelnõuga. Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga³, kus koalitsioonileppes on välja toodud eesmärk lemmikloomaregistri eelanalüüsi koostamiseks. Eelnõu on seotud EL loomatervise määruse rakendamisega.

Ülejäänud muudatused on seotud EL-i loomatervise määruse rakendamisega, nende koostamisel on kaasatud asjakohaseid huvigruppe ja nende mõjusid analüüsitakse käesoleva eelnõu seletuskirjas. Muudatused kavandatakse EL-i õiguse paremaks rakendamiseks ja bürokraatia vähendamiseks ning nende puhul ei ole tegemist riigisiselt rakendatavate lisanõuetega.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

Eelnõuga muudetakse veterinaarseadust (RT I, 30.06.2023, 103), loomakaitseseadust (RT I, 02.01.2025, 25), põllumajandusloomade aretuse seadust (RT I, 25.03.2025, 2), riigilõivuseadust (RT I, 08.07.2025, 67), toiduseadust (RT I, 01.07.2025, 4) ja vedelkütuse erimärgistamise seadust (RT I, 30.06.2023, 98).

2. Seaduse eesmärk

Veterinaarseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse peamine eesmärk on toetada KOV-e omanikuta või loomapidaja juurest lahti pääsenud loomade (edaspidi *hulkuvad loomad*) püüdmisel ja pidamisel, aidata vähendada lemmikloomapidajate peetavate lemmikloomade sattumist loomade varjupaika ning vähendada seeläbi varjupaikade koormust, samuti aidata kaasa lemmikloomade heaoluga seotud probleemide lahendamisele ja lemmikloomadega kauplemisel pettuste vähendamisele. Need eesmärgid saavutatakse koerte, kasside ja valgetuhkrute mikrokiibiga märgistamisega (edaspidi *kiibistamine*) ja PRIA põllumajandusloomade registri juurde loodavas riigi lemmikloomaregistris registreerimisega.

Uue registriosa loomisega võtab riik KOV-idelt üle lemmikloomade kohta arvestuse pidamise kohustuse. Suur osa KOV-e on korraldanud oma haldusterritooriumil koerte ja kasside kohta arvestuse pidamise, kasutades lemmikloomaregistri pidamiseks eraettevõtjatest teenusepakkujate tehnilisi lahendusi, mis omavahel ei ühildu. See tähendab, et puudub ühiskasutatav andmebaas, mida kõik KOV-id kasutada saaksid. Osa KOV-e ei kasuta koerte ja kasside kohta arvestuse pidamiseks eespool mainitud tehnilisi lahendusi. See on toonud kaasa

³ Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm. Vabariigi Valitsus. <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/tegevusprogramm-0>

arvestuse pidamises KOV-ide vahelise killustumise, mis omakorda raskendab varjupaika jõudvate loomade pidajate tuvastamist, tekitades seeläbi varjupaikades selliste loomade ülalpidamisel KOV-idele suuremaid kulusid. Käesoleva eelnõuga soovitakse neid probleeme lahendada.

Eelnõu väljatöötamisele eelnes veterinaarseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse (edaspidi *VTK*) koostamine ja kooskõlastamine eelnõude infosüsteemi (edaspidi *EIS*) kaudu. *VTK* toimiku number *EIS*-is on 23-1581⁴. *VTK* koostati ainult koerte, kasside ja valgetuhkrute identifitseerimise ja registreerimisega seotud teemade analüüsimiseks. Eelnõus sätestatakse nimetatud loomade märgistamise nõuded rangemalt kui *EL*-i loomatervise määrus ja teised asjakohased *EL*-i õigusaktid ette näevad. *EL*-i loomatervise määruse kohaselt on liikmesriigil lubatud võtta täiendavaid või rangemaid meetmeid (art 269). *EL*-i õiguse kohaselt on koerte, kasside ja valgetuhkrute märgistamine mikrokiibiga kohustuslik üksnes nende loomade teise liikmesriiki liikumise korral. Kaasatud osapoolteks *VTK* väljatöötamisel olid Põllumajandus- ja Toiduamet, Maksu- ja Tolliamet, *PRIA*, Eesti Loomaarstide Koda (varem Eesti Loomaarstide Ühing ja Eesti Väikeloomaarstide Selts), Spin TEK AS, Eesti Linnade ja Valdade Liit, kohalikud omavalitsused, Eesti Kennelliit, loomakaitseorganisatsioonid (Eesti Loomakaitse Liit ja Eesti Loomakaitse Selts) ning aktiivsemad loomaomanikud.

Loomakaitseorganisatsioonid on andnud teema kohta sisendeid toimunud ümarlaudadel ja kohtumistel. Samuti on nad esitanud oma ettepanekud „Aitab“ petitsiooni⁵ ühe punktina (punkt 11, millega taotleti kasside ja koerte kiibistamise kohustuse kehtestamist seadusega ning samas ka üleriigilise lemmikloomade registri loomist), mille põhjal pooldavad nad kohustuslikku lemmikloomade kiibistamist ning ühtse andmekogu loomist. 2021. aasta märtsis korraldati küsitlus, kuhu kaasati teemaga seotud sidusrühmad, keda võimalikud lahendused ja nendega kaasnevad muudatused kõige rohkem mõjutavad: loomapidajad, veterinaararstid ja Eesti Loomaarstide Koda, Eesti Linnade ja Valdade Liit, kohalikud omavalitsused. Küsitluste tulemusi võeti arvesse *VTK* koostamisel.

VTK-le esitasid ministriumid, riigiasutused, loomakaitseorganisatsioonid, veterinaararstide esindajad ja kohalikud omavalitsused tagasiside, mida on võimaluse korral arvesse võetud käesoleva eelnõu ettevalmistamisel.

Muudatus on seotud „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“⁶ seatud eesmärkide rakendamiseks vajalike meetmete ja tegevustega, mida kirjeldatakse programmis „Toiduohutus 2025–2028“⁷. Programmi tegevuse „Looma- ja taimetervise poliitika kujundamine ja rakendamine“ hulka kuuluva valdkonna „Loomatervise ja -heaolu ja söödaohutuse valdkond“ eesmärk on tagada loomade võimalikult hea tervis ja parandada loomade heaolu taset. Toiduohutuse programmis on 2025. aasta loomaheaolu taseme tõstmiseks olulisemate tegevuste hulgas lemmikloomade jälgitavuse parandamiseks kiibistamise ja registreerimise kohustuse kehtestamine. Eelnõuga kavandavad muudatused

⁴ Eelnõude infosüsteem. Veterinaarseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus, 30.11.2023. <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/e25ef253-a6e6-4b92-834e-d9d75d2285e9>

⁵ Rahvaalgatus.ee koduleht. AITAB! Rahvaalgatus Loomakaitse seaduse ja sellega seonduvate õigusaktide muutmiseks, 14.08.2020. <https://rahvaalgatus.ee/initiatives/84efbff9-b3ee-4aa2-96d8-298301cabb07>

⁶ Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030. Valdkonna arengukava. Maaeluministeerium 2021. <https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>

⁷ Toiduohutuse programm 2025–2028. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, 2025.

<https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2025-02/programm-2025-2028-toiduohutus.pdf>

võimaldavad lemmikloomade paremat jälgitavust, mis omakorda aitab kaasa loomade tervise ja heaolu edendamisele.

Lisaks seaduseelnõu peamise eesmärgiga seotud muudatustele tehakse veterinaarseaduses (edaspidi *VS*) muudatusi ja parandusi, mille eesmärgiks on viia Eesti õigus kooskõlla EL-i õigusega, leevendades ja täpsustades muuhulgas teatud nõudeid, mida EL-i õigusaktide ülevõtmisel on vajalikust rangemalt tõlgendatud või mida on võimalik paindlikumalt täita. Seadus on koostatud viis aastat tagasi ning selle rakendamisel on selgunud teatud kitsaskohti ja mõnede nõuete puhul vajadus suurema õigusselguse järele. Väheses mõjuga ja tehniliste muudatuste puhul ei olnud VTK koostamine vajalik, nende muudatuste koostamisel on kaasatud asjakohaseid huvigruppe ja nende mõjusid analüüsitakse käesolevas seletuskirjas.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb seitsmest paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse *VS*-i muutmine.

Eelnõu § 1 punktis 1 asendatakse seaduses sõnad „põllumajandusloomade register” sõnadega „loomade register” vastavas käändes, välja arvatud §-s 117 asuvas põllumajandusloomade registrit käsitlevas üleminekusättes.

Muudatus on vajalik, sest eelnõus kavandatud muudatuste kohaselt tuleb 2027. aastal lisaks põllumajandusloomadele hakata elektroonselt identifitseerima ka koeri, kasse ja valgetuhkruid ning nende ja muude mikrokiibiga identifitseeritud lemmikloomade andmeid hakatakse koguma PRIA põllumajandusloomade registri juurde loodavas riigi lemmikloomaregistris.

Seega ei ole nimetatud registri eesmärk enam üksnes pidada arvestust tõhusa veterinaarjärelvalve ja veterinaarkontrolli tagamiseks põllumajandusloomade ja nende pidajate kohta. Samuti ei peeta registris arvestust üksnes põllumajandusloomade pidamiskohtade kohta. Sellest tulenevalt on sobiv nimetada register ümber loomade registriks. Registri nimetusega seotud sätted on *VS*-i 3. peatüki 3. jaos, mistõttu sõnastatakse need uuesti. Samuti muudetakse registri nimetus kõigis *VS*-i alusel vastu võetud õigusaktides ja teistes õigusaktides, milles viidatakse põllumajandusloomade registrile. Põllumajandusloomade registreerimise osas registri eesmärgi ja nimetuse muutmise seotud tegevustes muudatusi ei tehta.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse *VS*-i § 2 lõiget 4.

Tegemist on vormilise muudatusega, mis on vajalik õigusselguse tagamiseks. Kehtiva seaduse § 2 lõikes 4 kasutatakse terminit „põllumajandusloom”. Põllumajanduslooma määratlus on esitatud kehtiva seaduse § 30 lõikes 4, mida eelnõu kohaselt muudetakse ja mis sõnastatakse uuesti. Termin „põllumajandusloom“ on *VS*-is ja selle rakendusaktides läbivalt kasutusel ning seetõttu on vajalik mõiste määratleda pikema sõnaühendina sättes, kus seda esmakordselt kasutatakse. Seoses sellega asendatakse sõna „põllumajandusloom” tekstiosaga „tavapäraselt loomse saaduse ja loomse paljundusmaterjali saamise eesmärgil peetava maismaalooma ja hobuslase”, täpsustades, et edaspidi kasutatakse seaduses selle pika sõnaühendi kordamise asemel lühendina terminit „põllumajandusloom”.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse seadust §-ga 3¹.

Paragrahviga 3¹ täpsustatakse lemmikloomade mikrokiibiga identifitseerimise, loomade registris registreerimise ja lemmikloomade kohta arvestuse pidamise nõuete kohaldamisala. Nähakse ette, et lemmiklooma mikrokiibiga identifitseerimise, loomade registris

registreerimise ja lemmiklooma kohta arvestuse pidamise kohta käivaid sätteid kohaldatakse ka tavapäraselt lemmikloomana pidamiseks mõeldud kaubanduslikul või eriülesannete täitmise eesmärgil peetava looma pidamisel.

EL-i loomatervise määruse kohaselt kuuluvad lemmikloomade hulka vaid nimetatud määruse I lisas esitatud loetellu kantud liiki kuuluvad loomad, keda peetakse mittekaubanduslikul isiklikul eesmärgil. Eelnõuga kavandatud muudatuste eesmärk on tagada, et loomade jälgitavuse nõuded kehtiksid kõigi koerte, kasside ja valgetuhkrute pidamisel. See tähendab, et sätteid tuleb kohaldada ka nimetatud liiki loomade suhtes, kes on tavapäraselt lemmikloomana pidamiseks mõeldud, kuid keda ei peeta lemmikloomana.

Kaubanduslikul eesmärgil peavad loomi isikud, kes annavad lemmikloomi kas tasu eest või tasuta üle uuele pidajale, sealhulgas nii eraisikud, aretajad kui ka varjupaigad ja lemmikloomi müüvad kauplused, samuti isikud, kes tegelevad loomade pidamisega muul kui isikliku seltsi eesmärgil ehk looma avalikult näitamiseks, võistlustel osalemiseks või sel eesmärgil treenimiseks ja enda ning teiste meelelahutuseks, sealhulgas näiteks kelgukoerte pidajad. Eriülesannete täitmise eesmärgil peetava loomana käsitatakse looma, keda kasutab eriülesannete täitmiseks näiteks nägemispuudega isik, Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*) või Päästeamet. Siia kuuluvad näiteks teraapialoomad, nägemispuudega isikute juhtloomad, PPA ja Päästeameti teenistusülesannete täitmisel kasutatavad loomad, kes aitavad tuvastada näiteks lõhkeaineid ja uimasteid või otsida inimesi.

Kuna EL-i loomatervise määruse mõistetest ei saa siseriikliku õigusega rangemaks või laiemaks minna, on käesolev täiendav selgitus VS-is vajalik. Loomakaitseseaduse § 2 lõikes 3 on lemmiklooma defineeritud järgmiselt: „Lemmikloom käesoleva seaduse tähenduses on inimese isiklikuks meelelahutuseks või seltsiks peetav või sellel eesmärgil pidamiseks mõeldud loom. Lemmiklooma kohta käivaid sätteid kohaldatakse ka eriülesannete täitmiseks treenitud loomale, keda kasutavad näiteks pimedad, politsei või Päästeamet“. VS-iga on soovitud luua loomakaitseseadusega ühisosa ja sarnane rakendus lemmiklooma kohta käivate nõuete osas, mistõttu mõisted on seadustes küll pisut erinevad oma ülesehituselt, kuid kokkuvõttes hõlmavad üht ja sama loomade rühma.

Koerad ja kassid koos valgetuhkrutega on Eestis registreeritud lemmikloomade arvu poolest enim peetavad loomaliigid, mistõttu kehtestatakse edaspidi kohustus identifitseerida mikrokiibiga koer, kass ja valgetuhkur ning registreerida nende pidamise korral andmed loomade registris. Siiski luuakse eelnõuga võimalus lisaks nendele liikidele registreerida andmed muude mikrokiibiga identifitseeritavate lemmikloomana peetavate liikide kohta loodavas riigi lemmikloomaregistris. Registrisse kantavate andmete õigsuse ja usaldusväärsuse ning loomade jälgitavuse nõuete täitmise tagamiseks ning lemmikloomadega või tavapäraselt lemmikloomana pidamiseks mõeldud loomadega kauplemisel pettuste esinemise võimaluste vähendamiseks on oluline, et kõigi riigi lemmikloomaregistrisse kantavate loomaliikide registreerimisel täidetakse samu nõudeid.

Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse VS-i § 9 punkti 2, et täpsustada Põllumajandus- ja Toiduameti (edaspidi *PTA*) ning Maksu- ja Tolliamet (edaspidi *MTA*) ülesandeid pädeva asutusena.

Kehtiva seaduse § 9 punktis 2 reguleeritakse PTA ja MTA pädevuste jaotust reisijaga kaasas olevate loomade üle kontrolli tegemisel. Sättes viidatakse määruse (EL) nr 576/2013⁸ artiklitele

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12.06.2013 määrus (EL) nr [576/2013](#) lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 998/2003

33–35. Nimetatud EL-i määruse lõike 1 kohaselt, otsustab pädev asutus, kui artiklitega 33 ja 34 ette nähtud kontrollide tulemusena selgub, et lemmikloom ei vasta selle määruse II või III peatükis sätestatud nõuetele, pärast konsulteerimist ametliku veterinaararstiga (Eestis veterinaarjärelevalve ametnik) ning, kui see on asjakohane, lemmiklooma omaniku või volitatud isikuga, kas saata lemmikloom tagasi lähteriiki või -territoriumile, isoleerida lemmikloom ametliku järelevalve all, kui seda on vaja II või III peatüki nõuete täitmiseks, või viimase abinõuna, kui looma tagasi saata ei ole võimalik või isoleerida ei ole otstarbekas ning kooskõlas riigisisese kohaldatavate eeskirjadega lemmikloomade kaitse kohta surmamisel lemmikloom surmata. Pädev asutus on kontrolle läbiviiv asutus, ehk MTA. Sama artikli lõike 2 kohaselt isoleeritakse lemmikloom ametliku järelevalve all kuni looma tagasisaatmiseni kas lähteriiki või -territoriumile või lemmiklooma kohta muu haldusotsuse vastuvõtmise kohta, kui pädev asutus ei anna luba lemmiklooma mittekaubanduslikuks toomiseks liitu. Lõike 3 kohaselt kohaldatakse lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmeid omaniku kulul ning võimaluseta neid kulusid omanikule või volitatud isikule rahaliselt hüvitada.

Kehtiva õiguse kohaselt on kolmandatest riikidest pärit lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise korral sisenemispunktides tehtavad vastavuskontrollid sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määru (EL) nr 576/2013. Määrus (EL) nr 576/2013 on tunnustatud siiski kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 („loomatervise määrus“) artikli 270 lõike 2 alusel ning selle kohaldamine lõpeb pärast 21. aprilli 2026, nimetatud määruse artiklis 277 sätestatud üleminekuperioodi lõppemisel.

Käesoleval ajal on Euroopa Liidus väljatöötamisel uus komisjoni delegeeritud määruse eelnõu, mille kohaselt muudetakse ja parandatakse delegeeritud määrust (EL) 2019/2122⁹ seoses teatavate looma- ja kaubakategooriatega, mis on piiripunktides tehtavast ametlikust kontrollist vabastatud. Määruse (EL) nr 576/2013 sätteid kolmandatest riikidest liitu sisenevate mittekaubanduslike lemmikloomade vastavuskontrollide kohta kantakse üle delegeeritud määrusesse (EL) 2019/2122, et tagada, et selliste loomade liitu sisenemisel ei tekiks vastuvõetamatuid riske inimeste ja loomade tervisele. Uues delegeeritud määru (EL) 2019/2122 sätestatakse lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise erikontrollide kehtivad kriteeriumid, mis on sätestatud määru (EL) nr 576/2013, ilma et liikmesriikide määratud asutustele, kes neid kontrolle teevad, kehtestataks täiendavaid kohustusi. Uue delegeeritud määruse eelnõu kohaselt kohaldatakse delegeeritud määru (EL) 2019/2122 tehtavaid muudatusi alates 22. aprillist 2026.

Arvestades eelkirjeldatud Euroopa Liidu õiguses tehtavaid muudatusi on asjakohane parandada viiteid VS-i § 9 punktis 2 ning täpsustada PTA ning MTA ülesandeid pädeva asutusena. Võrreldes kehtiva VS § 9 punkti 2 sõnastusega on asendatud viide määrusele (EL) nr 576/2013 viitega komisjoni delegeeritud määrusele (EL) 2019/2122 ning täpsustatud viiteid ühest määru (EL) 2019/2122 teisest ülekantud analoogse sisuga sätetele.

Kuigi kõnealusel EL-i määru (EL) 2019/2122 näha mitterõuete kohase looma avastamise korral võetavate meetmete üle otsustamise protsessis ette konsulteerimine veterinaararstiga ning juhul, kui see on asjakohane, ka omaniku või volitatud isikuga, on looma tervisega seotud otsused, sh looma surmamise otsus, ja nende otsuste täideviimise korraldamine PTA pädevuses. Sellele juhtis VTK tagasisides tähelepanu ka MTA. PTA-l ei ole pädevust piiripunktis anda korraldusi

⁹ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) [2019/2122](#) täiendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 seoses teatavate looma- ja kaubakategooriatega, mis on vabastatud ametlikust kontrollist piiripunktides, sealhulgas rahvusvaheliste reisijatega kaasas olevate lemmikloomade mittekaubandusliku liikumisega kolmandatest riikidest.

loomaga liikuvale isikule, vaid ainult anda olukorrale hinnang, mille alusel MTA edasi tegutseb. Seetõttu muudetakse eelnõus VS-i § 9 punkti 2 sõnastust, täpsustades uues sõnastuses viiteid komisjoni delegeeritud määrusele (EL) 2019/2122 sellisel viisil, et artikli 11b lõike 1 punktis a (pädevus otsustada nõuetele mittevastav lemmikloom isoleerida ametliku järelevalve all), punktis c (pädevus võtta vastu mis tahes muu otsus, et tagada lemmiklooma vastavus sätestatud tingimustele, ehk teisisõnu pädevus otsustada, kas riske hinnates ja aktsepteerival viisil on võimalik jõuda olukorran, kus saab looma tunnistada nõuetele vastavaks) ja punktis d (pädevus otsustada loom surmata) nimetatud otsuste tegemine jäävad MTA pädevuste hulgast välja. Määruse (EL) 2019/2122 artikli 11 lõigetes 1 ja 5, artiklis 11a ja artikli 11b lõike 1 punktis b nimetatud ülesanded jäävad endisel viisil MTA pädevusse.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse VS-i § 19 lõike 1 punkti 8.

Määruse (EL) nr 576/2013 artikli 6 punktis d osutatud identifitseerimisdokumendiga (edaspidi *lemmikloomapass*) seonduv veterinaararsti kohustus jäetakse sellest sättest välja ja esitatakse uuesti §-s 33 koos muude lemmikloomapassiga seotud nõuetega. Kehtiva õiguse kohaselt on veterinaararsti kohustatud lemmikloomapassi ja lemmikloomale veterinaarse menetluse kohta tõendi väljastamisel lisama oma allkirjale ametinimetuse ja kutsetegevuse loa numbr. Kõnealusesse punkti jäetakse veterinaarse menetluse kohta tõendi väljastamisega seotud nõuded ja neid täpsustatakse, sest senine sõnastus ei anna edasi sätte tegelikku mõtet ega kannab sätte kehtestamisega ettenähtud eesmärki.

VS-i § 1 lõike 2 kohaselt kasutatakse VS-is mõisteid EL-i loomatervise määruse ning määruse (EL) 2017/625¹⁰ ja nende rakendamiseks vastu võetud õigusaktide tähenduses, kui VS-is ei ole sätestatud teisiti. EL-i loomatervise määruse kohaselt on „lemmikloom“ nimetatud määruse I lisas esitatud loetellu kantud liiki kuuluv peetav loom, keda peetakse mittekaubanduslikul isiklikul eesmärgil. Sellesse loetellu kuuluvad ka koerad, kassid ja valgetuhkrud. Veterinaarse menetluse kohta tõendi väljastamise kohustus kehtib näiteks maaeluministri 11. märtsi 2022. a määruse nr 14 „Marutaudi ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed“¹¹ kohaselt koera, kassi või valgetuhkru vaktsineerimisel marutaudi vastu. See nõue kehtib kõigi koerte, kasside ja valgetuhkrute vaktsineerimise korral, mitte ainult nende isendite puhul, keda peetakse EL-i loomatervise määruse mõistes lemmikloomana. Samuti väljastatakse põllumajandusloomadele tehtud veterinaarse menetluse kohta tõendeid, mistõttu on põhjendatud muuta sõnastust selliselt, et nõuded kehtiksid ühtmoodi kõigil sarnastel puhkudel. Selguse huvides kehtib edaspidi punktis 8 nimetatud nõue mitte ainult lemmikloomadele, vaid kõigile loomadele tehtud veterinaarse menetluse kohta tõendi väljastamisel.

Lisaks eelnevale muudetakse ka tõendile lisatavate andmete nõudeid. Kehtiva õiguse kohaselt on vaja lisada tõendile ametinimetus, kuid kuna veterinaarse menetluse kohta väljastabki tõendi menetluse teinud veterinaararst, ei ole vaja ametinimetust „veterinaararst“ eraldi välja tuua. Ametinimetuse asemel on oluline lisada tõendile veterinaararsti ees- ja perekonnanimi, et

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2017/625](#), 15. märts 2017, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnustatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ametliku kontrolli määrus)(ELT L 95, 07.04.2017, lk 1–142)

¹¹ [RT I, 10.12.2024, 8](#)

vajaduse korral oleks võimalik veterinaararsti tuvastada. Kehtima jääb nõue lisada tõendile allkiri ja veterinaararsti kutsetegevuse loa number.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse VS-i § 21 lõikega 1¹, milles täpsustatakse riikliku veterinaararstide registri (edaspidi *veterinaararstide register*) volitusnormi ning nähakse ette, mis küsimused on seadusandja jätnud määruse tasemel lahendamiseks, st sätestatakse volitusnormi piirid.

Haldusmenetluse seaduse § 90 lõike 1 kohaselt võib määruse anda ainult seaduses sisalduva volitusnormi olemasolul ja kooskõlas volitusnormi piiride, mõtte ja eesmärgiga. Määruse eelnõu ei tohi kitsendada ega laiendada volitava seaduse sätteid. Avaliku teabe seaduse § 43⁵ lõikest 1 tulenevad küll üldised raamid sellele, mis küsimused tuleb andmekogu põhimääruse tasemel lahendada, kuid siiski on asjakohane volitusnormi piire konkreetse andmekogu puhul eriseaduses täpsustada. Volitusnormi täpsustatakse selleks, et oleks selgem, milliste küsimuste reguleerimine on kaetud volitusnormiga. Volitusnormi sõnastuse muutmise ei kaasne sisulisi muudatusi veterinaararstide registri põhimääruses.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täiendatakse VS-i § 21 lõikega 5¹.

Uue sättega antakse veterinaararstide registri vastutavale töötajale ehk PTA-le õigus kasutada veterinaararstide registris registreeritud isikute kontaktandmeid neile PTA tegevusega seotud teavituste saatmiseks. Säte on vajalik selleks, et PTA-l oleks õigus veterinaararstidele saata teavitusi olulistel teemadel. Näiteks, kui on oht Eestis või Eestiga piirneval alal leviva loomataudi tõttu, või kui PTA vajab volitatud veterinaararstina tegutsemise või loomatauditõrje toimingute tegemiseks kaasabi vastavalt VS-i § 73 lõikele 5. Veterinaararstide registri eesmärk on § 21 lg 1 punkti 3 kohaselt muuhulgas tagada vajalike andmete kogumine veterinaaria valdkonna paremaks korraldamiseks. Lisaks peab veterinaararst vastavalt VS § 19 lg 1 punktile 9 täitma PTA antud ülesandeid seoses eriti ohtliku või esilekerkiva loomataudi ennetamise ja tõrjega. Ülesannete kavandamiseks ja nende andmiseks on PTA-l vaja kasutada veterinaararsti kutsetegevuse luba omava isiku kontaktandmeid, et tagada kiire teavitus ja infovahetus.

Eelnõu § 1 punktidega 8 ja 9 muudetakse VS-i § 21 lõike 6 punkti 3 ning lõiget täiendatakse punktiga 3¹. Sätet täpsustatakse ja täiendatakse nii, et edaspidi kogutakse veterinaararstide registrisse veterinaararsti töökoha andmete hulgas ka andmed nende loomapidamisettevõtete ja muude teenuse osutamise kohtade kohta, kus veterinaararst püsivalt veterinaararstiteenust osutab. Kehtivas sättes on nõutud andmed töökoha kohta, kuid ei ole täpsemat nõuet, millised need andmed peaksid olema. Nii andmete esitaja kui ka veterinaararstide registri arendamise seisukohalt on selgem ja täpsem, kui andmed nende ettevõtete kohta, kus veterinaararst püsivalt veterinaararstiteenust osutab, on kohustuslikult kogutavate andmete loetelus. Muudatuse mõte on saada võimalikult selge informatsioon mitte ainult ettevõtetes palgalisena töötavate veterinaararstide kohta, vaid ka ettevõtetele teenust pakkuvate füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate veterinaararstide teenuse pakkumise kohtade kohta. Selline teenuseosutamine ei kajastu töötajate registris ja seetõttu tuleb neid andmeid koguda otse teenuse osutajalt. Püsiva teenuse osutamise all mõeldakse eelnõus teenuse osutamist füüsilisest isikust ettevõtjana või töölepingust tulenevat või teenuse osutamist reguleerivat suhet teise tööandjaga. Vajadus sellise täpsustuse järele tuleneb PTA järelevalvepraktikast, näiteks on avastatud veterinaararsti kutsetegevuse loa numbri kuritarvitamisi. PTA-l on järelevalve paremaks kavandamiseks vajalik saada ülevaade veterinaararsti teenuse pakkujatest. Eriti oluline on see veterinaarias ravimite kasutamise järelevalve korraldamisel. Veterinaararstiteenuse osutamise õigust on riiklikus veterinaararstide registri avalikus vaates praegu võimalik kontrollida ainult veterinaararsti nime või kutsetegevuse loa numbri alusel. Riiklikus veterinaararstide registris on 2024. aasta 18. oktoobri seisuga 895 veterinaararsti. Eesti Loomaarstide Koja (edaspidi *ELK*) hinnangul osutavad paljud neist veterinaararstiteenust ainult üksikutele loomapidamisettevõtetele või väikeses

mahus või ei ole üldse aktiivselt veterinaarteenuse pakkujad. Tegelikud andmed puuduvad, sest neid ei koguta. Registrit tuleks edasi arendada nii, et veterinaararstide register oleks informatiivsem, et lõpptulemusena tagada veterinaarteenuse parem kättesaadavus. Kehtiva lõike 6 punktis 3 sätestatud kohustus koguda registris andmeid volitatud veterinaararsti pädevuse kohta on õigusselguse ja arusaadavuse tagamiseks sätestatud eraldi punktina ja esitatud § 21 lõike 6 uues punktis 3¹.

Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse VS-i § 21 lõike 8 sõnastust.

Esiteks jäetakse lõikest välja esimene lause, mis deklareerib, et veterinaararstide registrisse kantud andmetel on informatiivne tähendus. Andmetele andmekogus saab õigusliku tähenduse anda vaid seadusega. Nii on sätestatud avaliku teabe seaduse § 43⁶ lõikes 4. Ilma selleta on andmed vaid informatiivse tähendusega. Seega andmekogu regulatsioonis ei ole vaja deklareerida andmete informatiivset tähendust. Kõnealune lause seaduses on seetõttu ebavajalik ja selle võib muudetava lõike sõnastusest välja jätta.

Teiseks loobutakse muudetavas lõikes viitamisest arhiivile. Kehtiva § 21 lõike 8 teise lause kohaselt säilitatakse veterinaararsti kohta kogutud andmeid arhiivis viis aastat kutsetegevuse loa andmisest keeldumise või kehtetuks tunnistamise otsuse tegemisest või loa kehtetuks muutumisest arvates. See sõnastus võib aga tekitada küsimuse, millisest hetkest andmed arhiivi kantakse ning ei ole võimalik üheselt aru saada, mis on tegelikult andmete säilitamise tähtaeg. Arvestades asjaolu, et arhiiv on samuti registri osa, on sõnastust ühese arusaadavuse tagamiseks muudetud.

Eelnõu § 1 punktiga 11 muudetakse VS-i § 21 lõike 9 sõnastust selliselt, et veterinaararstide registrisse edastatud andmete õigsuse eest vastutab nende esitaja. Veterinaararstide registrisse edastatud andmete muutumise korral esitatakse viivitamata taotlus andmete muutmiseks.

Kui varasemalt oli lõikes 9 kirjas, et registrisse kantud andmete eest vastutab andmete esitaja ning registrisse kantud andmete muutumisel tuleb esitada taotlus andmete muutmiseks, siis käesoleva muudatusega korrigeeritakse sõnastust, et paremini anda edasi sätte mõtet. Isikuandmete kaitse üldmääruse (edaspidi ka *IKÜM*)¹² art 6 lg 2 kohaselt tagab vastutav infosüsteemi töötleja sama artikli lõikes 1 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtete järgimise. Art 6 lg 1 punkti d kohaselt tagab vastutav töötleja ka andmete õigsuse ja asjakohasuse. Andmete edastaja vastutab edastatavate andmete õigsuse eest.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse VS-i § 21 lõigetega 11 ja 12, milles nähakse ette täpsustus, milliseid veterinaararstide registris olevaid andmeid ja mis eesmärgil avalikustatakse. Muudatus on seotud VS § 21 lõike 2 punktiga 1, mille kohaselt on registri pidamise üks eesmärk teabe tagamine tarbijale ning registri põhimääruse § 16 lõikega 4, mille kohaselt tehakse avalikud registriandmed avalikkusele kättesaadavaks Eesti avaandmete teabevärava kaudu ning avalikustatakse töötleja veebilehel.

Igasugune isikuandmete töötlemine (sh säilitamine) riivab Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-is 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusel. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et niisugune piirang peab olema kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2016/679](#), 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)

Seetõttu on vajalik seaduse tasandil sätestada, mis andmeid ja millisel eesmärgil avalikustatakse. Muudatuse kohaselt nähakse ette, et vastutav töötleja avaldab veterinaararstide registris olevad kutsetegevuse loaga ja volitatud veterinaararsti õiguste andmisega seotud andmed VS § 21 lõike 2 punktis 1 nimetatud eesmärgil avalikuks kasutamiseks.

Paragrahvi 21 lõikes 2 punkti 1 kohaselt on üheks registriandmete kogumise eesmärgiks anda tarbijale teavet veterinaarteenuse osutamise õigusega veterinaararstide kohta. Eelnõusse lisatud lõigetes 11 ja 12 loetletakse veterinaararstide registris olevad kutsetegevuse loaga ja volitatud veterinaararsti õiguste andmisega seotud avalikud andmed. Nendeks on veterinaararsti ees- ja perekonnanimi, tema kutsetegevuse loa number, veterinaarteenuse osutamise kohtade loetelu: maakond, asjakohasel juhul kohalik omavalitsus, ning veterinaararsti kutsetegevuse loa kehtivuse peatamise tähtaeg. Lisaks loetletakse lõikes 12 volitatud veterinaararsti õiguste andmisega seotud avalikud andmed. Nendeks on volitatud veterinaararsti telefoninumber ja e-posti aadress, volituse alguse ja lõpu kuupäev, ning volitatud veterinaararsti järelevalvepiirkond: maakond ja täpsustavad andmed järelevalvepiirkonna kohta.

Lõigetes 11 ja 12 olevates loeteludes on minimaalsed andmed, mida tarbija vajab teenusepakkuja kohta ning need on koostatud kooskõlas kehtiva veterinaararstide registri põhimääruse § 16 lõikega 3 ja käesoleva eelnõu § 1 punktiga 8. Nende andmete kättesaadavus avalikus vaates aitab veterinaararsti teenust vajaval isikul kergemini leida just tema asukohas tegutsev veterinaararst, olla kindel, et teenust pakkuval veterinaararstil on kehtiv kutsetegevuseluba ja see ei ole peatatud. Lisaks saab avalikest andmetest leida piirkonda teenindava volitatud veterinaararsti kontaktandmed.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täiendatakse VS-i § 30 lõigetega 1¹–1³.

Kehtiva VS-i § 30 lõike 1 sõnastuse kohaselt ei kehti säte koera, kassi ja valgetuhkru kohta, kuna nende loomade kohta on kehtestatud nõuded VS-i §-s 32. VTK analüüsi põhjal tehakse eelnõus ettepanek muuta nimetatud liiki loomade elektroonne identifitseerimine kohustuslikuks. Seetõttu sätestatakse § 30 lõikes 1¹ koera, kassi ja valgetuhkru pidaja, sealhulgas loomapidaja, kes peab sellist liiki looma kaubanduslikul või eriülesannete täitmise eesmärgil, kohustus korraldada oma looma identifitseerimine mikrokiibiga.

Paragrahvi 30 lõikes 1² nähakse ette, et lisaks koerale, kassile ja valgetuhkrule võib teist liiki lemmikloomade identifitseerida mikrokiibiga, mille PTA on sellist liiki looma märgistamiseks heaks kiitnud VS-i § 30 lõike 2 kohaselt. Kuigi edaspidi kehtestatakse kohustus mikrokiibiga identifitseerida ja loomade registris andmed registreerida vaid koerte, kasside ja valgetuhkrute pidamisel, luuakse eelnõuga võimalus lisaks neile liikidele ka muude mikrokiibiga identifitseeritavate lemmikloomadena peetavate liikide registreerimiseks loodavas riigi lemmikloomaregistris. Registreerimise andmete õigsuse ja usaldusväarsuse ning loomade jälgitavuse nõuete täitmise tagamiseks ning lemmikloomadega kauplemisel pettuste esinemise võimaluse vähendamiseks on oluline, et kõigi riigi lemmikloomaregistrisse kantavate loomaliikide registreerimisel järgitaks samu nõudeid.

Paragrahvi 30 lõikes 1³ sätestatakse nõue, et mikrokiibi paigaldab veterinaararst. Loomakaitseseaduse (edaspidi *LoKS*) § 9 lõige 3 sätestab mikrokiibi paigaldamise õiguse loomaheaolu vaates veterinaarse menetlusena, mida tohib teha ainult veterinaararst. Kiibistamine ja selle kohta arvestuse pidamine ning muud seotud tegevused peavad olema usaldusväärsed, nõuetekohased ja kontrollitavad, seega on seaduses vaja nimetada isik, kes kiibistamisega seonduva eest vastutab. VS-i sätte lisamise eesmärk on selgelt piiritleda, et kiibistada võib vaid veterinaararst. Järgnevates sätetes on käsitletud sellega seotult muud tegevused ja vastutus.

Eelnõu § 1 punktiga 14 muudetakse VS-i § 30 lõiget 2.

Põllumajandus- ja Toiduamet kiidab heaks elektroonse identifitseerimisvahendi, mis vastab asjaomases EL-i õigusaktis kehtestatud nõuetele. Säte sõnastatakse üldisemalt, jättes välja viited konkreetsetele EL-i loomatervise määruse artiklitele, mille alusel identifitseerimisvahendid heaks kiidetakse, sest PTA kui rakendusasutus peab tundma EL-i õigusakte. Samuti aitab üldisem säte ennetada olukordi, kus EL-i õigusaktides muudatuste tegemise järel oleks vaja muuta Eesti õigusakte.

Eelnõus ei ole enam asjakohane viidata määruse (EL) nr 576/2013 II lisas toodud tehnilistele nõuetele mikrokiipide kohta, sest seda EL-i määrust kohaldatakse kuni 21. aprillini 2026. aastal ja eelnõuga tehtava muudatuse jõustumine on kavandatud 2027. aasta 1. juunil. 2026. aasta 21. aprillil jõustub EL-i loomatervise määruse artikli 252 lõike 1 punktis a sätestatud volitusnorm, mille alusel on komisjonil õigus kehtestada liigispetsiifilisi nõudeid lemmikloomade identifitseerimisvahendite suhtes ning kõnealuste identifitseerimisvahendite rakendamise ja kasutamise suhtes. Praegu on EL tasandil pooleli määrust (EL) nr 576/2013 asendavate õigusaktide menetlemine.

Jätkuvalt kiidab PTA heaks põllumajanduslooma märgistamiseks kasutatava elektroonse identifitseerimisvahendi, mis vastab EL-i loomatervise määruse artikli 120 lõike 2 punkti c alusel kehtestatud nõuetele.

Eelnõu § 1 punktidega 15 ja 16 täiendatakse VS-i § 30 lõigetega 2¹ ja 3¹.

Sätetega tagatakse Eesti õiguse parem koosõla EL-i õigusega. Peetavate loomade identifitseerimise nõuded on kehtestatud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2019/2035¹³. Määruse artiklite 41, 48, 55, 59, 75 ja 82 kohaselt on liikmesriigil kohustus kehtestada loomade identifitseerimisvahendite heakskiitmise kord. Praegu toimub identifitseerimisvahendite heakskiitmine lisaks VS-is sätestatud korrale PTA sisemise töökorralduse kohaselt.

Eelnõu kohaselt täpsustatakse seaduses, et tootja või turustaja esitab peetava looma märgistamiseks kasutatava elektroonse identifitseerimisvahendi heakskiitmiseks taotluse PTA-le. Identifitseerimisvahendite tehnilised nõuded on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2021/520¹⁴ 3. peatükis ja see on PTA-le aluseks identifitseerimisvahendite kasutusse võtmise lubamisel. 21. aprillil 2026. aastal jõustub EL-i loomatervise määruse artikli 252 lõike 1 punktis a sätestatud volitusnorm, mille alusel on komisjonil õigus kehtestada liigispetsiifilisi nõudeid lemmikloomade identifitseerimisvahendite suhtes ning kõnealuste identifitseerimisvahendite rakendamise ja kasutamise suhtes. Senikaua kehtivad määruse (EL) nr 576/2013 II lisas toodud tehnilised nõuded lemmikloomade mikrokiipide kohta. Praegu on EL tasandil pooleli määrust (EL) nr 576/2013 asendavate õigusaktide menetlemine. Kuna Eestis on loomade märgistamiseks heakskiidetud elektroonsete identifitseerimisvahendite loetelu avalik ja peab olema igal ajal kättesaadav, avaldab PTA selle loetelu tootjate ja turustajate kaupa oma veebilehel. Veebilehel avaldatakse heakskiidetud elektroonsete identifitseerimisvahendite kohta järgmised andmed: heakskiitmise otsuse number, heakskiitmise kuupäev, loomaliik, toote nimi, toote kood ja tootja nimi. Sätet rakendatakse edaspidi nii lemmikloomade kui põllumajandusloomade märgistamiseks kasutatavate elektroonsete identifitseerimisvahendite heakskiitmise suhtes.

¹³ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) [2019/2035](#), millega täiendatakse euroopa parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/429 seoses maismaaloomade pidamise ettevõtteid ja haudejaamu ning teatavate peetavate maismaaloomade ja haudemunade jälgitavust käsitlevate eeskirjadega (ELT L 314, 05.12.2019, lk 115–169)

¹⁴ Komisjoni rakendusmäärus (EL) [2021/520](#), 24. märts 2021, millega kehtestatakse euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 rakenduseeskirjad seoses teatavate peetavate maismaaloomade jälgitavusega

Eelnõu § 1 punktiga 17 muudetakse VS-i § 30 lõiget 4.

Sätet täiendatakse selliselt, et ka koera, kassi ja valgetuhkru või muu lemmiklooma märgistamiseks kasutatava mikrokiibi väljastab selleks PTA-ga halduslepingu sõlminud isik taotluse alusel ja taotleja kulul.

Sätte eesmärk on ühtlustada elektroonsete identifitseerimisvahendite väljastamise korda, et tagada elektroonseks identifitseerimiseks kasutatavate mikrokiipide suurem usaldusväärus ning vältida märgistamisega seotud pettusi. Sätet rakendatakse edaspidi nii lemmikloomade kui põllumajandusloomade märgistamiseks kasutatavate elektroonsete identifitseerimisvahendite heakskiitmise suhtes.

Seoses uue registriosa lisandumisega PRIA registrisse on sarnaselt põllumajandusloomade registriosaga vajalik ka koertele, kassidele ja valgetuhkrutele paigaldatud mikrokiipide seostamine lemmikloomade märgistamiseks veterinaararstidele väljastatud mikrokiipide andmetega märgiste jälgitavuse tagamiseks. Looma identifitseerimiseks kasutatava mikrokiibi tohib väljastada ainult veterinaararstile. Erinevalt põllumajandusloomade märgiste väljastamisest ei ole kehtiva õiguse kohaselt määratletud, kes võib lemmiklooma identifitseerimiseks kasutatavaid elektroonseid identifitseerimisvahendeid väljastada. Mikrokiipe turustavad paljud hulgimüügiettevõtted ning neil ei ole PTA ees aruandekohustust. Seetõttu on keeruline kontrollida mikrokiipide liikumist nende paigaldajani ning tuvastada elektroonsete identifitseerimisvahendite väärkasutust. Seoses sellega on vaja ühtlustada märgistusvahendite väljastamise korda. VTK-s oli selline muudatus samuti vajalikuna välja toodud.

Eelnõu § 1 punktiga 18 muudetakse VS-i § 30 lõiget 6.

Sätte muutmisega säilib kehtiv kord, mille kohaselt korraldatakse konkurss põllumajanduslooma märgistamiseks kasutatava identifitseerimisvahendi väljastamiseks. Konkursi võitnud ettevõtjaga sõlmitakse haldusleping. Põllumajandusloomade identifitseerimisega tagatakse toiduahela jälgitavus ja sellega seotud kõrvalekalded on toiduohutuse ja loomatervise suhtes kõrgema riskiga. Seetõttu on oluline välja selgitada toiduloomade identifitseerimisvahendite väljastaja konkursi korras. Lemmikloomade märgistamiseks kasutatavate mikrokiipide väljastamiseks ei korralda PTA konkurssi, kuna nende loomade identifitseerimine ei ole looma- ega rahvatervise suhtes kõrge riskiga. Koerte ja kasside mikrokiibiga märgistamine on siiani olnud vabatahtlik tegevus ning kohustus märgistada loom mikrokiibiga kaasnes ainult looma teise riiki viimisega. Kuna üldine identifitseerimiskohustus on lemmikloomapidaja jaoks kehtinud kogu aeg, siis loomatervise seisukohast olukord ei muutu. Mikrokiipe turustavaid ettevõtjaid on mitmeid ning sättega ei soovita tekitada konkursi korras võimalust anda monopol ühele neist ettevõtjatest. Edaspidi sõlmib PTA halduslepingu kõigi lemmikloomadel kasutatavate heakskiidetud mikrokiipe müüvate ettevõtjatega.

Eelnõu § 1 punktiga 19 täiendatakse seadust §-ga 30¹, millega sätestatakse PTA-le volitus anda loomapidajale nõusolek saada erand põllumajanduslooma üldistest identifitseerimisnõuetest.

Määruse (EL) 2019/2035 artiklites 39, 47, 53, 54 ja 61 on sätestatud, et sellise nõusoleku võib teatud tingimustel anda pädev asutus. Eelnõus sätestatakse, et Eestis annab selle nõusoleku PTA. Lisaks sätestatakse nõusoleku andmise või sellest keeldumise otsuse tegemise tähtaeg, milleks on 30 päeva asjakohase taotluse saamisest arvates.

Seadust täiendatakse §-ga 30¹ EL-i õiguse paremaks rakendamiseks. VS-is ei ole praegu sätestatud identifitseerimisnõuetest üksikerandi andmise võimalust. Eelnõu kohaselt võib PTA vabastada veiste, sigade, lammaste ja kitsede kinnist ettevõtet käitavad ettevõtjad ning sigu, lambaid ja kitsi kultuurilisel, vabaajategevusega seotud ja teaduslikul eesmärgil ning veiste puhul ka ajaloolistel põhjustel või spordiga seotud eesmärgil pidavad ettevõtjad üldiste identifitseerimisnõuete täitmisest. Kinnine ettevõtte on EL-i loomatervise määruse definitsiooni kohaselt vabatahtlikkuse alusel loodud alaline, geograafiliselt piiritletud ettevõtte, mis on loomade liikumiseks heaks kiidetud ja kus loomi peetakse või aretatakse näitusteks, hariduse eesmärgil, liigi säilitamiseks või uurimistööks, loomi peetakse suletud ruumides ja eraldatuna ümbritsevast keskkonnast ning loomade suhtes kohaldatakse loomatervise seire- ja bioturvameetmeid.

Praegu on PTA Eestis heaks kiitnud ainult ühe kinnise ettevõtte – Tallinna Loomaia. Lisaks on Eestis veel ettevõtteid, kus loomi avalikult näidatakse, kuid neid ei saa pidada kinnisteks ettevõteteks. Siiski ei ole välistatud, et sellise loa taotlejaid lisandub. Hoolimata sellest, et praegu on nende ettevõtete arv väike, kellel on õigus saada erand, tuleb riigil tagada erandi andmise võimalus. Tallinna Loomaia peetakse veiseid, hobuslasi, lambaid, kitsi, kaamellasi ja hirvlasi, kes tuleb üldiste nõuete kohaselt märgistada. Kuna need loomad on juba loomaia vajadusi ja nõudeid arvestades märgistatud ja nende liikumine on suure kontrolli all, siis ei ole vajadust rakendada topelt nõudeid.

PTA võib anda tarneahela ettevõtjatele nõusoleku jätta täitmata sigade identifitseerimise kohustus, kui kõnealuseid loomi kavatakse vedada selle tarneahela raames Eesti territooriumil, tingimusel, et muude jälgitavusmeetmete rakendamisega tagatakse nende loomade täielik jälgitavus. Kinnise tarneahela võimalust Eestis praegu taotletud ei ole. Tavapäraselt on kohustus märgistada sead sünniettevõtte numbriga selles farmis, kus nad sündisid. Tarneahel on määruse (EL) 2019/2035 kohaselt integreeritud tootmisahel, millel on loetellu kantud taudide puhul ühtne tervisestaatus ning mis koosneb koostöövõrgust, kuhu kuuluvad pädeva asutuse heaks kiidetud spetsialiseerunud ettevõtted, mille vahel sigu tootmistsükli lõpetamiseks veetakse. See tähendab, et samal põllumajandustootjal võib olla mitu erineva registrinumbriga pidamiskohta, mille vahel võib PTA nõusolekul vedada loomi ilma märgistamata, aga kui loomad tarneahelast välja viiakse, näiteks tapamajja, siis märgistatakse nad selle pidamiskoha numbriga, milles neid viimati peeti. Nõusolek antakse määruse (EL) 2019/2035 kohaselt, kui pidamiskohad on sama loomatervise alase staatusega ja ettevõtte tagab oma pidamiskohtade vahelisel liikumisel sigade jälgitavuse muul viisil.

PTA võib anda nõusoleku kasutada lihtsustatud identifitseerimismeetodit selliste hobuslaste puhul, keda kavatakse vedada tapamajja ning kelle kohta ei ole kogu eluea jooksul antud välja kehtivat EL-i loomatervise määruse artikli 110 lõike 1 punkti a kohast identifitseerimisdokumenti, nn hobusepassi. Sellised hobuslased võivad olla alla 12 kuu vanused ja nende liikumine sünniettevõttest Eesti asuvasse tapamajja peab olema katkematult jälgitav. Hobuslased tuleb sellisel juhul vedada otse tapamajja ning selle veo ajal peavad nad olema individuaalselt identifitseeritud mikrokiibi, tavalise või elektroonilise kõrvamärgi või sõrgatsile kinnitatava tavalise või elektroonilise tähisega, mis on loetletud määruse (EL) 2019/2035 III lisas. Eestis ei ole hobuste tapmine lihaks tavapärane, seda eriti alla aastaste hobuste puhul, ning hobuslaste kohta väljastatakse alati nõuetekohases korras identifitseerimisdokument. Seega on tegemist EL-i õigusest tuleneva võimalusega, mis tuleb seadusega tagada, kuid mille kasutamist praktikas on vähe ette näha.

Eelnõu § 1 punktiga 20 täpsustatakse VS-i § 31 pealkirja.

Kehtiv pealkiri „Põllumajandus- ja vesiviljeluslooma kohta arvestuse pidamine“ muudetakse ja edaspidi on nimetatud paragrahvi pealkiri „Peetava maismaa- ja vesiviljeluslooma kohta arvestuse pidamine“. EL-i loomatervise määruse artikli 84 kohaselt on maismaaloomade pidamise või loomse paljundusmaterjali kogumise, tootmise, töötlemise või säilitamise ettevõtteid käitavad ettevõtjad kohustatud oma ettevõtteid registreerima sama määruse artikli 93 kohaselt. Muud kui loomse paljundusmaterjali ettevõtteid käitavatele ettevõtjatele (ettevõtjad, kes käitavad artikli 93 kohaselt registreerimisele või artikli 97 lõike 1 kohaselt heakskiitmisele kuuluvaid ettevõtteid) kehtib kohustus EL-i loomatervise määruse artikkel 102 alusel pidada ettevõttes peetavate loomade kohta arvestust. Kuna peetavate maismaaloomade hulka kuuluvad ka muud loomad peale põllumajandusloomade – näiteks koerad, kassid ja valgetuhkrud, kui sellist liiki loomi peetakse muul eesmärgil kui lemmikloomana – on selguse huvides asjakohane paragrahvi pealkiri korrigeerida.

Eelnõu § 1 punktiga 21 muudetakse VS-i § 31 lõiget 4.

Sättega täpsustatakse lõikes toodud volitusnormi ulatust. Kehtivas sättes on ministri pädevuses kehtestada erandite kohaldamise ning erandi kohaldamise taotlemise ja taotluse lahendamise kord kõigi erandite puhul, mida võib EL-i loomatervise määruse kohaselt kehtestada kas riik või pädev asutus. Sätte lisamise eesmärk on rakendada EL-i õigusest tulenevat paindlikkust.

Tulenevalt üldisest eesmärgist vähendada bürokraatiat soovitakse eelnõuga anda PTA-le kaalutusõigust, jättes edaspidi ministri õiguse ainult nende erandite kohaldamise ning erandi kohaldamise taotlemise ja taotluse lahendamise korra kehtestamiseks, mis on riigi pädevuses olevad üldised erandid. Pädeva asutuse õigus otsustada erandi kohaldamise üle üksikjuhtumina on sätestatud eelnõu punktis 18 (uues VS-i §-s 30¹). Seetõttu muudetakse § 31 lõikes 4 viiteid, edaspidi on volitusnormis viited ainult EL-i loomatervise määruse artiklitele 41, 48, 59, 60 ja 62. Ministri määrusega võib edaspidi loomagrupi või kõigi seda liiki loomade suhtes lubada loomaliigile tavaliselt kohustusliku identifitseerimisvahendi asendada alternatiivse identifitseerimisvahendiga või lubada hobune teatud tingimustel märgistamata jätta. Volitusnorm on lisatud võimalusena, kuna määruses (EL) 2019/2035 sätestatud erandi kohaldamise vajadus võib ajas muutuda. See sõltub näiteks nende ettevõtete või loomagruppide olemasolust, mille puhul erandit võib kohaldada, või sektori soovist erandit kohaldada. Praegu seda volitusnormi kasutatud ei ole, sest loomapidajad ei ole sellekohaseid taotlusi esitanud.

Eelnõu § 1 punktiga 22 muudetakse ja sõnastatakse uuesti VS-i § 32.

Paragrahvi reguleerimisese jääb osaliselt samaks, paragrahvis sätestatakse lemmikloomade kohta arvestuse pidamise nõuded.

Kehtiva VS-i § 32 kohaselt ei ole Eestis peetavate koerte, kasside ja valgetuhkrute elektroonne identifitseerimine kohustuslik ning nende liikumisel teise liikmesriiki ärilisel või mitteärilisel eesmärgil peavad nad olema märgistatud vastavalt määruse (EL) nr 576/2013 või määruse (EL) 2019/2035 nõuetele. Kuna määrus (EL) nr 576/2013 muutub kehtetuks 21. aprillil 2026, toimub praegu EL tasandil määrust (EL) nr 576/2013 asendavate õigusaktide menetlemine. Nende õigusaktide jõustumine on planeeritud 22. aprillist 2026. Sellest erinevalt sätestatakse eelnõu § 1 punktis 12 (VS-i § 30 lg 1¹) koera, kassi ja valgetuhkru pidaja, sealhulgas kaubanduslikul või eriülesannete täitmise eesmärgil sellist liiki looma pidaja kohustus korraldada oma looma identifitseerimine mikrokiibiga. Nimetatud loomade kohta arvestuse pidamise nõuded on eelnõu kohaselt edaspidi sätestatud VS-i §-s 32. Arvestust koerte, kasside ja valgetuhkrute kohta peab edaspidi KOV-ide asemel Eesti riik.

Koerte, kasside ja valgetuhkrute mikrokiibiga identifitseerimise ning registreerimise kohustus võib endast kujutada teatud ulatuses omandipõhiõiguse riivet, samas ei sea see piiranguid isiku õigusele ja vabadusele lemmikloomana pidada. Põhiseaduse (edaspidi *PS*) § 32 sätestab

omandipõhiõiguse. Omandipõhiõigus on olemuselt vabadusõigus ning see annab isikutele iseseisvuse ja vabaduse oma elu iseseisvalt korraldada. Omandipõhiõigusega on kaitstud vara omanikule kuuluvana (omandiõigus) nii ise kui ka selle vaba valdamine, kasutamine ja käsutamine. PS-i § 32 lõike 2 teine lause näeb omandiõiguse piiramiseks ette lihtsa seadusereservatsiooni. Lihtne seadusereservatsioon tähendab, et üldjuhul võib omandiõigust piirata mis tahes eesmärgil, mis ei ole PS-iga vastuolus¹⁵. Formaalselt peavad omandiõiguse kitsendused tulenema seadusest. Omandipõhiõiguse kitsendused ei tohi olla ebaproportsionaalsed ega piirata omanikke ebamõistlikult. Kuna saavutatav eesmärk on loomade jälgitavuse tagamine ning lemmiklooma tervise ja heaolu kaitse ning see eesmärk on õigusjärne, siis on teatav riive õigustatud. Riive on ka loomaomanike huvides, sest võimaldab neil oma omandit paremini kaitsta ja lahti pääsenud looma üles leida. Kaalutud võimalike mitteregulatiivsete ja regulatiivsete lahenduste võrdlev analüüs ja järeldused esitati VTK-s. Praegu on lemmikloomade registreerimine ja nende kohta arvestuse pidamise süsteem killustunud KOV-ide erinevate andmekogude vahel ning osas KOV-ides puudub elektrooniline arvestuse pidamine üldse. Mitteregulatiivsed võimalused ei ole ootuspärast tulemust andnud. Seetõttu on vajalik kehtestada loomapidajatele uued kohustused. Koera, kassi ja valgetuhkru identifitseerimis- ja registreerimiskohustus aitab kaasa loomade jälgitavuse tagamisele ning parema loomatervise ja -heaolu saavutamisele ning on seega sobiv meede. Identifitseerimis- ja registreerimiskohustus on vajalik, kuna eelnimetatud eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. Riive on mõõdukas, sest legitiimsel eesmärgil olulisus kaalub üles piirangu intensiivsuse loomaomaniku jaoks. Kokkuvõtvalt saab järeldada, et muudatustega kavandatav omandipõhiõiguse riive on vastavuses proportsionaalsuse põhimõttega, sest rakendada kavandatavad meetmed on sobivad, vajalikud ja mõõdukad.

Koerte, kasside ja valgetuhkrute jälgitavuse kohustuse rikkumise tuvastamisega seotud karistumäärasid (VS § 98) kehtivate nõuetega võrreldes ei muudeta. Kehtima jääb looma identifitseerimise ja registreerimise kohustuse täitmata jätmise või mittenouetekohase täitmise eest trahvimäär kuni 200 trahviühikut ning kui rikkumise on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot. Need maksimaalsed trahvimäärad kehtivad kõikide loomade jälgitavuse nõuete rikkumise korral. Järelevalvet nõuete täitmise üle teeb PTA. Oma menetluses ja trahvide määramisel lähtub PTA proportsionaalsuse põhimõttest. Proportsionaalsuse põhimõtte tähendab, et isegi kui rikkumine on formaalselt olemas, et tohi järelevalveasutus reageerida automaatselt või ülemäära karmilt, vaid peab valima olukorrale vastava, võimalikult leebe, kuid tõhusa meetme. Seni on rikkumisi tuvastatud enamasti juriidilistel isikutel ja nende puhul lähtutakse nende rahalisest seisust, rikkumise ulatusest, rikkumise olulisusest ja isiku varasemast käitumisest. Füüsiliste isikute puhul on peamine eesmärk, et lemmikloomad oleksid kiibistatud, nende kohta oleksid andmed registris olemas ja esitatud andmed oleksid õiged. Sellisel rikkumise tuvastamisel saab teha kõigepealt meeldetuletuse ning seejärel ettekirjutuse koos tähtajaga rikkumise lõpetamiseks ja seda vajadusel koos sunnirahahoiatusega. Sunniraha ei ole karistus, vaid meede, millega saab sundida inimest rikkumist lõpetama. Rahatrahve määratakse vaid väärteomenetluse läbiviimisel ning lemmikloomapidajate puhul ei ole väärteomenetluse alustamine ainuüksi jälgitavuse nõude täitmata jätmise või ajakohastamata registriandmete tuvastamise korral üldjuhul põhjendatud ning proportsionaalne. Enne väärteomenetluse alustamist kohaldatakse leebemaid riikliku järelevalve meetmeid, milleks on nii ettekirjutus kui vajadusel haldussunnivahendid.

Vahemikus 2024-2025 on PTA tuvastanud VS-iga kehtestatud nõuete rikkumisi koerte, kasside ja valgetuhkrute pidamisel 936 korral. Need on seotud marutaudivastase vaktsineerimise ja/või

¹⁵ [RKPKKo 17.04.2012, 3-4-1-25-11](#), p 37

jälgitavuse nõuete rikkumisega nimetatud liikide pidamisel, kuid enamik neist rikkumistest on seotud marutaudi vastase vaksineerimise nõude täitmata jätmisega. Ettekirjutusi tehti sel perioodil 486 korral. Juhtumeid, kus loomapidaja ei kõrvaldanud rikkumisi vabatahtlikult enne ettekirjutuse tähtaja möödumist ning mille tõttu rakendati sunniraha, on kokku 50, kogusummas 11 245 eurot. Sunniraha määramise statistika 2024-2025 aastate jooksul on järgmine:

Kuni 100 eurot	22 korral
101-500 eurot	25 korral
600	1 korral
700	1 korral
2000	1 korral

2000 euro suurune sunnirahahoiatatus on määratud juriidilisele isikule, kuna väiksemad summad (100-200 eurot) ei ole juriidilistele isikutele olnud piisavalt mõjusad. Samuti, kui isik ettekirjutuse täidab ja sunniraha rakendamise otsuse vaidlustab, siis need vaided on PTA enamasti rahuldanud ning sunniraha on tühistatud. Seda põhjusel, et järelevalve eesmärk ei ole isikute karistamine, vaid nende õiguskuuleka käitumise saavutamine. Neist juhtumitest on väärtegusid algatatud ühel korral, mille puhul isik ei järginud määruse (EL) 2020/688 artikliga 71 kehtestatud nõudeid ning toimetas koeri teise liikmesriiki ilma tervisesertifikaadita. Selle juhtumi puhul rakendati rahatrahvi 2000 eurot.

Loomapidamisega kaasnevad kohustused ja vastutus. Näiteks kõikide koera, kassi ja valgetuhkru pidajate kohustus on vaksineerida oma loom marutaudi vastu vähemalt kord iga kahe aasta tagant. Lemmiklooma võtmisel tuleb arvestada nii selleks kui ka muude loomapidamiseks vajalike kuludega. Isik peab juba lemmiklooma võttes arvestama, et tal oleks võimalust ja vahendeid, sh rahalisi, nende kohustuste täitmiseks, sõltumata sellest, kus isik elab või mitut looma ta on otsustanud pidada. Järelevalvemenetluse käigus rikkumiste tuvastamisel otsustab PTA, millised on sobilikud meetmed. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on ette valmistamas üle-eestilist kiibistamise ja registreerimise kampaaniat, mis aitaks loomapidajatele uute nõuetega kaasnevat täiendavat koormust leevendada. PTA teeb koostööd loomakaitseorganisatsioonidega ning kohalike omavalitsustega, et võimalusel toetada loomapidajaid nende loomade nõuetekohasel pidamisel. Kui isik ei tule toime loomapidamisega ja sellega seoses pannakse ohtu looma elu ja tervis, võib PTA äärmuslikel juhtudel rakendada asendustäitmist ning looma nõuetekohase pidamisega seotud kohustuse loomapidajalt täitmiseks üle võtta. Alati tuleb arvestada konkreetse juhtumi puhul rikkumise olulisust ja asjaolusid ning kohaldada proportsionaalset meedet. Lemmikloomade puhul on järelevalve vihjepõhine, riskipõhist järelevalvet lemmikloomade pidamisel PTA ei rakenda.

Kuna kehtiva õiguse kohaselt on koerte ja kasside kiibistamise ja registreerimise nõude kehtestamine KOV-ide korraldada vastava eeskirja kehtestamisega, siis KOV-id oma järelevalve käigus lähtuvad rikkumiste menetlemisel ja karistuste määramisel kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) alusel kehtestatud karistusmääradest. KOKS § 66³ kohaselt on koerte ja kasside pidamise eeskirjade rikkumise eest karistusmäär (rahatrahv) kuni 200 trahviühikut, kui rikkumise korral on ettevaatamatusest põhjustatud varaline kahju või inimesele tervisekahjustus.

Paragrahvi 32 lõike 1 kohaselt peetakse koera, kassi ja valgetuhkru kohta, sealhulgas sellist liiki kaubanduslikul või eriülesannete täitmise eesmärgil peetava looma kohta arvestust loomade registris.

Kehtiva õiguse kohaselt peavad KOV-id korraldama koerte ja vajadusel teiste lemmikloomade kohta arvestuse pidamist oma haldusterritooriumil. Eesti 78 KOV-ist 67 on 2025. aasta jaanuari seisuga lemmikloomade kohta arvestuse pidamise tehnilise keskkonna kasutamiseks sõlminud lepingu elektroonse andmekogu ehk lemmikloomaregistri tehnilise keskkonna teenuse pakkujaga (66¹⁶ IT ettevõttega Spin TEK AS¹⁷ (edaspidi *Spin TEK*), 6¹⁸ Eesti Loomaarstide Koja (edaspidi *ELK*) lemmikloomaregistriga¹⁹). Viiel KOV-il on sõlmitud leping mõlema teenusepakkujaga. Lisaks on tõukoeri võimalik kanda Eesti Kennelliidu (edaspidi *EKL*) tõuregistrisse. EKL-i tõuregister on veebis kättesaadav ja otsingu tegemiseks kasutatav kõigile soovijatele, kuid ükski KOV seda andmekogu lemmikloomade kohta arvestuse pidamiseks ei kasuta ning kummagi teenusepakkuja andmekogu sellega liidestatud ei ole. Samuti säilitatakse selles registris koera kasvataja andmed, kuid mitte tegeliku pidaja andmed, mistõttu sealed andmed ei ole ka KOV-i ülesannete täitmisel asjakohased. Lemmikloomaregistri teenust kasutavates KOV-ides on lisaks koerte ja mõnel juhul ka kasside kiibistamise kohustuse nõudele vaja kiibistatud looma ja tema pidaja andmed kanda kumbagi eelnimetatud registrisse. Oma haldusterritooriumil peetavate lemmikloomade kohta ühiskasutust võimaldavas elektroonses andmekogus arvestuse pidamine puudub 12 KOV-il. Vaatamata sellele, et mõnes neist KOV-idest on koerte ja kasside pidamise eeskirjaga ettenähtud kiibistatud lemmiklooma ja tema pidaja andmete kandmine andmekogusse (üleriigilises) lemmikloomade registris, ei ole neil KOV-idel ligipääsu registrisse kantud lemmikloomade ja nende pidajate andmetele, kuna puudub leping lemmikloomaregistriga ja seetõttu ei ole võimalik KOV-il kiibistatud lemmikloomade kohta ka arvestust pidada. Kuigi teoreetiliselt on võimalik nii paberkandjal kui ka mõnes arvutiprogrammis (näiteks Exceli tabelit kasutades) arvestust pidada selliselt, et loomapidaja isikuandmete töötlemine toimuks süsteemselt ja isikuandmete kaitse üldmääruse²⁰ nõuete kohaselt, on see küllalt keerukas ja ametnike tööaja kasutuse mõttes tõenäoliselt ebaefektiivne ja ebamugav.

On oluline, et KOV-id kasutaksid sellist elektroonilist andmekogu, millele pääsevad ligi ka teised KOV-id, järelevalveametnikud, veterinaararstid ning varjupaigad, et pidaja juurest lahti pääsenud mikrokiibiga märgistatud looma pidajat oleks võimalik lihtsalt ja kiirelt tuvastada, vaatamata sellele, millisest Eesti piirkonnast loom leitakse. See pole aga võimalik, kui KOV-i andmekogule on ligipääs olemas vaid KOV-il endal. Just sel põhjusel on tähtis elektroonilise andmekogu kasutuselevõtt kõigis KOV-ides ning KOV-ide kasutatavate andmekogude ühtse üleriigilise süsteemina toimimine. See eeldab kõikide KOV-ide omavahelist koostööd, mis aastate vältel ei ole senini tulemust andnud. KOV-id, kaasates selleks Eesti Linnade ja Valdade Liitu (edaspidi *ELVL*) ja loomakaitseorganisatsioonid on aastaid avaldanud soovi, et kehtestataks riiklik nõue lemmikloomade kiibistamiseks ja loodaks riigile kuuluv lemmikloomaregister lemmikloomade kohta arvestuse pidamiseks. Eelnõu kohaselt tulla sellele soovile vastu ning luuakse riigi lemmikloomaregister PRIA põllumajandusloomade registri juurde.

Nende liikide kindlakstegemiseks, kelle pidamisel hakkab kehtima üleriigiline kohustus loom kiibistada ja eespool nimetatud registris registreerida, on arvestatud järgneva teabega. Võttes arvesse olemasolevaid andmeid, mille põhjal koer on ligi veerandis ja kass ligi kolmandikus Eesti kodudest ning kokku on neid müüdnud lemmikloomasööda põhjal ~544 000 isendit

¹⁶ Kadri Kabeli e-mail Spin TEK AS infomeilile 7.01.2025

¹⁷ Spin TEK AS. LLR Lemmikloomaregister, 2025. <https://www.llr.ee/>

¹⁸ Kadri Kaugeranna kõne Julia Abramile 04.05.2023

¹⁹ Eesti Loomaarstide Koda. Eesti Lemmikloomaregister, 2025. <http://lemmikloomaregister.ee/>

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2016/679](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/20160427), 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)

(243 500 koera ja 300 400 kassi)²¹. Eeldusel, et iga KOV-i andmekogus registreeritud lemmikloom on unikaalne, ega esine samaaegselt mõlemas registris, on Eestis kiibistatud ja registreeritud vähem kui 50% kassidest ja koertest. Tegelik seis on siiski veelgi kehvem, sest osa KOV-e ja loomapidajaid on registreerinud sama lemmiklooma mõlemas andmekogus. Samuti selgub neist andmetest, et kuigi Eestis peetakse kasse enam kui koeri, on kasse koertest vähem registreeritud.

*Tabel 1 Registreeritud lemmikloomade arvud liikide kaupa 10. jaanuari 2025. a seisuga ELK ja Spin TEK andmetel**

Looma liik	Loomade arv ELK-s	Loomade arv Spin TEK-is	Liigi esindajaid kokku
Koer	58 556	95 100	153 656
Kass	24 739	90 100	114 839
Valgetuhkur	272		272
Roomajad	1		1
Küülik	46		46
Lind	13		13
Nasua	4		4
Kilpkonn	5		5
Kala	3		3
Määramata	9		9
Loomi kokku:	83 648	185 200	268 848

*Andmete hulgast on eemaldatud registreeritud põllumajandusloomade arvud.

Varjupaikadesse sattuvate uut kodu otsivate lemmikloomade liigilise koosluse^{22,23} põhjal selgub, et varjupaika jõuavad peamiselt kassid, vähemal määral ka koerad, kuid siiski sagedamini võrreldes muude liikidega. Võimalik, et koeri jõuab varjupaikadesse vähem just nimelt selle pärast, et enamikus KOV-ides on koerte kiibistamine tehtud kohustuslikuks ja leitud koera pidajat on võimalik hõlpsalt tuvastada. Kuigi ligi pooltes KOV-ides on kasside kiibistamine reguleeritud, on see paljudes neist jäetud loomapidajale vabatahtlikuks ning enamik kasse on eeldatavasti just seetõttu kiibistamata. Kassi lahtipääsemise korral on keeruline, kui mitte võimatu, tema pidajat tuvastada, kuna toakassidel puudub tõenäoliselt ka kaelarihm pidaja kontaktandmetega. Arvestades veel, et kasse peetakse arvuliselt rohkem kui koeri, ei ole liiast järeldada, et see on ka üks põhjus, miks neid on varjupaikades rohkem. 67 KOV-i on juba praegu koerte ja kasside pidamise eeskirjaga pannud loomapidajale kohustuse kiibistada oma koer, mistõttu on asjakohane koerte kiibistamisega jätkata, lisades kohustuslikult kiibistatavate liikide hulka kassid ja kehtestada see kohustus üle riigi. Koerad ja kassid koos valgetuhkrutega on Eestis registreeritud lemmikloomade arvu poolest enim peetavad loomaliigid. Samuti kehtivad nende liikide puhul liikmesriikides ja kolmandasse riiki liikumisel ühtsed EL-i nõuded, sealhulgas kohustus loom mikrokiibiga märgistada ja loomapidaja kohustus omada looma pidamise korral lemmikloomapassi. Seetõttu on asjakohane viia Eesti nõuded kooskõlla EL-i õigusaktide nõuetega, sealhulgas määrusega (EL) nr 576/2013, ning kehtestada sarnaselt koera ja kassi pidamise puhul kehtiva kiibistamise ja registreerimise kohustusele sama nõue ka valgetuhkru pidamise korral. Kuigi määrus (EL) nr 576/2013 muutub kehtetuks 21. aprillil 2026, menetletakse praegu seda määrust asendavaid EL

²¹ FEDIAF EuropeanPetFood. Annual report, 2024. <https://europeanpetfood.org/about/annual-report/>

²² Tartu Koduta Loomade Varjupaiga koduleht. Statistika, 26.09.2024.

<https://loomadevarjupaik.eu/varjupaik/statistika/>

²³ Varjupaikade MTÜ koduleht. Tähtsad numbrid ja dokumendid, 26.09.2024. <https://varjupaik.ee/varjupaikade-mtu/tahtsad-numbrid-ja-dokumendid>

õigusakte, mis jõustuvad 22. aprillist 2026. Nende õigusaktide kavandite põhjal jätkub koerte, kasside ja valgetuhkrute kiibistamise nõude rakendamine nende lemmikloomadega reisimisel.

Eelnõu kohaselt tehtava muudatusega sätestatakse VS-i § 32 lõikes 1, et edaspidi peetakse arvestust koerte, kasside ja valgetuhkrute kohta loomade registris, kuhu luuakse selleks tarbeks riigi lemmikloomaregister. Selle muudatusega leevendatakse varasemalt KOV-idele kehtestatud nõudeid lemmikloomade kohta arvestuse pidamisel. Nimelt võtab riik eelnõu kohaselt KOV-idelt arvestuse pidamise kohustuse üle ja loob ühtsetel alustel toimiva andmekogu (riigi lemmikloomaregister), et lahendada eespool kirjeldatud probleeme.

Paragrahvi 32 lõike 2 kohaselt tuleb loomade registris registreerida ka selline Eestis peetav koer, kass ja valgetuhkur, kes on Euroopa Liidu liikmesriigist sisse toodud või Eestisse toimetatud. Tähtaeg nende loomade registreerimiseks on üks kuu, kui loomapidaja on välismaalane välismaalaste seaduse tähenduses ning kolm kuud, kui tegu on EL-i kodanikuga Euroopa Liidu kodaniku seaduse tähenduses. Nimetatud tähtajad loomade registreerimise kohta on kooskõlas nii välismaalaste seaduses²⁴ (§ 121 lõiked 1 ja 2) kui Euroopa Liidu kodaniku seaduses²⁵ (§ 7 lg 2) sätestatud tähtaegadega, mille jooksul kõnealused isikud peavad oma elukoha registreerima rahvastikuregistri seaduses sätestatud korras. Mõistlik on ette näha, et loomade registris registreerimise tähtaeg on seotud isiku elama asumisega Eestis ning enda elukoha andmete registreerimisega rahvastikuregistris.

Koera, kassi ja valgetuhkru registreerimise kord on vaja kehtestada ka nende loomade kaubanduslikul eesmärgil liikumise korral. Kauplemisel tehakse veterinaarjärelevalvet ja veterinaarkontrolli Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2017/625²⁶ sätestatud nõuete kohaselt. Loomad, kellega kaubeldakse, peavad seega vastama veterinaarnõuetele. Sellisel puhul on loomaga kaasas loomatervise sertifikaat, mis vastab komisjoni rakendusmääruse 2021/403²⁷ I lisa 61. peatükis esitatud "CANIS-FELIS-FERRETS-INTRA" näidisele EL-i liikmesriikide vaheliseks liikumiseks või II lisa 38. peatükis esitatud näidisele CANIS-FELIS-FERRETS EL-i toomiseks. Nimetatud sertifikaat vormistatakse liikmesriikide pädevaid asutusi ühendavas Euroopa Komisjoni kaubanduse kontrolli- ja ekspertsüsteemi veebiplatvormi elektroonilises infosüsteemis TRACES (edaspidi *TRACES*). Loomatervise sertifikaadile märgitakse lisaks looma andmetele ka liigutava (ehk saatja) ja vastuvõtva (ehk saaja) ettevõtja andmetele ka lähetamise kuupäev, sihtriik ja aadress sihtriigis, kuhu loomad toimetatakse. Loomapidaja (ettevõtja loomatervise määruse artikli 4 punkti 24 mõistes) peab korraldama selle looma registreerimise viivitamata arvates looma jõudmisest sihtkohta, aga mitte hiljem kui kolme päeva jooksul sihtkohta jõudmise päevast arvates.

²⁴ [RT I, 17.04.2025, 13](#)

²⁵ [RT I, 17.04.2025, 19](#)

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2017/625](#), 15. märts 2017, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ametliku kontrolli määrus)

²⁷ Komisjoni rakendusmäärus (EL) [2021/403](#), 24 märts 2021, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2016/429 ja (EL) 2017/625 rakenduseeskirjad seoses teatavatesse kategooriatesse kuuluvate maismaaloomade ja nende paljundusmaterjali saadetiste liitu toomiseks ja liikmesriikidevaheliseks liikumiseks kasutatavate loomatervise sertifikaatide näidiste ja loomatervise/ametlike sertifikaatide näidistega, selliste sertifikaatidega seotud ametliku sertifitseerimisega ning tunnistatakse kehtetuks otsus 2010/470/EL (EMPs kohaldatav tekst)

Kehtiva õiguse kohaselt puudub riiklik kohustus teatud tähtjaks oma koer, kass või valgetuhkur registreerida. Uute nõuete kehtestamisega on vaja tagada, et teisest riigist Eestisse oma lemmikloomaga reisisid ja siia elama jäädes oleks ka nende lemmikloomade kohta võimalik arvestust pidada ja nende loomade jälgitavus oleks tagatud. Lühiajalisele puhkuse- või tööreisile lemmikloomaga tulles ei ole vaja oma lemmiklooma loomade registris registreerida, kuid Eestisse elama jäädes on oluline, et looma oleks tema kadumamineku ja seejärel leidmise korral võimalik tagastada tema pidajale. See ei ole võimalik, kui loom ei ole registreeritud ja tema pidaja andmetega seotud. Nii lemmiklooma kui ka tema pidaja huvides on, et lemmikloom oleks registreeritud. Välismaalt Eestisse koera, kassi ja valgetuhkruga reisisid peab nimetatud loom olema märgistatud mikrokiibiga, tal peab olema kehtiv tervisesertifikaat või EL lemmikloomapass. Andmed nii EL-i kodaniku, välisriigi elaniku kui ka Eesti elaniku/kodaniku lemmiklooma kohta kustutatakse registrist, kui loom viiakse püsivalt Eestist välja ja selle kohta on esitatud andmed riigi lemmikloomaregistrisse.

Paragrahvi 32 lõike 3 kohaselt peetakse loomade registris arvestust ka teist liiki lemmiklooma kohta, kui lemmikloomapidaja soovib oma lemmiklooma loomade registris registreerida.

Kuna eelnõu üks eesmärk on toetada KOV-ide ja varjupaikade tegevust hulkuvate loomadega tegelemisel, on oluline, et loomapidajal oleks vabatahtlikult võimalik registreerida lemmikloom ka sellisest liigist, keda on võimalik kiibistada ja keda varjupaikadesse ka jõuab (peamiselt väikeimetajad nagu rotid ja küülikud). Samuti on seda peetud oluliseks VTK tagasiside põhjal. Lisaks on praegustes KOV-ide lemmikloomaregistris registreeritud muud liiki lemmikloomi, kelle registreerimiseks on loomapidajad soovi avaldanud. Nende loomade kohta arvestuse pidamine jätkub riigi lemmikloomaregistris.

Paragrahvi 32 lõikes 4 sätestatakse koera, kassi ja valgetuhkru pidaja ning VS-i § 32 lõikes 3 nimetatud teist liiki lemmiklooma pidaja kohustus esitada oma peetava looma ning enda kohta andmed loomade registrisse kandmiseks käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud korras. Pärast lemmikloomale mikrokiibi paigaldamist on vaja lemmiklooma ja tema pidaja andmed registreerida riigi lemmikloomaregistris. Teatud andmete esitamise eest lasub vastutus loomapidajal. Nende andmete hulka kuuluvad muu hulgas looma nimi ja sünniaeg, mille õigsuse eest saab vastutada vaid loomapidaja. Kuigi veterinaararst korraldab nende andmete registreerimise, ei saa ta nende andmete õigsuse eest vastutada. Rakendusaktidega on kavandatud sätestada täpne nimekiri andmetest, mille esitab registrisse kandmiseks loomapidaja, sealhulgas nende andmete esitamise ja ajakohastamise tähtaeg ning vastutuse ulatus andmete õigsuse eest.

Paragrahvi 32 lõikega 5 sätestatakse nõue, et varjupaika sattuvate loomade, eelkõige koera, kassi ja valgetuhkru kohta tuleb esitada andmed riigi lemmikloomaregistrisse, et oleks tagatud loomade jälgitavus ajavahemikul (vähemalt kaks nädalat ehk 14 päeva), mil KOV korraldab hulkuvate loomade pidamist. Hulkuvate loomade püüdmist, pidamist, nende omaniku kindlakstegemist ja hulkuvate loomade hukkamist, mida korraldab kohaliku omavalitsuse üksus oma haldusterritooriumil, reguleeritakse Vabariigi Valitsuse 16. aprilli 2002. a määrusega nr 130.²⁸ Loomade jälgitavuse osana on oluline teada, kes looma tema sünnist surmani peab, mistõttu looma lahtipääsemine tema pidaja juurest ja ajutine varjupaigas pidamine on samuti oluline loomade registris sündmusena ära märkida. Kuna hulkuva looma varjupaika viimisel ei pruugi olla võimalik looma omanikku kindlaks teha, siis loomapidajate vahetumise protsess peab olema selge. Juhul kui varjupaika sattunud looma omanikku kahe nädala jooksul kindlaks ei tehta, loom kas eutaneeritakse või läheb loomapidamisõigus üle

²⁸ [RT I, 11.12.2021, 19](#)

varjupaigale või uuele omanikule. Varjupaigas 14-päevasel ajavahemikul looma pidamise kohta kantakse andmed nii-öelda varjupaiga moodulisse. Kui pärast seda ajavahemikku on looma võimalik kauem varjupaigas pidada, jääb loom varjupaika edasi ja sellisel juhul kantakse loom varjupaiga kui uue loomapidaja nimele. Varjupaiga moodulisse kantakse andmed looma leiukoha ja -kuupäeva kohta, andmed varjupaiga kohta, kus looma peetakse, ning andmed tema edasise saatuse kohta (tagastamine loomapidajale, eutanaasia, varjupaiga või uue omaniku nimele kandmine ja muud sellised sündmused), mis tagab loomast järjepideva ülevaate ehk jälgitavuse looma kohta.

Paragrahvi 32 lõike 6 kohaselt tagab iga järgmine koera, kassi ja valgetuhkru pidaja ning muu lemmiklooma pidaja, et registris registreeritud lemmiklooma pidava isiku vahetus registreeritakse loomade registris. Vana loomapidaja ehk registreeritud loomapidaja on kohustatud kaasa aitama loomapidaja vahetumise registreerimisele, sealhulgas kinnitama looma üleandmise. Vastutuse panemine loomapidaja vahetuse registreerimise eest uuele pidajale aitab tagada, et ei tekiks segadust ja vaidlusi, kes vastutab, kui keegi ei tee loomapidaja vahetumise kohta registrikannet. Oluline on, et oleks üks selge vastutaja ja selleks on uus loomapidaja, sest uuel loomapidajal on kõige suurem huvi enda looma registreerimiseks ja vastutus oma looma nõuetekohase pidamise eest ning sellega kaasnevad riskid, sealhulgas risk, et tema loom läheb kaduma. Andmed riigi lemmikloomaregistris registreeritud looma ja tema pidaja kohta tuleb hoida ajakohasena. Lemmikloomapidaja vahetumise korral esitavad loomade registris registreeritud lemmikloomapidaja ja lemmiklooma tulevane pidaja isikutuvastust võimaldaval viisil loomade registri vastutavale töötajale taotluse loomapidaja vahetumise registreerimiseks loomade registris. Taotluse esitamisega kinnitab registreeritud lemmikloomapidaja lemmiklooma üleandmise uuele loomapidajale ja tulevane lemmikloomapidaja lemmiklooma vastuvõtmise registris registreeritud loomapidajalt. Loomapidaja vahetumise kohta on oluline hoida andmed ajakohasena, et looma saaks lahtipääsemise korral tagastada õigele isikule. Nimetatud nõue kehtib nii koera, kassi, valgetuhkru kui ka muud liiki lemmiklooma kohta, kelle loomapidaja on vabatahtlikult otsustanud registris registreerida. Kuigi edaspidi kehtestatakse kohustus mikrokiibiga identifitseerida ja andmed loomade registris registreerida vaid koera, kassi ja valgetuhkru pidamise korral, antakse eelnõu kohaselt lisaks neile liikidele võimalus registreerida loodavas riigi lemmikloomaregistris ka muud liiki mikrokiibiga identifitseeritav lemmikloomana peetav loom. Registrisse kantavate andmete õigsuse ja usaldusväärsuse ning loomade jälgitavuse nõuete täitmise tagamiseks ning lemmikloomadega kauplemisel pettuse esinemise võimaluse vähendamiseks on oluline, et kõigi riigi lemmikloomaregistrisse kantavate loomaliikide registreerimisel järgitaks samu nõudeid.

Paragrahvi 32 lõike 7 kohaselt peab veterinaararst korraldama andmete esitamise loomade registrisse nii lemmiklooma ja tema pidaja kohta esmakordse kande tegemiseks kui ka püütud hulkuva koera, kassi, valgetuhkru ja VS-i § 32 lõikes 3 nimetatud loomal varjupaigas tehtud veterinaarse läbivaatuse ja ravi kohta kande tegemiseks. Senini on mikrokiibiga identifitseeritud lemmikloomade registreerimist reguleerinud KOV-ide koerte ja kasside pidamise eeskirjad, mis arvestasid lemmiklooma registri teenust pakkuva ettevõtja tehniliste lahenduste ja protsessidega ning kellega KOV või loomapidaja on sõlminud lepingu lemmiklooma ja tema pidaja kohta andmete registrisse kandmiseks. Praegu on lemmiklooma andmete andmekogusse kandmise õigus sõltuvalt registrist kas loomapidajal, KOV-i ametnikul või veterinaararstil. Vaatamata kasutatavast teenusepakkujast küsib veterinaararst andmekogusse andmete kandmise eest tasu (umbes 15 eurot), sest tegemist on eraldi tööülesandega. Tasu suuruse tõttu ei soovi osa loomapidajaid seda teenust kasutada, mis jätab Spin TEK-iga lepingu sõlminud KOV-i elanikust loomapidajale võimaluse andmed ise

andmekogusse kanda, kuid seda alati ei tehta ja seetõttu võib loom olla küll kiibiga märgistatud, kuid tema ja tema pidaja andmeid andmekogus ei ole.

Hetkeolukorra kohaselt ei pruugi seega mikrokiibiga identifitseeritud loomad olla registreeritud, mis tähendab, et märgistamine ei võimalda looma tema pidajaga seostada ja märgistamine ei kanna oma eesmärki (loomade kohta arvestuse pidamine, hulkuvate loomadega tegelemine, kadunud lemmikloomade tagastamine pidajale, järelevalveasutuste ülesannete täitmine). Seetõttu on oluline siduda omavahel kaks protseduuri: lemmikloomale kiibi paigaldamine ning seejärel kohe andmete registris registreerimine. Nõue, mille kohaselt peab edaspidi andmed registrisse kandma veterinaararst, on seotud loomakaitseseaduse § 9 lõikes 3 sätestatud nõudega, mille kohaselt tohib kiibistada ainult veterinaararst, ning eelnõu punktiga 13, mille kohaselt tohib looma märgistamiseks kasutatavat mikrokiipi väljastada vaid veterinaararstile.

Registriandmete usaldusväärsuse tagamiseks ja looma identifitseerimisega seotud pettuste ärahoidmiseks on asjakohane, et sellekohase teabe edastab mikrokiibi paigaldanud veterinaararst. Mida väiksem on aeg mikrokiibi paigaldamise ja andmete registreerimise vahel, seda tõenäolisem on andmete registrisse jõudmine. Ideaalolukorras teeb veterinaararst registrikande sama visiidi ajal, mil ta paigaldab mikrokiibi. Nii oleks loom registreeritud juba loomakliinikust väljudes ning kadumamineku korral kohe ka registrist leitav ning välistatud oleks olukord, kus kiibistatud loom ei ole registrisse kantud. Seetõttu sätestatakse, et edaspidi esitab lemmikloomale mikrokiibi paigaldanud veterinaararst lemmikloomade ja tema pidaja andmed loomade registrisse kandmiseks. Vabariigi Valitsuse 16. aprilli 2022. a määruse nr 130 „Hulkuvate loomade püüdmise, pidamise ja nende omaniku kindlakstegemise ning hulkuvate loomade hukkamise kord“ § 3 lõike 2 kohaselt peab veterinaararst varjupaika paigutatud looma viivitamata läbi vaatama. Veterinaararst esitab andmed püütud hulkuva koera, kassi, valgetuhkru ja VS-i § 32 lõikes 3 nimetatud loomal varjupaigas tehtud veterinaarse läbivaatuse ja ravi kohta.

Veterinaararst esitab VS-i § 32 lõikes 3 nimetatud looma kohta järgmised andmed: varjupaigas tehtud veterinaarse läbivaatuse ja ravi kohta andmed veterinaarse läbivaatuse kohta (läbivaatuse kuupäev, looma terviseseisundi hinnang, looma kaal, veterinaararsti otsus ravi, ratsiooni ja pidamisrežiimi kohta) ning loomal teostatud ravi. Nende andmete esitamise nõue kehtestatakse loomade registri põhimäärusega. Nimetatud andmete esitamine on vajalik selleks, et tagada vajalik teave nii KOV-idele kui ka loomapidajatele selle kohta, millal loom varjupaika jõudis, mis seisundis ja mida temaga varjupaigas tehti. Kuna varjupaigas looma pidamise korral tasub looma pidamise kulu kas KOV (vähemalt 14 esimest päeva vastavalt loomakaitseseadusele) või loomapidajale, on oluline ka näidata, mille eest arve esitatakse ja mis oli diagnoos või millised sümptomid tingisid tehtud ravi. Samu andmeid on vaja ka varjupaigal endal (sh veterinaararstil), et pidada arvestust oma tegevuse kohta (nõue kehtestatud VS alusel) ning esitada arve kas KOV-ile või loomapidajale, sõltuvalt sellest, kes kulu katab. Arvestuse pidamine ja looma kohta andmete esitamine registrisse aitab vähendada pettusi ja muudab varjupaikade tegevuse läbipaistvamaks nii KOV-idele avaliku raha kasutamise vaates kui ka loomapidajatele, kes oma lemmikloomale varjupaika järele lähevad. Läbipaistvus on oluline aspekt varjupaikade usaldusväärsuse tagamisel, kuna varjupaigad tegutsevad nii avaliku raha (KOV-id) kui ka annetuste (loomasõbrad) toel.

Täpsemad registreerimisega seotud nõuded kehtestatakse VS-i § 32 lõike 8 alusel ministri määrusega. Andmed, mis tavapärastel registrisse kantakse, on järgmised: looma nimi, liik, sünniaeg, sugu, värv, tõug, loomale paigaldatud mikrokiibi kood, mikrokiibi paigaldamise kuupäev, lemmikloomale väljastatud lemmikloomapassi andmed, kui see on väljastatud, ning

need andmed on vaja siduda loomapidajaga, kelle kohta saadakse andmed (isikuandmed, kontaktandmed, elu- või asukoht) üldjuhul rahvastikuregistrist või äriregistrist. Veterinaararst kontrollib vajadusel loomapidaja andmete õigsust isiku ID-kaardi või muu isikut tõendava dokumendi alusel, võrreldes seda võimaluse korral Eesti rahvastikuregistris olevate andmetega. Varjupaika sattunud loomade puhul on vaja loomade registri nii nimetatud varjupaiga moodulisse kanda juba käesolevas seletuskirjas eespool (VS § 32 lg 5 selgituse juures) nimetatud andmed looma leiukoha ja -kuupäeva kohta, andmed varjupaiga kohta, kus looma peetakse, samuti andmed veterinaarse läbivaatuse ja loomale tehtud ravi kohta ja muud sellised andmed. Täpsed andmed, mis loomade registrisse kantakse, sätestatakse loomade registri põhimääruses.

Paragrahvi 32 lõikes 8 sätestatakse uus volitusnorm, mille kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega mikrokiibiga identifitseeritava ja loomade registris registreeritava koera, kassi, valgetuhkru ja veterinaarseaduse § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma märgistamise ning registreerimise täpsemad tingimused ja korra, nõuded andmete esitamise ja ajakohasena hoidmise kohta ning mikrokiibi asendamise nõuded.

Kui KOV on kehtiva õiguse kohaselt koerte ja kasside pidamise eeskirjaga ette näinud loomapidajale kohustuse oma peetav lemmikloom kiibistada ja registreerida, on sama eeskirjaga kehtestatud ka kiibistamise ja registreerimise täpsem kord. Edaspidi kehtestatakse täpsemad nõuded lemmikloomade kohta arvestuse pidamiseks VS-i § 32 lõike 8 alusel ministri määrusega. Määrusega reguleeritakse muu hulgas koerte, kasside ja valgetuhkrute mikrokiibiga identifitseerimise ja registreerimise tähtaeg, täpsustatakse nii veterinaararsti kui ka loomapidaja kohustusi ja vastutuse ulatust registrisse kantud andmete ajakohasena hoidmisel ning püütud ja varjupaika sattunud hulkuvate loomade varjupaigas pidamisel loomade kohta andmete registrisse kandmise nõudeid. Kui loomapidaja soovib vabatahtlikult kanda registrisse andmed teist liiki lemmiklooma kohta, keda on võimalik mikrokiibiga identifitseerida, siis kehtivad sellise looma kohta andmete registreerimisel samad nõuded, mis koerte, kasside ja valgetuhkrute puhul, välja arvatud identifitseerimise tähtaeg, mis sõltub sellisel puhul liigi eripärast.

Paragrahvi 32 lõikes 9 sätestatakse nõue, mille kohaselt tasutakse loomade registris koera, kassi, valgetuhkru ja veterinaarseaduse § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma registreerimise eest ning loomapidaja või lemmikloomapidaja vahetumise korral andmete muutmise eest riigilõivu riigilõivuseaduses sätestatud määras.

Tagamaks loodava riigi lemmikloomaregistri toimivuse ja vajaliku hoolduse, kehtestatakse registreerimise eest riigilõivu tasumise nõue. Riigilõivu peab maksma loomade registris lemmiklooma registreerimisel ja samuti andmete muutmise eest lemmikloomapidaja vahetumise korral. Loomapidaja vahetumise registreerimiseks registris tasub riigilõivu uus loomapidaja ise või teine isik tema nimel. Riigilõivu suurus kehtestatakse riigilõivuseadusega (vt eelnõu § 4). Loomade registris looma või tema pidaja andmete ajakohasena hoidmiseks andmete muutmise korral (elukoha andmed, telefoninumbri vahetumine, loomapidaja nime muutus nt abielu korral vmt) riigilõivu tasuma ei pea. Seni on Spin TEK-iga lepingu sõlminud KOV-i elanikele olnud looma registreerimine tasuta, kuid see-eest on KOV tasunud ettevõtjale kuutasuga selle summa elaniku eest, ELK registrisse looma registreerimise eest on loomapidaja pidanud tasuma 25 eurot. Eelnõuga kavandatava seaduse jõustumise ajaks kantakse KOV-i registritesse kantud loomade ja nende pidajate andmed üle loodavasse riigi lemmikloomaregistrisse. Nende andmete riigi lemmikloomaregistrisse ülekandmise eest loomapidaja riigilõivu tasuma ei pea, kuna loomapidaja või KOV on loomapidaja nimel teenuse eest juba varem tasunud.

Eelnõu § 1 punktiga 23 muudetakse VS-i § 33 pealkirja, sõnastades selle „Lemmikloomapass“. Kuna eelnõu kohaselt toimub edaspidi kõigi elektroonsete identifitseerimisvahendite heakskiitmine ja väljastamine õiguslikult samadel alustel (st VS-i § 30 kohaselt), siis on kehtiva VS-i § 33 sätted osaliselt juba teistes sätetes sõnastatud. Paragrahvis 33 on edaspidi vajalikud üksnes lemmikloomapassiga seotud lõiked 6–9, mistõttu on asjakohane muuta ja täpsustada paragrahvi pealkirja.

Eelnõu § 1 punktiga 24 tunnistatakse kehtetuks VS-i § 33 lõiked 1–5. Nimetatud lõigete 1–5 sisu on edaspidi sätestatud §-s 30 kehtestatud ühtlustatud identifitseerimisvahendite heakskiitmise ja väljastamise korras.

Eelnõu § 1 punktiga 25 täiendatakse VS-i § 33 lõikega 6¹, milles sätestatakse kehtiva seaduse § 19 lõike 1 punktis 8 kehtestatud veterinaararsti kohustus lisada lemmikloomapassi väljastamise korral oma allkirjale kutsetegevuse loa number. Sättest jäetakse välja kohustus lisada allkirjale ametinimetus. Lemmikloomapassi võib väljastada vaid veterinaararst, mistõttu ametinimetuse lisamine lemmikloomapassi ei ole vajalik. Sätte asukohta VS-is muudetakse parema selguse tagamiseks, et lemmikloomapassiga seotud sätted asuksid samas paragrahvis.

Kuna edaspidi on vaja lemmikloomade jälgitavuse tõhustamiseks ja lemmikloomadega kauplemisel pettuste ennetamiseks lemmikloomapassiga seotud andmed (lemmikloomapassi väljastamise kuupäev ja passi number ning passi väljastanud veterinaararsti andmed) kanda loomade registrisse ja siduda need andmed loomaga, kelle kohta lemmikloomapass on väljastatud, täiendatakse eespool mainitud lõiget ka kohustusega esitada sellised andmed. Täpsed andmed, mida on vaja loomade registrisse lemmikloomapassi kohta esitada, sätestatakse loomade registri põhimääruses.

Eelnõu § 1 punktiga 26 asendatakse VS-i § 33 lõikes 8 tekstiosa „Põllumajandus- ja Toiduametiga“ tekstiosaga „Põllumajandus- ja Toiduamet või temaga“. Selliselt täpsustatud lõike 8 kohaselt korraldab lemmikloomapassi blankettide trükkimist ja veterinaararstile väljastamist ning lemmikloomapasside veterinaararstile väljastamise kohta arvestuse pidamist PTA või temaga halduslepingu sõlminud isik.

Lemmikloomapassiga seotud nõuded on kehtestatud määrusega (EL) nr 576/2013. Selle määruse artikli 23 lõike 1 kohaselt peab liikmesriigi pädev asutus tagama, et lemmikloomapasside blankette jagatakse ainult selleks volitatud veterinaararstidele ning et veterinaararsti nimi ja kontaktandmed peavad olema seotud väljastatud passi numbriga. Kehtivas õiguses on PTA-l kohustus see teenus välja volitada (VS-i § 33 lg 8). Praktikas on selgunud, et konkursi ebaõnnestumise või pakkuja loobumise korral võib tekkida olukord, kus riigi kohustus tagada lemmikloomapasside nõuetekohasus ja nõuetekohane kasutamine võib olla ohus. Seetõttu on eelnõus passide trükkimise ja väljastamise nõudeid muudetud. Eelnõu kohaselt korraldab lemmikloomapassi blankettide trükkimist ja veterinaararstile väljastamist ning lemmikloomapasside veterinaararstile väljastamise kohta arvestuse pidamist PTA või temaga halduslepingu sõlminud isik. Oluline on, et halduslepingu sõlmimise hilinemise korral oleks teenuse pakkumine endiselt tagatud. Muudatus võimaldab PTA-l kui pädeval asutusel vajaduse tekkimisel korraldada teenuse pakkumist ise.

Eelnõu § 1 punktidega 27 ja 28 muudetakse VS-i § 34 lõiget 2, et täpsustada loomade registri eesmärki.

Paragrahvi 34 lõike 2 sõnastust täiendatakse nii sissejuhatavas lauses kui ka uue punktiga, mille kohaselt on loomade registri eesmärgiks tagada loomade jälgitavus ning tõhusa veterinaarjärelevalve ja veterinaar kontrolli tagamiseks pidada arvestust muu hulgas koera,

kassi, valgetuhkru ja VS-i § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma pidaja ning nende tegevuse kohta.

Lemmikloomade ja nende pidajate kohta andmete kogumise esmane eesmärk on toetada KOV-e oma ülesannete täitmisel ja vähendada varjupaika sattuvate loomade hulka. Andmekogu andmekoosseisu muutmisega seoses on vajalik täpsustada, et loomade registril on oluline roll loomade jälgitavuse tagamisel. Selleks täiendatakse lõike 2 sissejuhatavat lauseosa, mis seda eesmärki täpsustab. Loomade registris olev andmestik annab järelevalve tegijale teavet peetavate loomade jälgitavuse kohta, sealhulgas on võimalik vajaduse tekkimisel saada teavet koera, kassi ja valgetuhkru nõuetekohase märgistamise ja registreerimise kohta, saada andmeid selle kohta, kui palju on isikul lemmikloomi ning looma korduva varjupaika sattumise korral võtta meetmeid looma nõuetekohaste pidamise tingimuste tagamiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 29 täiendatakse VS-i §-i 34 lõikega 3¹, milles täpsustatakse loomade registri volitusnormi, mis on sätestatud VS-i § 34 lõikes 3, ning nähakse ette, mis küsimused on seadusandja jätnud määruse tasemel lahendamiseks. Haldusmenetluse seaduse § 90 lõike 1 kohaselt võib määruse anda ainult seaduses sisalduva volitusnormi olemasolul ja kooskõlas volitusnormi piiride, mõtte ja eesmärgiga. Määruse eelnõu ei tohi kitsendada ega laiendada volitava seaduse sätteid. Avaliku teabe seaduse § 43⁵ lõikest 1 tulenevad küll üldised raamid sellele, mis küsimused tuleb andmekogu põhimääruse tasemel lahendada, kuid siiski on asjakohane volitusnormi piire konkreetse andmekogu puhul eriseaduses täpsustada. Volitusnormi täpsustatakse selleks, et oleks selgem, milliste küsimuste reguleerimine on kaetud volitusnormiga.

Eelnõu § 1 punktiga 30 muudetakse VS-i § 34 lõiget 4.

Kehtiva VS-i § 34 lõike 4 kohaselt on registri vastutav töötaja Regionaal- ja Põllumajandusministeerium. Sättes täpsustatakse, et kaasvastutavad töötajad on lisaks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ka Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet, Põllumajandus- ja Toiduamet ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskus. Loomade registri põhimääruses täpsustatakse, et registri vastutav töötaja avaliku teabe seaduse § 43⁴ lõike 1 tähenduses ning IKÜM artikli 4 punkti 7 tähenduses on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium. Registri volitatud töötajad avaliku teabe seaduse § 43⁴ lõike 2 tähenduses on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet, Põllumajandus- ja Toiduamet ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskus. Registri volitatud töötajad on isikuandmete kaasvastutavad töötajad IKÜM artikli 4 punkti 7 tähenduses.

Eelnõu § 1 punktiga 31 täiendatakse VS-i § 34 lõikega 5.

Sätte kohaselt on loomade registri volitatud töötajal õigus kasutada isiku kontaktandmeid isikule tema tegevuse või peetava loomaliigiga seonduvalt loomatervisealase ohu kohta teate ja loomade registrisse kantud andmete õigsuse tagamiseks vajaliku teate saatmiseks. Seadusest tulenevate kohustuste kohta esitatavate teadete loetelu ei ole sättesse lisatud. Isikute kontaktandmeid kasutatakse siiski ka neil eesmärkidel ühenduse saamiseks, näiteks loomade registriga seotud tõrke tekkimise ning lahendamise (näiteks trükikojas veisepasside printimise probleem), õigusaktist tuleneva andmete esitamise kohustuse täitmise (näiteks loomade arvude teatamine) ja andmete esitamise nõude rikkumise (näiteks registriandmete esitamise hilinemine), registriandmete korrektsuse ning ajakohasena hoidmise (näiteks veterinaarsertifikaadi väljastamise korral loomade liikumise andmete registrisse kandmiseks esitamise vajadus, meeldetuletus veenduda andmete ajakohasuses) kohta teate saatmiseks. Neil eesmärkidel isikuandmete kasutamine on vajalik, et oleks tagatud loomade jälgitavus (andmete õigsus ja ajakohasus) eelkõige hea loomatervise alase olukorra säilitamiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 32 täiendatakse VS-i § 35 lõiget 1 punktidega 7 ja 8.

Sätte kohaselt kantakse edaspidi loomade jälgitavuse tagamiseks ja võimalike pettuste ennetamiseks koerte, kasside ja valgetuhkrute ning vajaduse korral teiste lemmikloomaliikide ja nende pidajate kohta andmed loomade registrisse. VS-i § 35 lõike 1 uues punktis 7 nähakse ette, et loomade registrisse kantakse füüsilisest isikust lemmikloomapidaja ja tema tegevuse kohta järgmised andmed: lemmikloomapidaja nimi, isikukood või selle puudumise korral sünniaeg, telefoninumber, e-posti aadress, elukoha aadress ning tema peetava lemmiklooma identifitseerimiseks vajalikud andmed, samuti andmed lemmikloomapidaja nime muutmise ja tema surma kohta. Muuhulgas kantakse registrisse ka asjakohasel juhul füüsilise isiku esindusõigusliku isiku nimi, isikukood ja kontaktandmed (telefoninumber, e-postiaadress). Seda juhul, kui füüsiline isik on volitanud enda asemel registris teatavaid toiminguid tegema teise isiku. Volitus saab olla selleks nii tähtajaline kui ka tähtajatu. Samuti on see vajalik olukorras, kus seaduslik esindaja teeb lemmikloomapidaja nimel registris toiminguid. VS § 35 lõike 1 uues punktis 8 nähakse ette, et loomade registrisse kantakse juriidilisest isikust ja füüsilisest isikust ettevõtjast loomapidaja ja tema tegevuse kohta järgmised andmed: nimi, registrikood või selle puudumise korral asjakohane identifitseerimistunnus, telefoninumber, e-posti aadress, esindusõigusliku isiku nimi, isikukood, telefoninumber, e-posti aadress, ettevõtja tegevuskoha aadress ning tema peetava lemmiklooma identifitseerimiseks vajalikud andmed, samuti andmed loomapidaja nime muutmise ja tema likvideerimise kohta. Täpsem andmekooslus sätestatakse loomade registri põhimääruses, mis on kehtestatud VS-i § 34 lõike 3 alusel. Ka füüsilisest isikust ettevõtja võib loomapidaja olla ning segaduse vältimiseks on asjakohane ka see erisus õigusaktis selgelt välja tuua.

Kohustuslik registreerimine ja sellega seoses lemmikloomapidaja kohta andmete kogumine ja töötlemine riigi andmekogus on isikuandmete kaitse üldmääruse²⁹ (IKÜM) kohaldamisalas. Isikuandmete töötlemisel riivatakse inimese õigust privaatsusele, mis on sätestatud PS-i §-s 26. PS-i § 26 on kvalifitseeritud piiriklausliga põhiõigus. Piiriklausli kohaselt ei tohi riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud kellegi perekonna- ega eraellu sekkuda muidu, kui seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks. Põhiõiguste riive alused peavad tulenema seadusest (PS-i §-id 3 ja 11). Antud juhul on lemmikloomapidaja isikuandmete töötlemine vajalik andmesubjekti eluliste huvide kaitsmiseks (pidaja juurest lahti pääsenud looma ülesleidmiseks) ning avalikes huvides oleva ülesande (loomade jälgitavuse ning seeläbi loomatervise ja -heaolu tagamine, samuti KOV-i territooriumil heakorra tagamine) täitmiseks. Isikuandmeid on vaja eelkõige lemmikloomapidaja ja tema lemmiklooma vahel seose loomiseks eesmärgiga loom kaduma mineku korral pidajale tagastada, erijuhtudel järelevalveasutustele piiriületuse õiguspärasuse ja loomapidamisnõuete täitmise kontrollimiseks. Laiemas mõttes on isikuandmete kogumine vajalik avaliku korra tagamiseks, sest avalik kord on ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning õigushüvede (sh loomatervis ja -heaolu) ja isikute subjektiivsete õiguste (sh omandiõigus) kaitse. Andmesubjekti õiguste piirang on demokraatlikus ühiskonnas sobiv, vajalik ning proportsionaalne, sellele ei ole head alternatiivi, mis oleks vähemalt sama tõhus või vähem riivav. Kaalutud võimalike mitteregulatiivsete ja regulatiivsete lahenduste võrdlev analüüs ja järeldused esitati VTK-s. Seni KOV-ide andmekogudes lemmiklooma ja tema pidaja kohta kogutud andmed kantakse üle riigi andmekogusse ning nende andmete riigi lemmikloomaregistrisse ülekandmise eest ei pea loomapidaja tasuma riigilõivu. IKÜM-i

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2016/679](#), 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)

artiklite 5 ja 6 kohaselt peab isikuandmete töötlemiseks olema seaduslik alus ning andmete töötlemisel tuleb järgida isikuandmete töötlemise põhimõtteid. Seadust lugedes peaks inimene aru saama, mis liiki andmeid ja milleks tema kohta kogutakse, kaua neid säilitatakse ning milleks veel võidakse kasutada. Seega peab isikuandmete töötlemiseks sätestama seaduses minimaalselt andmete töötlemise konkreetse eesmärgi, samuti töödeldavate andmete koosseisu ja töötlemise kestuse. Selleks, et reguleerida isikuandmete töötlemist kooskõlas IKÜM-iga ja IKÜM-i kohaselt lubatud ulatuses, on eelnõu § 1 punktides 26 ja 27 (VS-i § 34 lg 2) täiendatud loomade registri eesmärkide sõnastust, eelnõu § 1 punktis 31 (VS-i § 35 lg 1 p 7 ja 8) loetletud loomapidaja kohta kogutavate isikuandmete koosseis ning eelnõu § 1 punktis 34 (VS-i § 35 lg 6¹) sätestatud nende isikuandmete töötlemise kestus.

Eelnõu § 1 punktiga 33 muudetakse VS-i § 35 lõikeid 3–5.

Kehtivas õiguses ei olnud isikutel kohustust esitada riigi andmekogusse andmeid koera, kassi ja valgetuhkru kohta. Eelnõu kohaselt selline kohustus sätestatakse, seega muudetakse **VS-i § 35 lõike 3** sõnastust, mille kohaselt võib PRIA ainult põllumajandus- ja vesiviljelusloomade kohta esitatavate andmete vastuvõtmisest keelduda. Säte on edaspidi aluseks kõigi peetavate loomade, sealhulgas ka koerte, kasside, valgetuhkrute ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud loomade kohta esitatavate andmete vastuvõtmisest keeldumiseks.

VS-i § 35 lõike 4 uue sõnastuse kohaselt ei saa edaspidi PRIA-le enam esitada andmeid paber kandjal, vaid seda tuleb teha elektroonilist kanalit kasutades, et registripidaja saaks andmete esitaja turvalisel viisil tuvastada.

2023. aastal esitati põllumajandusloomade registrile andmed 127 018 dokumendil, millest 3 964 ehk 3,12 % esitati paberil. PRIA on selgitanud, et paberprotsessi kaotamine on vajalik eelkõige infotehnoloogiliste arenduste jaoks kuluva ressursi vähendamiseks. Paberprotsessi ülevõtmise mõju IT-le kuluvale eelarvele on eelkõige põhjustatud olukordadest, kus registrile esitatavate andmete koosseis muutub. IT arendus paberprotsessi jaoks on kallim, kui e-teenuste jaoks ning seda põhjusel, et paberprotsessile tuleb arendada erinevaid kontrole, mis e-teenustes on lahendatud andmete ette kuvamisega. Lisaks peab iga vea korral olema paberprotsessis välja arendatud paberil tagasiside andmise võimekus, mis peab andmete esitajale olema arusaadav (selgitama, milles on probleem), ning olema lisatud selgitused probleemi lahendamise võimaluste kohta. Iga esitatavate andmete muudatuse korral õigusaktides tuleb muuta paralleelselt nii e-teenuseid kui paberprotsessi.

Paberprotsessis on suurim osakaal paberil veisepasside käitlemisel. Kuna alates 1. detsembrist 2021 veisepasse vaid riigisisiselt liikuvate veiste kohta enam ei väljastata, siis veisepassil esitatavate andmete hulk on kiiresti vähenenud. 2025. aasta 1. aprillist on ettevõtjatel võimalik kasutada ka loomade Eestist välja viimisel elektroonset veisepassi, seega väheneb paberdokumentide osakaal veelgi. Arvestamata tagastatud veisepassidelt saadud andmeid, on paberil esitatud dokumentide osakaal kõigis dokumentides vaid 0,96%. Paberprotsessi kaotamine soodustab infotehnoloogiliste lahenduste kasutamist. Paberposti kaotamine vähendab paberprotsessiga tegeleva tööjõu vajadust, kaob vajadus paberdokumentide arhiivipinna järele. Lahendusena neile isikutele, kellel elektroonilise andmeedastuse võimalus puudub, on PRIA-l kohapealne teenindus kõigis 15 maakonnakeskuses koos võimalusega esitada andmeid elektroonselt kohapeal. Isikul on võimalik mugavalt broneerida endale sobiv aeg andmete esitamiseks. PRIA klienditeenindus pakub kliendile alati kohapealset juhendamist ja abi.

VS-i § 35 lõike 5 muutmise vajadus on seotud koerte, kasside, valgetuhkrute ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmikloomade ja nende pidajate kohta loomade registrisse andmete kogumisega. Nimelt on vaja lõike 5 sõnastust muuta selliselt, et oleks selge, et nii põllumajandusloomade

kui ka lemmikloomade kohta loomade registrisse edastatud andmete õigsuse eest vastutab nende esitaja. Kuna lemmiklooma ja tema pidaja kohta andmete esitamine registrisse on osaliselt veterinaararsti (andmed, mis on seotud veterinaarsete menetlustega ja lemmikloomapassi väljastamisega) ja osaliselt lemmiklooma pidaja kohustus, siis vastutavad nad mõlemad enda edastatud andmete õigsuse eest. Andmed lemmiklooma nime ja sünniaja ning loomapidaja enda kohta esitab loomapidaja. Veterinaararstil pole võimalik looma kohta esitatud andmete (nimi ja sünniaeg) õigsuses täielikult veenduda. Samuti on keerukas veenduda, kas isik on tegelik loomapidaja, kui isikul pole just näidata ostu-müügi- või rendilepingut. Eestis ei ole tavapärane sõlmida loomapidaja vahetumisel sellist lepingut, eriti juhul, kui tegu ei ole tõuloomaga. Seetõttu ei saa veterinaararstil lasuda vastutus teatud andmete õigsuse eest, mida on kohustuslik registrisse kanda. Varjupaigas ajutiselt looma pidamisel esitatavate andmete õigsuse eest vastutab varjupaik ettevõtjana, välja arvatud andmed veterinaarse läbivaatuse ja looma veterinaarse menetlusega seotud surma kohta, mille õigsuse eest vastutab veterinaararst. Põllumajandusloomade kohta andmete esitamise kohustus kehtiva õigusega võrreldes ei muutu.

Eelnõu § 1 punktiga 34 täiendatakse VS-i § 35 lõigetega 5¹–5³.

Kehtiva VS-i § 35 lõikes 5 asunud normid jagatakse selguse mõttes kaheks eraldi sätteks. Põllumajandusloomadega seotud andmete muutumise korral taotluse esitamise kohustus sätestatakse lõikes 5¹.

Paragrahvi 35 lõike 5¹ uues sõnastuses muudetakse loomade registrisse isiku ja tema tegevuskoha kohta ning põllumajandusloomade ja nende liikumise kohta kantud andmete muutumise korral taotluse esitamise tähtaega. Senise viie tööpäeva asemel tuleb taotlus andmete muutmiseks esitada viivitamata, kuid mitte hiljem kui seitsme päeva jooksul andmete muutumisest (s.o sündmuse toimumisest) arvates. Sätte muutmine on vajalik tulenevalt PRIA praktilise tegevuse käigus tekkinud probleemidest.

Määruse (EL) 2021/520 artikkel 3 sätestab, et veiseid, lambaid, kitsi ja sigu pidavad ettevõtjad edastavad EL-i loomatervise määruse artikli 112 punktis d osutatud liikumisi, sünde ja surmasid ning kõnealuse määruse artikli 113 lõike 1 punktis c ja määruse (EL) 2019/2035 artikli 56 punktis b osutatud liikumist käsitleva teabe kõnealuste liikide jaoks loodud elektroonilistes andmebaasides registreerimiseks liikmesriikide määratava ajavahemiku jooksul. Teave tuleb edastada seitsme päeva jooksul loomade liikumisest, sünnist või surmast arvates.

Lisaks on hobuslaste kohta teabe esitamine sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2021/963³⁰ artiklis 9. Hobuslasi pidavad ettevõtjad tagavad, et pädevale asutusele edastatakse määruse (EL) 2019/2035 artikli 64 punktide b ja c kohaselt nõutav teave pädeva asutuse määratud tähtajaks, mis ei ületa seitsmepäevast ajavahemikku alates kuupäevast, mil hobuslase hariliku viibimiskohana registreeriti EL-i loomatervise määruse artikli 102 lõike 1 punkti b alapunkti ii kohaselt ettevõtja käitatav ettevõtte.

VS-i nõue esitada andmed põllumajandusloomade registrisse viie tööpäeva jooksul arvates sündmuse toimumisest tekitab registripidajale, järelevalve teostajale ja loomapidajatele täiendavat keerukust ja lisakulusid, kuna paralleelselt tuleb jälgida (sh infosüsteemides) VS-is kehtestatud tähtaega ning määruste (EL) 2021/520 ja (EL) 2021/963 tähtaegu, mis on erinevad. Jälgides ainult viie tööpäeva nõuet, eksivad loomapidajad 7-päevase tähtaja nõude osas ja seda

³⁰ Komisjoni rakendusmäärus (EL) [2021/963](#), millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2016/429, (EL) 2016/1012 ja (EL) 2019/6 kohaldamiseks seoses hobuslaste identifitseerimise ja registreerimisega ning kehtestatakse nende loomade identifitseerimisdokumentide näidised (ELT L 213, 16.06.2021, lk 3)

olukorras, kus tavapäraselt argipäeval on riigipüha (eriti probleemsed on jaanipäev/võidupüha ja jõulud). Seitsme päeva nõue on EL-is kokku lepitud, et kõigis liikmesriikides oleks teavitamise kohustus ühetaoliselt reguleeritud ja andmete esitamise tähtaegades ei sõltutaks erinevate liikmesriikide riigipühadest. Sisuline vajadus viie tööpäeva nõude erisuse järele puudub.

Kirjeldatud olukord on loomapidajatele asjatult keerukas. Andmete registrile esitamise tähtaja üheselt arusaadavuse tagamiseks kehtestatakse eelnõuga loomade registrile andmete esitamise tähtajaks seitse päeva. Andmete täpsema laekumisega tagatakse registri ajakohasus ja usaldusväärsus.

Paragrahvi 35 lõikes 5² sätestatakse, et loomade registrisse koera, kassi, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma ja tema pidaja kohta kantud andmete muutumise korral tuleb esitada taotlus andmete muutmiseks viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolm päeva pärast andmete muutumist. Erandina ei kehti andmete ajakohastamise nõue selliste andmete korral, mis saadakse teistest andmekogudest avaliku teabe seaduse § 43⁹ lõike 1 punkti 5 alusel kehtestatud korras riigi infosüsteemide andmevahetuskihi kaudu. Näiteks aadressiandmed rahvastiku- või äriregistrist. Loomapidajal lasub siiski kohustus oma e-posti aadressi ja telefoninumbri uuendamiseks, kui need andmed muutuvad. Neid andmeid ei pärita rahvastikuregistrist, äriregistrist päritakse e-posti aadress, kuid mitte telefoninumber. Põllumajandusloomade registrisse (pärast eelnõu seadusena jõustumist loomade register) päritakse füüsiliste isikute puhul rahvastikuregistrist vaid aadress ja vajadusel saab klient määrata ise teise aadressi, kui ta tegelikult rahvastikuregistri aadressilt posti kätte ei saa. Siiski, kui isik on varasemalt PRIA teenuseid kasutanud, näiteks on ta registreerinud enda pidamisele põllumajanduslooma või taotlenud toetust, siis kuvatakse tema kontaktandmed PRIA andmebaasist ning ise täiendavaid andmeid esitama ei pea. Rahvastikuregistri andmete puhul on probleem, et lisaks füüsilisele isikule saavad sinna teised osapooled ka kontaktandmeid (e-posti aadress, telefoninumber) lisada. Seetõttu ei ole PRIA seda funktsionaalsust kasutusele võtnud, kuna pole teada, milline on kliendi rahvastikuregistrisse esitatud ja tegelikult kasutusel olev telefoninumber ning e-posti aadress. Lemmikloomade tagastamiseks nende pidajatele on äärmise tähtsusega isiku tegelikult kasutatavad kontaktandmed, et loomapidajaga ühendust saada. Seetõttu on põhjendatud nende kontaktandmete esitamine isikute endi poolt, mitte pärides neid rahvastikuregistrist.

Oluline on, et andmed nii looma kui ka loomapidaja kohta oleksid registris ajakohased ja peegeldaksid tegelikku olukorda. Sellel põhjusel kehtestatakse nõue nii veterinaararstile kui ka loomapidajale või lemmikloomapidajale andmete muutumise korral need andmed ka registris uuendada. Selliste andmete hulka kuuluvad näiteks andmed loomapidaja või lemmikloomapidaja kontaktandmete, loomapidaja või lemmikloomapidaja vahetumise, loomale lemmikloomapassi väljastamise, looma püsivalt riigist välja viimise kohta. Loomapidaja ja lemmikloomapidaja kohta kogutavad aadressiandmed uuenevad riigi lemmikloomaregistris automaatselt, kui isik neid andmeid rahvastiku- või äriregistris uuendab, ning riigi lemmikloomaregistris ei pea neid andmeid topelt uuendama. Loomapidaja enda huvides on ebaõiged elukoha- või kontaktandmed rahvastikuregistris uuendada kehtivate vastu. Ajutised liikumised loomaga, sh reisimise või tõuloomadel paaritumise/poegimise ajaks, ei too endaga kaasa veel vajadust registris andmeid ajakohastada, sest loomapidaja ja seeläbi ka looma püsielukoht ei ole selle ajutise liikumise tõttu muutunud. Muuhulgas ei pea registris registreerima loomapidaja või tema elukoha andmete vahetumist ainuüksi selle pärast, et loomaga minnakse näiteks maale suvitama. Loomapidaja vahetumine tuleb registreerida registris siis, kui loomapidamisõigus ja sellega koos ka vastutus antakse püsivalt (mitte

ajutiselt/lühiajaliselt) üle teisele isikule. Näiteks ei pea pidaja vahetumist registreerima, kui loom antakse loomapidaja reisi kestuse ajaks koerte hotelli hoiule.

Paragrahvi 35 lõikes 5³ sätestatakse andmete muutmise kord püütud hulkuva looma varjupaigas pidamise korral. Lõike 5³ kohaselt esitatakse püütud hulkuva looma varjupaigas pidamise korral LoKS-i § 5 lõikes 2 sätestatud kahenädalase ajavahemiku lõppedes andmed varjupaigas peetava kassi, koera, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud looma ja tema pidaja kohta loomade registrisse kantud andmete muutmiseks viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolm päeva pärast nimetatud kahenädalase ajavahemiku lõppu juhul, kui selle ajavahemiku lõpuks ei ole looma omanikku kindlaks tehtud või ei ole otsustatud loom hukata LoKS-i §-s 18 sätestatud korras. Tavaolukorras on andmete muutmisel nende ajakohastamise tähtaeg kolm päeva, kuid pikem tähtaeg – 14 päeva, millele lisandub kolm päeva – on ettenähtud olukordadeks, mil loom satub varjupaika (VS-i § 37 lõigete 2 ja 4 tähenduses omanikuta või loomapidaja juurest lahti pääsenud loomade pidamiseks ettenähtud koht). Sellisel puhul on keelatud loomapidaja andmete muutmine registris enne 14 päeva möödumist ehk hulkuva looma ajutise pidamise ajavahemiku lõppemist. LoKS-i § 5 lõike 2 kohaselt peab loomaomaniku kindlakstegemise alguse ja looma eutaneerimise vahel olema vähemalt kaks nädalat, mille jooksul tuleb tagada looma nõuetekohane pidamine ja vajaduse korral ravi. Varjupaik saab küll looma arvele võtta ajutiselt elupaiga pakkumiseks ehk ajutiseks pidamiseks, kuid ei saa end registreerida esimese 14 päeva jooksul loomapidajaks. Kuna omanikuta või loomapidaja juurest lahti pääsenud loomade püüdmist ja pidamist korraldab KOV oma territooriumil, on oluline, et loomapidajal oleks võimalik oma peetav loom varjupaigast tagasi saada kindla ettenähtud aja jooksul. Hulkuva looma omaniku kindlakstegemise kohustus ning LoKS-i § 5 lõikes 2 sätestatud tähtaja nõue kehtib varjupaiga suhtes sõltumata sellest, kas tegemist on KOV-i lepingupartneriga või mitte. LoKS-i § 5 lõikes 2 sätestatud kahenädalase tähtaja nõue ei kehti olukordades, kus lemmikloomapidaja viib omaalgatuslikult oma lemmiklooma varjupaika selleks, et varjupaik võtaks tema asemel üle selle looma pidamise. Sellisel puhul ei ole tegemist hulkuva loomaga ning lemmikloomapidaja vahetumine tuleb registreerida loomade registris kolme päeva jooksul, seejuures kinnitavad lemmikloomapidaja vahetumise registris nii eelmine kui ka uus loomapidaja.

Eelnõu § 1 punktiga 35 täiendatakse VS-i § 35 lõikega 6¹, milles sätestatakse loomade registrisse koera, kassi, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma ning tema pidaja kohta kogutud andmete ning andmete alusdokumentide säilitamise tähtaeg ning viidatakse, et logisid säilitatakse loomade registri põhimääruses sätestatu kohaselt.

Andmeid säilitatakse kolm aastat arvates looma surma kohta kande tegemisest. Oluline on tagada, et isikuandmeid töödeldakse ainult seni, kuni see on vajalik nende töötlemise eesmärgi saavutamiseks. Kuna järelevalvetoimingutega seoses võib olla vajalik isikuandmetele ligi pääseda ka pärast loomade registris loomapidaja või lemmikloomapidaja vahetumist või looma surma, on oluline määrata andmete säilitamise aeg. Kolm aastat on piisav ajavahemik andmete koondamiseks erinevate rikkumismenetluste või vaidluste lahendamise tarbeks. Samuti säilitatakse logisid kolm aastat. On oluline, et andmete säilitamise aeg ei ole lühem kui logide säilitamise aeg. Näiteks kui valele loomale on märgitud surma kuupäev, siis vaide korral on küll logi alles, aga andmeid enam muuta ei saa, sest need on juba kustutatud.

Juhuks, kui loomapidajad ei ajakohasta looma surma kohta andmeid, on vaja meetmeid, millega tagada, et registriandmed oleksid võimalikult reaalselt elu peegeldavad ja registris ei oleks andmeid tegelikult surnud loomade ja nende loomade pidajate kohta. Selleks kehtestatakse sättega, et looma kohta esitatud andmeid säilitatakse kuni 20 aastat tema sünnikuupäevast alates ehk eeldusliku maksimaalse looma eluea vältel. Kuigi registrisse on kohustus kanda andmed vaid koera pidamisel, registreeritakse senini KOV-ide registritesse ka arvestataval hulgal kasse.

Seetõttu on vaja arvestada ka kasside eeldatava elueaga. Erinevate tõugude keskmiselt on koerte eeldatav eluiga isastel loomadel 11,23 aastat, emastel loomadel 11,41 aastat³¹. Siiski on tõuge, kelle eeldatav eluiga on märkimisväärselt pikem. Näiteks Inglismaal tehtud uuringus selgus, aastatel 2009–2011 surnud koerte mediaanvanus koera surma ajal oli eeldatavalt 12,0 aastat (kvartiilide vahe (IQR): 8,9–14,2). Erinevate tõugude puhul varieerus mediaanvanus surma ajal Bordoo dogi 5,5 aastast (IQR: 3,3–6,1; n = 21) kääbuspuudli 14,2 aastani (IQR: 11,1–15,6; n = 20)³². Kasside keskmine eluiga on vahemikus 13–17 aastat, kuid sõltuvalt isendist, võivad elada ka 20 aastat või enamgi³³. Looma eluiga sõltub paljudest erinevatest asjaoludest, sh tõug, eluviis (tubane kass või õuekass), veterinaarabi võimaldamine, toitumine, aktiivsus jm. Lähtuvalt eeltoodust, on oluline, et arvestaksime andmete säilitamise aja puhul nii koerte kui ka kasside eluea pikkusega. Selle pärast on andmete säilitamise ajaks määratud 20 aastat alates looma sünnikuupäevast. Kui aga loomapidaja kinnitab, et loom on elus ka pärast selle tähtaja saabumist, siis säilitatakse andmeid looma tegelikust surma kuupäevast lähtuvalt.

Eelnõu § 1 punktiga 36 muudetakse VS-i § 49 lõikeid 3–5.

Paragrahvi 49 lõikes 3 tehtava muudatusega sätestatakse veterinaararstile kohustus teavitada Maailma Loomatervise Organisatsiooni (edaspidi *WOAH*) kohustuslikult teatavate loomataudide loetellu kuuluva loomataudi või zoonoosse haigusetekitaja diagnoosimisest PTA-d, loomapidajat ja lemmikloomapidajat. Kehtiva õiguse kohaselt peab veterinaararst teavitama PTA-d EL-is kohustuslikult teavitatavate loomataudide loetelusse kuuluva loomataudi või zoonoosse haigusetekitaja diagnoosimisest. EL-is kohustuslikult teavitatavate loomataudide hulka kuulub kokku 63 maismaa- ja veeloomataudi. Nimekiri on koostatud Euroopa Toiduohutusameti soovitusi järgides ja see sisaldab nn EL-is olulisi loomataude. Eestis on WOAHi liige ja sellega kaasneb kohustus teavitada organisatsiooni Eestis diagnoositud loomataudidest 24 tunni jooksul selle diagnoosimisest arvates. WOAHi-le teavitatavate loomataudide loetelu, mis on leitav WOAHi veebilehelt maismaaloomad ja veeloomad ning PTA veebilehelt, on koostatud kogu maailmas olulist mõju omavate loomataudide kohta. WOAHi loetelus on lisaks EL-i loomataudide loetelule veel 59 erinevat loomataudi. Enamikku neist taudidest ei ole Eestis kunagi diagnoositud ja looduslike tingimuste tõttu neid meie piirkonnas ei esine.

Lisaks tagab muudatus, et WOAHi teatamiskohustuslikest loomataudidest teavitatakse õigeaegselt ka siis, kui uuring on tehtud ja haigusetekitaja on leitud muu liikmesriigi laboris.

Paragrahvi 49 lõike 4 muudetud sõnastuse kohaselt peab labor teavitama PTA-d lisaks EL-i teatamiskohustuslike loomataudide loetelus olevatele loomataudidele ka sellise loomataudi või zoonoosse haigusetekitaja laboratoorsest leiust, millest Eestil tuleb kohe teavitada WOAHi, labor peab pidama sellise loomataudi ning zoonoosse haigusetekitaja laboratoorsete leidude kohta arvestust ning esitama leidude kohta aruande PTA-le. Kehtivas VS-is on reguleeritud ainult EL-i loomataudide loetelusse kuuluva loomataudi diagnoosimisest teavitamise nõuded ja laboritel ei ole kohustust muust loomataudist kohe teavitada. Uus nõue kehtib kõigile Eestis asuvatele laboritele, kus uuritakse loomadelt võetud proove loomataudide suhtes. Leidude kohta õigel ajal teabe edastamisega tagatakse PTA võimekus täita rahvusvahelisi kohustusi.

³¹ Teng, K.Ty., Brodbelt, D.C., Pegram, C. *et al.* Life tables of annual life expectancy and mortality for companion dogs in the United Kingdom. *Sci Rep* **12**, 6415 (2022). <https://doi.org/10.1038/s41598-022-10341-6>

³² O'Neill, D. G., Church, D. B., McGreevy, P. D., Thomson, P. C. & Brodbelt, D. C. Longevity and mortality of owned dogs in England. *Vet. J.* **198**, 638–643 (2013). <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2013.09.020>

³³ Jamie Lovejoy, DVM. How Long Do Cats Live? Here's What To Expect. 20.12.2024. <https://www.petmd.com/cat/care/how-long-do-cats-live>

Paragrahvi 49 lõikes 5 täpsustatakse volitusnormi ulatust. Volitusnormi uue sõnastuse kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister nende zoonooside loetelu, mille haigusetekitajate leiust tuleb PTA-d teavitada, ning nende zoonoosete haigusetekitajate loetelu, mille leiu kohta peab labor arvestust pidama. Volitusnormist on jäetud välja muude loomataudide haigusetekitajate loetelu, sest see on kaetud WOAH-i teatamiskohustuslike taudide loeteluga.

Kehtiva VS-i kohaselt peavad labor ja veterinaararst teavitama PTA-d ka muu loomataudi ja zoonoosse haigusetekitaja leiust. Muude loomataudide ja zoonoosete haigusetekitajate loetelu on kehtestatud maaeluministri 25. novembri 2021. a määruse nr 71³⁴ „Põllumajandus- ja Toiduametile esitatava teatise sisu nõuded ning esitamise kord, laboris loomataudide laboratoorsete leidude kohta arvestuse pidamise ning selle kohta aruannete esitamise täpsem kord ja aruande sisu nõuded, nende zoonooside loetelu, mille haigusetekitaja leiust tuleb Põllumajandus- ja Toiduametit teavitada, ning muude loomataudide ja zoonoosete haigusetekitajate loetelu, mille leiu kohta peab labor arvestust pidama“ lisas 2. Muude haiguste nimekiri kattub WOAH-ile kohustuslikult teatatavate loomataudide loeteluga, mistõttu ei ole enam vajalik valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestada muude loomataudide loetelu, ning seega täpsustatakse VS-i § 49 lõikes 5 asuvat volitusnormi. Määruse muutmise eelnõu kavand on lisatud käesolevale seletuskirjale.

Eelnõu § 1 punktiga 37 muudetakse VS-i § 50 lõiget 2.

Lõike 2 täpsustatud sõnastuse kohaselt teavitab PTA simulatsiooniõppuse tulemustest Euroopa Komisjoni ja liikmesriike nende taotlusel.

Teavituskohustus on sätestatud EL-i loomatervise määruse artikli 45 lõikes 3 ja Eestis on teavitajaks PTA. EL-i loomatervise määrus ei kohusta liikmesriike iga kord komisjoni ja teisi liikmesriike teavitama, kui riigis korraldatakse mõne loomataudi tõrje simulatsiooniõppus. Seda tuleb teha ainult komisjoni või teise liikmesriigi taotlusel. Kehtiv säte on seega EL-i õigusega vastuolus, seetõttu tuleb seda muuta ja asjakohaselt täiendada.

Eelnõu § 1 punktiga 38 täiendatakse seadust §-ga 55¹.

Seadusesse lisatakse muu loomataudi kahtluse ja puhkemise korral võetavad meetmed.

Muu loomataudi kohta puuduvad EL-i üleselt kokku lepitud ennetus- ja tõrjemeetmed. EL-i loomatervise määruse artiklis 171 sätestatakse, et kui muu kui loetellu kantud taud kujutab endast olulist riski liikmesriigis peetavate maismaaloomade tervisele, võib asjaomane liikmesriik võtta riiklikke meetmeid kõnealuse taudi tõrjeks ning piirata peetavate maismaaloomade ja loomse paljundusmaterjali liikumist, tingimusel et kõnealused meetmed ei takista loomade ja toodete liikmesriikide vahelist liikumist ega ületa piire, mis on asjakohased ja vajalikud kõnealuse taudi tõrjeks.

Praktikas on tekkinud vajadus anda PTA-le ning loomapidajatele selgemad juhised, milliseid meetmeid tuleks muu loomataudi kahtluse või puhkemise korral rakendada. WOAH-i käsiraamat annab juhised ka nende loomataudide ennetuse ja tõrje meetmete kohta, mis ei ole reguleeritud EL-i õigusega. Eestis tekitavad igapäevaelus probleeme ja vajavad PTA sekkumist näiteks nõlg, hobuste rhinopneumoonia, hobuste gripp, lammaste Maedi-Visna ja sigade reproduktiiv-respiratoorne sündroom (PRRS). Meetmeteks, mida PTA saab rakendada WOAH-i üldiste juhiste kohaselt, on näiteks kitsenduste kehtestamine loomade liikumisele ettevõttesse ja sealt välja, loomade eraldamine ning muude asjakohaste bioturvameetmete kohaldamine. Praegu saab PTA anda üldisi soovitusi, aga loomade liikumiskeelu ja muude kitsenduste rakendamiseks VS-is selge õiguslik alus puudub.

³⁴ [RT I, 26.11.2021, 13](#)

Eelnõu kohaselt rakendab PTA muu loomataudi kahtluse või puhkemise korral loomataudi tõrjel WOAH-i väljatöötatud asjakohaseid põhimõtteid, meetodeid, soovitusi ja juhendeid. Loomapidaja rakendab muu loomataudi leviku ennetamiseks asjakohaseid bioturvalisuse meetmeid ja järgib taudi tõrjel PTA ettekirjutusi. Eelnõusse on lisatud ka uus volitusnorm, mille kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister vajadusel kehtestada määrusega muu loomataudi ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed.

Eelnõu § 1 punktiga 39 muudetakse VS-i § 92 lõike 10 sõnastust.

Kehtiva seaduse kohaselt tegutses referentlabor valdkonna eest vastutava ministri esitatud riikliku tellimuse alusel. Uue sõnastuse kohaselt tegutseb referentlabor valdkonna eest vastutavale ministrile esitatud tegevuskava alusel.

Määruse (EL) 2017/625 artikli 100 kohaselt määrab liikmesriik igale sama määruse artikli 93 lõike 1 kohaselt määratud EL-i referentlaborile ühe riikliku referentlabori või mitu riiklikku referentlaborit, kelle ülesanded on sätestatud sama määruse artiklis 101. Referentlaborite tegevuse eesmärk on tagada ametlike laborite tööks vajaliku teadmuse edasiandmine (uute meetodite ja meetodikate kasutuselevõtt, koolituste korraldamine jms); samuti laborianalüüside, uuringute või diagnostika tulemuste usaldusväärsus ja nende võrreldavus nii riigis kui ka rahvusvaheliselt. Riiklik referentlabor teeb koostööd EL-i sama valdkonna referentlaboriga, osaleb rahvusvahelistes laborite vahelistes võrdluskatsetes ning korraldab vajaduse korral võrdluskatseid volitatud laborite vahel.

Arvestades, et riikliku referentlabori ülesanded tulenevad EL-i vahetult kohalduvast õigusaktist, on otstarbekas muuta referentlabori tegutsemise alust, mistõttu edaspidi ei lähtu referentlabor valdkonna eest vastutava ministri esitatud riiklikust tellimusest, vaid referentlabori enda koostatud tegevuskavast määruse (EL) 2017/625 artiklis 101 sätestatud nõuete täitmiseks. Koostatud tegevuskava esitatakse valdkonna eest vastutavale ministrile ning seda ajakohastatakse regulaarselt.

Tegu ei ole uue kohustusega, kuna kehtiva korra kohaselt esitab volituse taotleja tegevuskava koos taotlusega taotletava volituse ulatuses määruse (EL) 2017/625 artiklis 101 sätestatud nõuete täitmiseks. Need asutused, kes täidavad tsiviilõigusliku lepingu alusel referentlaborite ülesandeid, koostavad ja ajakohastavad tegevuskava, lähtudes lepingus sätestatust.

Eelnõu § 1 punktiga 40 parandatakse VS-i § 107 lõikes 1 asuv viiteviga.

Muudatuse eesmärk on parandada seaduse koostamisel tekkinud viiteviga, mis on jäänud seaduse vastuvõtmisel märkamata. Paragrahv 107 käsitleb menetlusprotseduuri, kus väärteo vahetuks objektiks olnud loom, loomne saadus või loomne paljundusmaterjal tuleb PTA või kohtu otsusel konfiskeerida. Seda meetet võib kohaldada karistusseadustiku § 83 kohaselt, kuid VS-i § 100 lõigetes 2 ja 4, mitte § 99 lõigetes 2 ja 4 sätestatud juhul, nagu on kehtivas seaduses.

Eelnõu § 1 punktiga 41 täiendatakse VS-i §-ga 117¹, milles on sätestatud üleminekusäte loomade registri kohta. Üleminekusätte kohaselt käsitatakse VS §-s 34 nimetatud loomade registrina VS-i enne 2027. aasta 1. juunil kehtinud redaktsioonis nimetatud põllumajandusloomade registrit.

Eelnõu § 1 punktiga 42 täiendatakse VS-i §-dega 121¹ ja 121².

Paragrahvis 121¹ on sätestatud koera, kassi ja valgetuhkru identifitseerimise ja registreerimise kohustusega seotud üleminekusätteid. Nende sätetega täpsustatakse lemmiklooma identifitseerimise ja registreerimise nõudeid vanemate koerte, kasside ja valgetuhkrute puhul, kes enne eelnõu seadusena jõustumist olid küll kiibistatud, kuid registris registreerimata, või

mikrokiibiga identifitseerimata ja registreerimata. Sellise looma pidaja peab korraldama oma lemmiklooma kiibistamise ja loomade registris registreerimise esimesel võimalusel mikrokiibi või registreerimise puudumise tuvastamise järel, kuid hiljemalt 2029. aasta 1. jaanuariks.

Paragrahvi 121¹ lõikes 2 on täpsustatud, et koer, kass või valgetuhkur, kes on mikrokiibiga identifitseeritud, kuid registreerimata, tuleb uute nõuete kohaselt lasta registreerida veterinaararsti vahendusel. Täpsustus on vajalik, sest üldnõudena on registrisse andmete esitamise korraldamine selle veterinaararsti kohustus, kes on paigaldanud lemmikloomale mikrokiibi, kuid lõikes 2 kirjeldatud olukorras on vaja looma registreerimiseks pöörduda ükskõik millise veterinaararsti poole, kes registreerimise korraldaks, sest lemmikloomapidaja ei pruugi mäletada, kes oli see veterinaararst, kes tema loomale mikrokiibi paigaldas. Oluline on, et looma kohta saaks registrisse andmed esitatud ja siinkohal ei ole niivõrd oluline, kes seda teeb. Veterinaararst esitab registrisse kandmiseks loomale paigaldatud mikrokiibi näidu lugemise kuupäeva ja enda kui mikrokiibi tuvastanud veterinaararsti ees- ja perekonnanime ning kutsetegevuse loa numbri.

Pärast eelnõuga ettenähtud muudatuste seadusena vastuvõtmist on kavandatud üheteistkümne kuu pikkune ajavahemik enne muudatuste jõustumist ja sellele järgnev seitsmekuune ülemineku-aeg. Selline ülemineku-aeg peaks olema loomapidajatele piisav uute nõuetega kohanemiseks ning aitab tagada, et lemmikloomad, keda peeti enne eelnõu seadusena jõustumist, saaksid samuti nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud. Lemmikloomade jälgitavus peab olema tagatud kõigi koerte, kasside ja valgetuhkrute puhul, mitte ainult nende puhul, kes alates 1. juunist 2027. aastal saavad 12-nädalaseks.

Paragrahvis 121² sätestatakse üleminekusäte lemmiklooma ja tema pidaja kohta arvestuse pidamise andmete üleandmise kohta. Nähakse ette, et enne 2027. aasta 1. juunit kehtinud korras arvestuse pidamiseks kasutatavas andmekogust 2027. aasta 31. mai seisuga lemmiklooma ja tema pidaja kohta kogutud andmete üleandmise PRIA-le loomade registrisse ülekandmiseks korraldab kohalik omavalitsus ja Eesti Loomaarstide Koda (*ELK*) hiljemalt 7. juuniks 2027. aastal. PRIA-le tuleb andmed üle anda masinloetaval kujul. Masinloetaval kujul andmete üleandmiseks vajaliku täpsema juhise avaldab PRIA oma veebilehel hiljemalt 1. märtsiks 2027. aastal. Nimetatud juhises kirjeldatakse üleantavate andmete struktuuri ja kvaliteedi tingimusi.

Kuna 1. juunil 2027 jõustub nõue registreerida koer, kass ja valgetuhkur riigi lemmikloomaregistris, siis selle kuupäevani KOV-ide arvestuse pidamiseks kasutatud platvormidel ja Eesti Loomaarstide Koja lemmikloomaregistris registreeritud loomade kohta tuleb esitada andmed PRIA-le, kes korraldab nende andmete ülekandmise riigi lemmikloomaregistrisse. KOV-idele ja ELK-le antakse andmete PRIA-le üleandmiseks aega üks nädal, mis on piisav aeg masinloetavate andmete koondamiseks KOV-ide kasutatavalt elektroonse andmekogu teenuse pakkujatelt ja ELK lemmikloomaregistrist ning nende edastamiseks PRIA-le. Masinloetaval kujul andmete edastamine tähendab, et ELK ja KOV-id edastavad oma registriandmed näiteks .xml või.csv vormingus. Sellises vormingus andmete allalaadimine olemasolevatest registritest ja nende edastamine PRIA-le ei ole andmete üleandjatele koormav ega too kaasa täiendavaid kulusid. Seejärel kannab PRIA saabunud andmed üle riigi lemmikloomaregistrisse. Loomapidaja saab teate enda ja oma looma kohta riigi lemmikloomaregistrisse andmete kandmise kohta. On vajalik sätestada saadavate andmete osas ühtne struktuur ja kindlad kvaliteedikriteeriumid, millistele vastavalt kohalikud omavalitsused ja ELK olemasolevad andmed üle annavad. Selleks nähakse ette, et PRIA oma kodulehel avalikustab vastavad tingimused juhise kujul hiljemalt 3 kuud enne andmete üleandmise tähtaega ehk hiljemalt 1. märtsiks 2027. aastal. Vastasel juhul võib KOV-idelt ja ELK-lt saadavate masinloetavate andmete registrisse kandmisel tekkida prognoosimatu

suurusega täiendav kulu andmete süstematiseerimise või muude asjaolude tõttu. Selle ära hoidmiseks on mõistlik piiritleda konkreetset, millisel kujul KOV-id (KOV-ide erasektori partnerid) ja ELK oma praegu kasutuses olevatest süsteemidest andmed välja võtavad.

Eelnõu §-des 2 ja 3 on sätestatud LoKS-is ja põllumajandusloomade aretuse seaduses tehtavad muudatused. Seaduseid muudetakse, et viia need kooskõlla VS-is tehtavate muudatustega. LoKS-is ja põllumajandusloomade aretuse seaduse sätetes asendatakse sõnad „põllumajandusloomade registrisse“ sõnadega „loomade registrisse“.

Eelnõu §-s 4 on toodud riigilõivuseaduses tehtavad muudatused.

Eelnõu § 4 punktiga 1 täiendatakse riigilõivuseadusest §-ga 51⁴, milles kehtestatakse tingimused riigilõivu tasumisest vabastuseks.

Paragrahvi 51⁴ lõikega 1 vabastatakse riigilõivu tasumisest riigiasutused ja KOV-i üksuste asutused, kui mikrokiibiga märgistatud koera, kassi, valgetuhkru või VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma kohta registritoimingu tegemine on vajalik seoses riigiasutuse või KOV-i ülesannete täitmisega. See tähendab, et näiteks PPA ja Päästeameti teenistuskoera ning KOV-ile kuuluva varjupaiga nimele kantava lemmiklooma riigi lemmikloomaregistrisse kandmise eest riigilõivu tasuma ei pea. Riigiasutuste ja KOV-i asutuste vabastamine riigilõivu tasumisest on asjakohane, kuna nende rahastamine toimub niigi riigieelarve vahenditest. **Paragrahvi 51⁴ lõikega 2** vabastatakse riigilõivu tasumisest varjupaiga teenust pakkuvad mittetulundusühingud. Kuna nende eesmärk ei ole teenida tulu, vaid otsida omanikuta lemmikloomadele kodu, ning nende tegevus toimub enamasti annetuste toel, ei pea varjupaigad riigilõivu loomade enda nimele registreerimise eest tasuma. Varjupaigad tegelevad vabatahtlikult ühiskonnale vajaliku teenuse pakkumisega ja tegutsevad seejuures ühiskonnas senini leviva loomadesse suhtumise tagajärjel tekkinud probleemide – hulkuvate loomade pidamise ja neile kodu otsimise – lahendamiseks.

Eelnõu § 4 punktiga 2 täiendatakse riigilõivuseaduse 10¹. peatükki 5. jaoga VS-i alusel PRIA toimingute tegemise eest riigilõivu tasumiseks.

Paragrahvi 261³³ lõikega 1 kehtestatakse riigilõiv koera, kassi, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma riigi lemmikloomaregistrisse registreerimise eest. See tähendab, et registrisse koera, kassi, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma kohta esmase kande tegemise eest tuleb tasuda riigilõivu 12 eurot. **Paragrahvi 261³³ lõikega 2** täpsustatakse, et koera, kassi, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma pidaja vahetumise korral tuleb tasuda riigilõivu samas summas ehk 12 eurot registrisse kantud andmete muutmise eest. Riigilõiv laekub riigieelarvesse ja riigi lemmikloomaregistri ülalpidamiskulude katteks taotletakse vajaminevas summas lisarahastust riigi eelarvestrateegia protsessis. Iga-aastane loomade registri koosseisu loodava riigi lemmikloomaregistri ülalpidamiskulu on PRIA hinnangul ligikaudu 209 258 eurot. Riik võtab lemmikloomade kohta arvestuse pidamise KOV-idelt enda kanda, et tagada kogu Eestis ühtsetel alustel arvestuse pidamine. KOV-ide ülesanne on korraldada hulkuvate loomade püüdmine ja pidamine vähemalt 14 päeva jooksul. Probleemid hulkuvate loomadega ja vajadus varjupaikade järele, kus hulkuvaid loomi ajutiselt pidada, on tekkinud elanike tegevuse tagajärjel ning nii KOV-id kui ka varjupaigad tegelevad tagajärgede likvideerimisega. Oluline on aga lahendada juurprobleem – et igal loomal oleks kodu ja meil ei oleks hulkuvaid loomi. Lemmiklooma lahtipääsemise korral on seega loomapidaja ja lemmikloomapidaja huvides oma loom tagasi saada ja ka vastutus selle eest, et tema loom ei jääks KOV-i ega varjupaiga pidada. Seetõttu on riigilõivu kehtestamise eesmärk, et loomapidaja või lemmikloomapidaja, kelle nimele loom kantakse, katab riigilõivu tasumisega registri ülalpidamise ja hoolduse kulu. Loomapidaja või lemmikloomapidaja kulu on ühekordne, registris looma enda nimele registreerimise eest tasub loomapidaja või

lemmikloomapidaja loomapidamise perioodi vältel ühel korral ehk riigi lemmikloomaregistrisse sellekohase kande tegemise eest.

Loomapidajate ja lemmikloomapidajate makstav riigilõiv katab eeldatavalt riigi lemmikloomaregistri ülalpidamiskulu 209 258 eurot aastas. Esialgsete kalkulatsioonide põhjal on riigilõivu suurus loomapidajale või lemmikloomapidajale 12 eurot registrikande eest. Täpsed andmed igal aastal sündivate koerte, kasside ja valgetuhkrute kohta ning loomapidaja või lemmikloomapidaja vahetumiste kohta aastas puuduvad. Riigilõivu suuruse arvutamisel on arvesse võetud avalikke andmeid EKL-i registris igal aastal registreeritud tõukoerte kutsikate arvu kohta, tõukasside aretusühingute registrites registreeritud kasside arvu ning suurematest varjupaikadest uude koju läinud loomade arvu kohta. Siinkohal on arvestatud ka eeldusliku loomade arvuga, võrreldes omavahel sarnase suurusega varjupaikade andmeid, kui täpseid andmeid mõne varjupaiga kohta ei olnud võimalik saada või kui varjupaik küsitud andmeid ei ole esitanud. Sealhulgas koguti avalikult kättesaadavad andmed ja küsiti täiendavad andmed KOV-ide lepingupartnerite (varjupaikade) käest. Lisaks võeti arvesse veebiplatvormil TRACES registreeritud Eestisse saabunud lemmikloomade (koerad, kassid, valgetuhkrud) arvu. Arvude koondamisel on võetud võimaluse korral arvesse lähiaastate keskmine väärtus. Kalkulatsioon annab tulemusena eeldusliku riigilõivu suuruse, kuna täpseid andmeid lemmikloomade arvu kohta Eestis ei ole. Ülevaade kalkulatsiooni tegemisel kasutatud arvude kohta on tabelis 2.

Tabel 2 Eeldatav aastane lemmikloomade registreerimiste ja loomapidaja vahetumiste arv

	Registreeritud loomade arv aastas	Uude koju läinud loomade arv aastas
Varjupaigad	-	6255
Tõukoerad	4600	4000
Tõukassid	121	-
TRACES	1450	-
Kokku loomi	6171	10 255

Nende andmete põhjal on aastas loomade registreerimisi ja loomapidaja vahetumisi kokku eeldatavalt 16 426. Arvestades PRIA aastast kulu 209 258 eurot riigi lemmikloomaregistrile, on ühe registritoimingu kulu 12,7 eurot. Kättesaadavad andmed, mille alusel on arvutus tehtud, on vaid osa tegelikust olukorrast ja arvutus alahindab tegelikku loomade registreerimise ja loomapidaja vahetumise arvu. Tõenäoliselt alahindame tegelikku registritoimingute arvu 5-10%. Seega on sobiv riigilõivu määr 12 eurot.

Arvestama peab asjaoluga, et Eestis on ligi 50% peetavatest koertest ja kassidest registreerimata (vt eelnõu punkt 21), mis esialgu eelduslikult suurendab registreeritavate loomade arvu enne kui aastane registritoimingute arv stabiliseerub. 3–5 aasta jooksul (sõltuvalt olukorra stabiliseerumise kiirusest) pärast riigi lemmikloomaregistri toimimist arvutatakse tegelike registreeritud loomade arvude, loomapidajate vahetumiste arvude ja lemmikloomade andmeid koondava registriosa ülalpidamiskulu põhjal uuesti riigilõivu määr ehk registritoimingu kulu ühe looma registreerimise või loomapidaja vahetumise kohta. Juhul kui selgub, et tegelik kulu registritoimingu eest on suurem või väiksem kui 12 eurot, valmistatakse ette riigilõivuseaduse muudatus, et viia riigilõivu tasu vastavusse tegeliku kuluga.

Loomapidaja või lemmikloomapidaja siseneb PRIA e-teenuste keskkonda ja esitab isikukoodi, mille alusel päritakse rahvastikuregistrist aadress. Isik esitab registreerimiseks ise oma e-posti

aadressi ja telefoninumbri, sest kontaktandmeid on rahvastikuregistris mitmeid ja lemmikloomaregistri puhul on oluline, et registreeritud oleksid sellised andmed, mille abil saab isiku päriselt kätte. Samuti on oluline asjaolu, et lemmikloomaregistrisse kantakse ainult üks e-posti aadress ja telefoni number loomapidaja kohta. Loomapidaja või lemmikloomapidaja esitab lemmiklooma kohta „Põllumajandusloomade registri põhimääruse“ paragrahv 7 lõikes 4¹ punktis 2 toodud andmed (looma nimi ja sünnikuupäev). Sellega alustab isik registrisse andmete kandmise taotlust, mille käigus tasub ta ka riigilõivu. Seejärel pöördub loomapidaja lemmiklooma registreerimiseks veterinaararsti poole, kes esitab pooleliolevasse taotlusesse „Põllumajandusloomade registri põhimääruse“ paragrahv 7 lõikes 4¹ punktides 1, 3 ja 4 nimetatud andmed (looma liik, sugu ja tõug või eristatavad omadused tõu puudumisel; loomale paigaldatud mikrokiibi tähtnumbriline kood, mikrokiibi asukoht, mikrokiibi paigaldamise või mikrokiibi näidu lugemise kuupäev, mikrokiibi paigaldanud või mikrokiibi tuvastanud veterinaararsti ees- ja perekonnanimi ning kutsetegevuse loa number; lemmikloomapassi olemasolu korral selle väljastamise kuupäev ja number ning lemmikloomapassi väljastanud veterinaararsti ees- ja perekonnanimi ning kutsetegevuse loa number) registrisse kandmiseks. Juriidilise isiku puhul on protsess samasugune, aga asukoha ja e-posti aadressi andmed võetakse äriregistrist. Loomapidaja asemel on võimalik volitada teist isikut (tema nõusolekul lähedane, perekonnaliige, veterinaararst) loomapidaja või lemmikloomapidaja asemel andmeid esitama ja riigilõivu tasuma. Volituste süsteem on juba praeguses põllumajandusloomade registris olemas. Riigilõivu tasumise kohta tuleb teave riigikassast, nende andmete edastamiseks on PRIA-I loomade registeris vaja luua liidestus riigikassaga.

Eelnõu §-des 5 ja 6 muudetakse toiduseadust ja vedelkütuse erimärgistamise seadust.

Nimetatud seadused viiakse kooskõlla VS-is tehtavate muudatustega ning seaduste tekstis olevates viidetes põllumajandusloomade registrile asendatakse nimetus „põllumajandusloomade register“ nimetusega „loomade register“.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud seaduse jõustumise tähtpäev.

Eelnõu seadusena jõustumine on kavandatud 2027. aasta 1. jaanuaril. Jõustumise erisused lemmikloomade jälgitavusega seotud uute nõuete osas on sätestatud § 7 lõikes 2, mille kohaselt seaduse § 1 punktid 1, 3, 13–18, 22–25, 27–35, 41 ja 42 ning §-id 2–6 jõustuvad 2027. aasta 1. juunil.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei lisata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas EL-i õigusega. Eelnõu väljatöötamisel on arvestatud EL-i loomatervise määruse nõuetega ja IKÜM-i nõuetega.

6. Seaduse mõjud

6.1. Olulise mõjuga muudatused

Oluline mõju on muudatustel, mis on seotud koerte, kasside ja valgetuhkrute kohustusliku kiibistamise ja registreerimise nõude kehtestamise (muudatus 6.1.1) ning riigi lemmikloomaregistri loomisega (muudatus 6.1.2).

Neist muudatustest mõjutatud sihtrühmad on järgmised.

- Koera, kassi, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma pidajad, kes on Eesti elanikud – Eestis puuduvad täpsed andmed lemmiklooma pidavate isikute arvu kohta. Aastal 2021, mil Eesti rahvaarv oli 1 330 068³⁵, avaldas If Kindlustus Balti riikides tehtud lemmikloomateemalise uuringu tulemused³⁶, millest selgus, et 54% Eesti elanikest peab lemmiklooma. Uuringust selgus, et 37% Eesti elanikest peab kodus kassi, 27% peab koera ning 14% on võtnud lemmikuks mõne muud liiki looma. Jääb selgusetuks, kas ühe lemmiklooma pidajaks võivad end tehtud uuringu põhjal pidada korraga mitu sama leibkonna liiget. Sama aasta kohta avaldas Euroopa Lemmiklooma Söödatööstuse Liit raporti³⁷, mille põhjal on EL-is vähemalt üks lemmikloom 46% leibkondadest. Eestis on raporti alusel vähemalt üks kass 31% leibkondadest ja vähemalt üks koer 22% leibkondadest. On ka leibkondi, kus peetakse samaaegselt nii kassi kui koera. Kuigi If Kindlustuse uuringu ja Euroopa Lemmiklooma Toidutööstuse Liidu raporti andmed on võrreldavad, ei saa nende põhjal hinnata täpset loomapidajate arvu, kuna ühel isikul võib olla korraga mitu lemmiklooma. Hinnanguliselt võib öelda, et ligi pooltes Eesti leibkondades on lemmikloomaks koer või kass, teiste lemmikloomade pidajate kohta statistilised andmed puuduvad. Statistikaameti andmete kohaselt oli aastal 2023 Eestis 643 500 leibkonda³⁸. Väga ligikaudsete arvutuste järgi on Eestis koera või kassi pidajaid suurusjärgus 322 000 (321 750).
- Veterinaararstid – veterinaararstide registris on 2025. aasta 21. jaanuari seisuga 902³⁹ tegevusluba omavat veterinaararsti, kuid nad kõik ei tegele otseselt veterinaararsti teenuse pakkumisega. 2022. aastal avaldatud uuringu⁴⁰ tulemuste põhjal tegeleb lemmikloomadega neist ligikaudu 400 (väikeloomadega 332, segapraksisega 97).
- Mikrokiipide maaletoojad ja edasimüüjad - Eestis on neli ettevõtjat, kes toovad maale VS-i § 33 alusel heaks kiidetud koerte, kasside ja valgetuhkrute märgistamiseks kasutatavaid mikrokiipe⁴¹ ning müüvad neid veterinaararstidele. Mikrokiipide müük on vaid väike osa nende pakutavatest teenustest ja toodetest.
- KOV-id – Eestis on 78 KOV-i, millest 67 on 2023. aasta juuni lõpu seisuga kehtestanud teatud lemmikloomade kohustusliku kiibistamise nõude ja nende lemmikloomade kohta arvestuse pidamiseks sõlminud lepingu elektroonse andmekogu ehk lemmikloomaregistri tehnilise keskkonna teenuse pakkujaga. Üldiselt on igas KOV-is üks ametnik, kelle vastutusvaldkondade hulka kuulub ka lemmikloomadega seonduv.
- Varjupaigad – organisatsioon, kes pakuvad omanikuta ja loomapidaja juurest lahti pääsenud looma pidamise teenust, on üle Eesti mitmeid. Mõned suurematest varjupaikadest ja hoiukodudest on Varjupaikade MTÜ, mis koondab enda alla seitse varjupaika üle Eesti, MTÜ Hoiupaiga Loomad, Tartu Koduta Loomade Varjupaik, MTÜ Tartu Kassikaitse ja Pesaleidja MTÜ. KOV-iga sõlmitud leping omanikuta ja loomapidaja juurest lahti pääsenud loomade pidamise teenuse osutamiseks on ainult osal varjupaikadel.
- Lemmikloomaregistri teenust pakuvad ettevõtjad – praeguse seisuga on Eestis kasutusel kaks peamist lahendust, mida kasutavad nii KOV-id, veterinaararstid kui ka

³⁵ Statistikaameti andmebaas [e-andmebaas]. RV021. https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV021/

³⁶ If P&C Insurance AS. Uuring: lemmikloomad on 54 protsendil Eesti elanikest, 31.08.2021.

<https://www.if.ee/ifist/pressiruum/2021/uuring-lemmikloomad-on-54-protsendil-eesti-elanikest>

³⁷ FEDIAF EuropeanPetFood. Annual report, 2022. <https://europeanpetfood.org/about/annual-report/>

³⁸ Statistikaameti andmebaas [e-andmebaas]. LEM04.

https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_leibkonnad_leibkondade-uldandmed/LEM04/table/tableViewLayout2

³⁹ Põllumajandus- ja toiduameti järelevalve infosüsteem. Veterinaararstide register, 2025.

<https://jvis.agri.ee/jvis/avalik.html#/vetarstparing>

⁴⁰ M. Leivits. Põud veterinaariamaastikul. Eesti loomaarstlik ringvaade, lk 12–15, sügis 2022.

⁴¹ Põllumajandus- ja Toiduameti kodulehekülj. Kiipimine ja registreerimine, 2024. <https://pta.agri.ee/tarbijale-ja-eraiisikule/lemmikloomad/kiipimine-ja-registreerimine>

varjupaigad. Populaarseim neist lahendustest on Spin TEK-i KOV-idele liitumiseks pakutav IT-platvorm, millega on 2025. aasta jaanuari seisuga liitunud 66 KOV-i. Teiseks peamiseks lahenduseks on liitumine ELK-i lemmikloomaregistriga ning seda võimalust on kasutanud kuus KOV-i. Viiel ELK-i lepingulisel KOV-il on leping mõlema teenusepakkujaga. Varjupaigad on liitunud Spin TEK-i loodud platvormiga. Lisaks on tõukoeri võimalik kanda EKL-i tõuregistrisse. EKL-i tõuregister on veebis kättesaadav ja otsingu tegemiseks kasutatav kõigile soovijatele, kuid ükski KOV seda andmekogu lemmikloomade kohta arvestuse pidamiseks ei kasuta ning kumbki lemmikloomaregister sellega liidestatud ei ole.

- PRIA – isikud, kes peavad tavapäraselt lemmikloomana peetavaid loomaliike kaubanduslikul eesmärgil ning ka varjupaigad ja kogumiskeskused, kes viivad loomi teise liikmesriiki, peavad oma tegevusest teavitama või tegevusele heakskiitu taotlema, st kandma andmed PRIA põllumajandusloomade registrisse. See võimaldab PTA-l teostada järelevalvet neis tegevuskohtades peetavate lemmikloomade heaolu ja tervise nõuete täitmise üle.
- PTA – PTA teeb riiklikku järelevalvet lemmikloomade nõuetekohase pidamise üle riski- ja vihjepõhiselt. Selle valdkonnaga on otseselt seotud umbes 10 ametnikku üle Eesti, siiski on osaliselt seotud kõik loomatervise ja -heaolu nõuete täitmist kontrollivad ametnikud (umbes 30 ametnikku⁴²). Järelevalvet tehakse kõigi loomapidajate ehk nii eraisikute kui ka äriühingute üle. Lisaks on kaks piiripunkti (Luhamaa ja Narva), kus PTA teostab kontrolli lemmikloomade kaubandusliku liikumise nõuetekohasuse üle Eestisse ja Eestist välja. PTA on sõlminud riikliku järelevalve otstarbekamaks teostamiseks ja koostöö tõhustamiseks piirikontrolli tegemisel koostööleppe MTA-ga.
- MTA – MTA teostab järelevalvet mittekaubanduslikul eesmärgil reisijatega kaasasolevate lemmikloomade Eestisse sisenemise nõuetekohasuse üle. Riiki sisenemine on võimaldatud kõikide rahvusvaheliseks liikluseks, sealhulgas reisijatele, avatud piiripunktide kaudu. Valdkonnaga on seotud Narva, Luhamaa ja Koidula piiripunkti, Tallinna lennujaama reisiterminali ja vähemal määral ka lennujaama kaubakäsitlusega seotud ametnikud, mille suurusjärk kokku on 70 ametnikku. Lemmikloomade piiriületusega seonduvate küsimustega tuleb tegeleda keskmiselt iga päev.
- PPA – PPA on LoKS-is sätestatud lemmikloomavastaste väärtegade kohtuväline menetleja lisaks PTA-le. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse⁴³ alusel menetleb PPA ka koerte ja kasside pidamise eeskirjade rikkumisega kaasnevaid väärtegusid, millega on põhjustatud varaline kahju või tervisekahjustus inimesele. Spetsiaalselt loomade terviseseisundit või heaolu hindama väljaõpetatud ametnikke PPA-s ei ole, juhtumite lahendamisel kaasatakse vajalike teadmistega partnereid⁴⁴.

6.1.1. Kavandatav muudatus: koerte, kasside ja valgetuhkrute kohustusliku kiibistamise ja registreerimise nõude lisamine loomapidajale ja riigilõivu kehtestamine registrikande tegemise eest (eelnõu § 1 punktid 3, 13–18, 21, 28 ja 42 ning § 4).

1) Sotsiaalsed mõjud

Koera, kassi ja valgetuhkru kiibistamise ning seejärel loomade registris looma ja tema pidaja andmete registreerimisega kaasneb mõju inimeste õigustele, sest see eeldab isikuandmete töötlemist ja mõjutab seega isikuandmete kaitset. Füüsilise isiku kohta vajaminevad andmed

⁴² Põllumajandus- ja Toiduameti koduleht, Kõik kontaktid. 19.10.2023. <https://pta.agri.ee/ametist-uudised-ja-kontaktid/kontakt/koik-kontaktandmed>

⁴³ RT I, 30.06.2023, 28

⁴⁴ Kadri Kaugeranna e-mail Politsei- ja Piirivalveameti infomeilile 20.09.2023

(nt kontaktandmed, isikukood/sünnikuupäev) saab üldjuhul rahvastikuregistrist (v.a isikute, kes ei ole rahvastikuregistrisse kantud, andmed), mis eraldi andmete kogumist ei eelda ning isik ei pea oma andmeid mitmekordselt riigile esitama. Isikuandmete kaitse aspektist on ühise andmekogu kasutamisel kõigi loomapidajate, sealhulgas ettevõtjate kohta nõutud andmed eelkõige sellised, mis on vajalikud looma pidajaga kontakti saamiseks (telefoninumber, aadress, e-posti aadress) ja tema tuvastamiseks (nimi, isikukood/registrikood). Loomapidaja aadress on KOV-idele vajalik teadmaks, kui palju on loomapidajaid ning milliseid teenuseid ja millises KOV-i piirkonnas pakkuda. Järelevalveasutustel on võimalik looma ja tema pidaja vahelist seost selleks vajaduse tekkimisel (näiteks korralise kontrolli või vihje korral) kontrollida, sealhulgas nendega liikumisel nii kaubanduslikul kui ka mittekaubanduslikul eesmärgil. Enamik andmeid, mida andmekogus töödeldakse, on lemmiklooma andmed. Siiski peab tagama, et andmekogule ligipääsu omav isik pääseks ligi vaid tema tegevuseks vajalikule eesmärgipärasele andmehulgale. Isikuandmete töötlemise ulatust, konteksti ja eesmärke arvesse võttes (isikuandmeid on vaja eelkõige pidaja ja tema lemmiklooma vahel seose loomiseks eesmärgiga pidajale loom kadumamineku korral tagastada, erijuhtudel järelevalveasutustele piiriületuse õiguspärasuse ja loomapidamisnõuete täitmise kontrollimiseks) ei kaasne füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele suur ohtu. Isikuandmeid ei edastata välisriikidele (Europetnet on üleeuroopaline lemmikloomaregistreid ühendav otsingumootor, mis annab otsingu tulemusena andmed selle lemmikloomaregistri kohta, kus lemmikloom on registreeritud, kuid mitte looma pidaja kohta), samuti ei töödelda eriliigilisi isikuandmeid. Andmekaitsealane mõjuhinnang on koostatud eraldi (seletuskirja lisa 2) ning esitatud kooskõlastamiseks nii Riigi Infosüsteemi Ametile kui Andmekaitse Inspeksioonile.

Muudatus mõjutab enam toimetulekuraskustes olevate loomapidajate sotsiaalset heaolu ja maapiirkonnas elavate inimeste võrdseid võimalusi veterinaarabi teenuste kättesaadavusel. Eestis omatakse hinnanguliselt ühte või mitut lemmiklooma pooltes peredes. Suhtelises vaesuses elas Eestis Statistikaameti andmete kohaselt 2023. aastal ligikaudu 20,2%⁴⁵ elanikkonnast, kuid see ei tähenda seda, et need pered ei pea lemmiklooma. Lemmikloomade kiibistamise kohustuslikuks muutmine mõjutab kindlasti seda osa elanikkonnast rohkem. Lemmiklooma kiibistamine (umbes 20 eurot lemmiklooma kohta) võib osutada kulukamaks neile, kellel on lemmikloomi rohkem kui üks, ja neile, kes elavad maapiirkonnas, kus veterinaararsti visiidi kuludele lisanduvad võimalikud koduvisiidi tegemiseks vajalikud sõidukulud, kui veterinaararst kutsutakse koju, mitte ei minda lemmikloomaga ise veterinaararsti juurde. Siiski vähendab kiibistamine võimalikke kulutusi looma kadumamineku korral (leitud lemmiklooma varjupaigas pidamisega seotud kulud katab loomapidaja), sest hulkuma läinud loom ei pruugi varjupaika jõudagi, vaid pidaja leitakse registriandmete abil üles ning loom toimetatakse ta leidmisel kohe koju tagasi. Sihtrühma jaoks ebasoovitava mõju vähendamiseks on plaanis töötada välja kampaaniad koostöös veterinaararstidega, et võimaldada soodsamatel tingimustel oma lemmiklooma kiibistamiseks ja registreerimiseks. Mitmed veterinaararstid, sealhulgas linnades, pakuvad võimalust tasuta veterinaararsti teenuse eest järeelmaksuga. Looma nõuetekohane ülalpidamine, hooldamine ja ravi on kulukas, kuid looma tervist ja heaolu silmas pidades vältimatult oluline, sellega on oluline arvestada juba enne lemmiklooma võtmist.

Väiksema elanike arvuga asulates või linnades ja maapiirkondades võib esineda probleeme veterinaararsti leidmisega. Lemmikloomade kohta asjakohase arvestuse pidamine annab KOV-idele andmeid, mis näitavad vajadust loomakliinikus pakutavate teenuste järele selles piirkonnas. Lisaks kiibistamisele ja registreerimisele vajavad lemmikloomad mitmekülgset

⁴⁵ Statistikaameti koduleht. Suhteline vaesus, 18.12.2024. <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/sotsiaalne-torjutus-ja-vaesus/suhteline-vaesus>

hooldust (näiteks vaktsineerimine) ja terviseabi, mida saab pakkuda vaid veterinaararst. Seega annab kavandatud muudatuste elluviimine lisavõimalusi avada loomakliinik piirkonnas, kus praegu ei pruugi veterinaararstid ettevõtlusega alustamist tulusaks pidada. See aga avaldaks neis piirkondades omakorda positiivset mõju tööhõivele. Samuti on veterinaarabi kättesaadavusel oluline mõju Eesti loomapidamiskultuuri parendamisel, sest veterinaararst saab loomapidajaid harida sobivate loomapidamistingimuste rakendamises ja kasutuselevõtmises. Lemmikloomade tervisliku seisundi paranemine omakorda vähendab selles piirkonnas inimeste haigestumise või tervisekahjustuse riskitegurite esinemist (väheneb inimestele ohtlike zoonootiliste haiguste esinemine ja tegeldakse aktiivsemalt taudiennetusega).

Lemmikloomade kiibistamine on üleriigiliselt kohustuslik kehtiva õiguse kohaselt olnud vaid neile, kes soovivad oma koera, kassi või valgetuhkruga reisida Eestist välja. Piirkonniti on Eestis 78 KOV-ist 67 teinud lemmiklooma kiibistamise oma territooriumil kohustuslikuks. See tähendab, et neis KOV-ides on loomapidajate käitumisega seotud sotsiaalse muutuse juhtimine jõudnud KOV-i töökorralduse praktikasse ja seaduse tasandil kiibistamise kohustuslikuks muutmine olulist lisamõju sihtrühmadele ei avalda. Kiibistamise kohustuse laienemine kogu Eestis mõjutab kõiki isikuid, kes peavad lemmikloomana koera, kassi ja/või tuhkru või plaanivad seda tulevikus teha. Kohustus laieneb kõigile Eesti elanikele, st ka välismaalastele ja Eestisse elama asunud EL kodanikele. Tähtaeg mikrokiibiga märgistatud koerte, kasside ja valgetuhkrute registreerimiseks on üks kuu, kui loomapidaja on välismaalane välismaalaste seaduse mõistes ning kolm kuud, kui tegu on EL kodanikuga EL kodanike seaduse mõistes. Nimetatud tähtajad on kooskõlas nii välismaalaste seaduse (§ 121) kui Euroopa Liidu kodanike seadusega (§ 7), mille kohaselt need tähtajad on seotud isiku elama asumisega Eestisse ning enda elukoha andmete registreerimisega rahvastikuregistris. Välismaalaseid, kes asuvad Eestisse elama, teavitatakse oma koera, kassi või valgetuhkru kiibistamise ja registreerimise nõudest samamoodi nagu praeguseid Eesti elanikke – teavitustegevusi vajadusest nimetatud nõuet täita tehakse koostöös PTA, PRIA ja KOV-idega. Samuti saavad need isikud teada neile pandud kohustusest, kui nad külastavad veterinaararsti oma lemmiklooma korraliste marutaudivastaste vaktsineerimiste jaoks.

Kehtiva õiguse kohaselt puudub riiklik kohustus teatud tähtajaks oma koer, kass või valgetuhkur registreerida. Uute nõuete kehtestamisega on vaja tagada, et teisest riigist Eestisse oma lemmikloomaga reisisid ja siia elama jäädes oleks ka nende lemmikloomade kohta võimalik arvestust pidada ja nende lemmikloomade jälgitavus oleks tagatud. Lühiajalisele puhkuse- või tööreisile lemmikloomaga tulles ei ole vaja oma lemmiklooma loomade registris registreerida, kuid Eestisse elama jäädes on oluline, et looma oleks kadumamineku ja seejärel leidmise korral võimalik tagastada tema pidajale. Välismaalt Eestisse koera, kassi ja valgetuhkruga reisisid, peab nimetatud loom olema märgistatud mikrokiibiga, tal peab olema kehtiv tervisesertifikaat või EL lemmikloomapass. Riigi lemmikloomaregistris andmete registreerimiseks on vaja pöörduda veterinaararsti poole. Andmed nii EL kodaniku, välisriigi elaniku kui ka Eesti elaniku/kodaniku lemmiklooma kohta kustutatakse registrist, kui loom viiakse püsivalt Eestist välja ja selle kohta on esitatud andmed riigi lemmikloomaregistrisse. Selleks lasub lemmikloomapidajal andmete ajakohasena hoidmise kohustus. Juhtudeks, mil lemmikloomapidaja unustab õigeaegselt ise andmeid uuendada, saadab registripidaja teatava regulaarsusega andmete ajakohastamise teavitusi lemmikloomapidajatele, et nad veenduksid registrisse kantud andmete õigsuses.

Lemmiklooma kiibistamine on kogu ülejäänud loomapidamisega seotud kulude seas looma eluea jooksul loomapidajale ühekordne väljaminek. Mõju olulisus on pigem väike ja avaldub neile loomapidajatele, kes ei ole veel oma lemmiklooma lasknud kiibistada või kes ei ole veel registreerinud oma kiibistatud lemmiklooma.

2) Mõju majandusele

Kiibistamise ja registreerimise kohustusega kaasneb mõju ettevõtlusele. Peamiselt mõjutab see veterinaararste olenemata sellest, kas tegutsetakse tavapärasel loomakliinikus või varjupaigas. Riigi kohustusega registreerida kiibistamise järel asjakohased andmed loomade registris suureneb veterinaararstide halduskoormus, kuid ka nõudlus nende teenuste järele, sest vähemalt pooled Eestis peetavatest koertest ja kassidest on kiibistamata ja registrisse kandmata. Kiibistamise toodete ja teenustega kaasnev tulude kasv (seotud teenuse nõudluse kasvuga) on kesk-pikas (3–5 aastat) perspektiivis eeldatavalt kiirem ja seejärel stabiliseerub. Veterinaararsti koormust aitab leevendada see, et kavandatava muudatuse kohaselt lemmikloomale mikrokiibi paigaldanud veterinaararst korraldab andmete esitamise lemmiklooma ja tema pidaja kohta loomade registrisse kandmiseks. See VS-i säte võimaldab veterinaararstil valida, kas ta esitab andmed ise või korraldab andmete esitamise tema vastutusel tegutseva abilise kaudu.

Ettevõtjatest on mõjutatud lemmikloomade mikrokiipide maaletoojad ja edasimüüjad, sest Eestis selliste mikrokiipide tootjad puuduvad. Mikrokiipide edasimüüjate tulu suureneb, sest vajadus mikrokiipide järele kasvab, seega on mõju positiivne.

Kulu lemmikloomi pidavatele leibkondadele või üksikisikutele on piirkonniti erinev ning sõltub konkreetsest KOV-ist ja seal ettenähtud lemmikloomade kiibistamise kohustuse täitmisest (kas enne üleriigilise kohustuse kehtestamist on KOV-i kehtestatud kohustus täietud või ei). Nagu eelnevalt mainitud, võib maapiirkonnas olla veterinaararsti teenustele ligipääs piiratud või veterinaararsti külastus kulukas. Samas erineb ka linnas tegutsevate loomakliinikute vastuvõtutasu suurus mitmekümne euro võrra, sest konkurentsi (st hea ligipääsetavuse) olemasolu või kliiniku bränd ja selle maine võimaldavad küsida kõrgemat tasu. Leibkondade majanduslike võimaluste (tulude) ja kiibistamist vajavate lemmikloomade arvu kohta eraldi uuringud puuduvad, kuid eeldame, et leibkondade kulud on (sõltuvalt tulutasemest) väikesed või keskmised seaduse mõjueesmärgi (ühiskonna hüve) saavutamise kontekstis. Kui praegu on veterinaararsti juures kiibi paigaldamise tasu koos registreerimise jaoks vajalike toimingutega umbes 20–35 eurot, sh hinnakirja seab teenusepakkuja ja lisandub hinnakirjakohane visiiditasu, siis edaspidi lisandub sellele riigilõiv. Oluline on siinjuures see, et praegu on kiibistamine ja registreerimine kaks eraldi toimingut, mis tähendab, et kiibi paigaldamine ilma registreerimiseta on võimalik. Kiibist aga ilma registrisse andmete esitamiseta kasu ei ole, mis tähendab, et loomapidaja on kiibi paigaldamise eest kulutanud raha ilma asjata. Käesoleva eelnõuga see võimalus kaotatakse – kiibi paigaldamisele peab järgnema registrisse andmete esitamine.

Veterinaararstil on õigus oma pakutava teenuse eest tasu küsida, mistõttu veterinaararsti juures teenuse hind tõenäoliselt ei muutu. Kui senini on loomapidajale enamikes KOV-ides looma registreerimine olnud tasuta – selle kulu on katnud loomapidaja eest KOV – siis edaspidi ei kata seda kulu enam KOV-id ega riik oma elanike eest, vaid loomapidaja tasub registrikandega seotud kulud ise. Otsene mõju kaasnebki riigilõivu kehtestamisega registrikande tegemise eest, mille teeb registripidaja (PRIA). Esialgsete kalkulatsioonide kohaselt on see 12 eurot loomapidaja nimele looma registreerimise kohta, seda ka loomapidaja vahetumise korral looma registreerimisel uue loomapidaja nimele. See tähendab, et lisaks veterinaararstile kiibistamise ja registrisse andmete esitamisega seotud teenuse eest (~20–35 eurot) maksmisele tuleb tasuda 12 eurot riigilõivu registrikande tegemise eest. See tähendab, et kulu esimese registreerimise eest on ühe looma kohta ~32–47 eurot. Koos veterinaararsti külastuse jaoks vajaliku visiiditasuga (hinnanguliselt 40 eurot, kuid hinnakirja kehtestab veterinaararst või kliinik ise) on looma nõuetekohase jälgitavuse tagamise kulu ca 90 eurot.

Lemmikloomapidajate lõikes on pärast eelnõu seadusena jõustumist võimalikud järgmised olukorrad:

- 1) Koeral, kassil või valgetuhkrul on olemas kiip, kuid andmed ei ole registreeritud enne uute nõuete jõustumist. Sellisel puhul on loomapidajal vaja külastada veterinaararsti, sest ainult veterinaararstil on õigus ja kohustus esitada lemmikloomaregistrisse looma kiibi andmed. Ta loeb kiibilugejaga loomale paigaldatud kiibi numbri ja esitab eelpool nimetatud andmed registrisse. Veterinaararsti pakutava teenuse kulu registrisse andmete esitamisel on eelnõu ettevalmistamise ajal ligikaudu 15–20 eurot. Eelduslikult jääb kulu suurus samasse suurusjärku ka pärast uute nõuete jõustumist, kuid lõpliku hinnakirja seab veterinaararst või loomakliinik ise. Lisaks on vaja tasuda veterinaararstile hinnanguliselt 20–50 eurot visiiditasu sõltuvalt külastatavast kliinikust. Loomapidaja tasub riigilõivu suuruses 12 eurot. Kulu: hinnanguliselt 50–80 eurot.
- 2) Koeral, kassil või valgetuhkrul puudub kiip ja seega ka registreering. Sellisel puhul on loomapidajal vaja külastada veterinaararsti ja lasta tal oma loom kiibistada. Veterinaararstil on ainsana õigus paigaldada loomale mikrokiip. Selle teenuse kulu eelnõu ettevalmistamise ajal on vahemikus 15–20 eurot. Eelduslikult jääb kulu suurus samasse suurusjärku ka pärast uute nõuete jõustumist, kuid lõpliku hinnakirja seab veterinaararst või loomakliinik ise. Pärast kiibi paigaldamist esitab veterinaararst kiibiga seonduvad andmed riigi lemmikloomaregistrisse. Ainult veterinaararstil on õigus ja kohustus esitada lemmikloomaregistrisse looma kiibi andmed. Veterinaararsti pakutava teenuse kulu registrisse andmete esitamisel on eelnõu ettevalmistamise ajal ligikaudu 15–20 eurot. Eelduslikult jääb kulu suurus samasse suurusjärku ka pärast uute nõuete jõustumist, kuid lõpliku hinnakirja seab veterinaararst või loomakliinik ise. Lisaks on vaja tasuda veterinaararstile hinnanguliselt 20–50 eurot visiiditasu sõltuvalt külastatavast kliinikust. Loomapidaja tasub riigilõivu suuruses 12 eurot. Kulu: hinnanguliselt 60–100 eurot.

Selline hinnanguline kulu tekib loomapidajale eeldusel, et loomapidaja külastab veterinaararsti vaid lemmiklooma kiibistamise ja/või registreerimise eesmärgil. Praktikas seotakse loomale mikrokiibi paigaldamine näiteks vaksineerimisega või teeb veterinaararst ettepaneku loomale kiip paigaldada visiidi käigus, mille pöördumise põhjuseks on terviseprobleem. Siiski on ebatõenäoline, et loomaga võetakse ette veterinaararsti külastus ainuüksi tema jälgitavuse nõuetekohaselt korraldamiseks, sest veterinaararsti juures käimine tekitab enamikele loomadele stressi ja loomapidajad püüavad liigset stressi tekitamist oma loomale ennetada ning eelistavad sama visiiti kasutada erinevate veterinaarsete menetluste jaoks. Selline käitumine võimaldab loomapidajal lisaks looma heaolu eest hoolitsemisele hoida kokku enda kulusid.

- 3) Koer, kass või valgetuhkur on kiibistatud ja registreeritud enne eelnõu seadusena jõustumist. Sellise looma pidajal ei teki täiendavat kulu oma lemmikloomaga seoses uute nõuete jõustumisel. Olemasolevad registriandmed kantakse tasuta üle uude riigi lemmikloomaregistrisse. Riigilõivu tasuma ei pea. Loomapidaja saab teavituse enda ja oma lemmiklooma andmete õigsuses veendumiseks ja vajadusel andmete korrastamiseks. Andmete korrastamine ja ajakohastamine on loomapidajale tasuta. Kulu: 0 eurot.

Käesoleva eelnõuga planeeritavate nõuete kehtima hakkamise järel kaasneb täiendav kulu ühe looma kohta 12 eurot neile loomapidajatele, kes peavad koera või kassi ja kelle elukohajärgses kohalikus omavalitsuses on juba praegu kehtestatud koerte ja kasside pidamisel kohustus loom kiibistada ja registreerida.

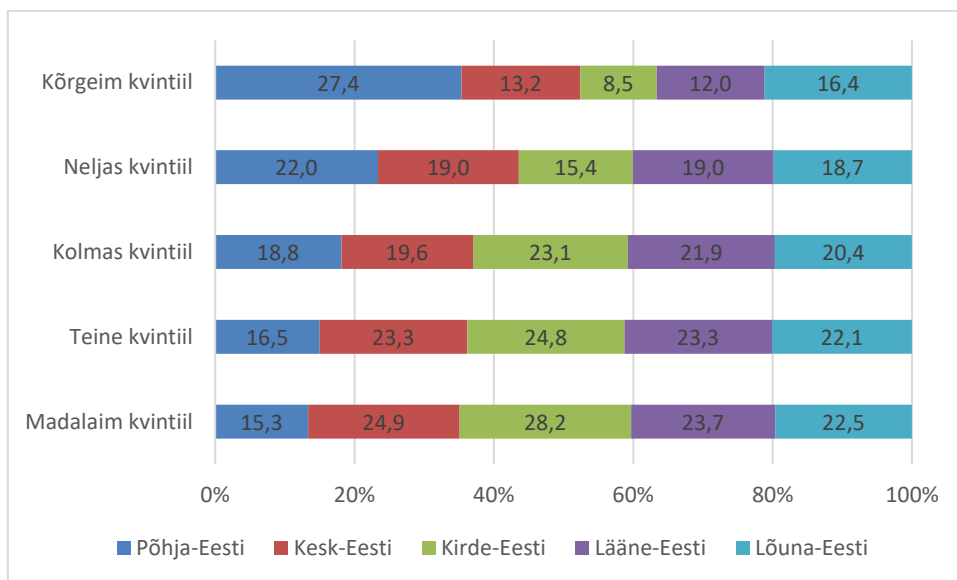
Eestis on hinnanguliselt 90 000 elanikku, kelle elukohajärgses KOV-is ei ole praegu koerte kiibistamise kohustust KOV-i tasandil kehtestatud ning hinnanguliselt 282 300 elanikku, kellele ei ole sama kohustust kehtestatud kasside pidamisel (vt Mõju regionaalarengule, sealhulgas linna-, maa- ja rannapiirkondadele). Suures osas need elanikud tegelikult kattuvad, kuid järgnevate arvutuste tegemisel eeldame, et kattuvust ei ole. Lemmiklooma peetakse ligi pooltes Eesti leibkondades (vt 6.1 lemmikloomapidajate sihtrühma kirjeldus), 2021. aasta rahvaloenduse andmetel on keskmine leibkonna suurus 2,35 inimest⁴⁶. Et mitte alahinnata eelnõust tulenevat mõju, võtame eelduseks, et ühes leibkonnas on 2,35 inimese asemel kaks inimest. Samuti eeldame, et ühes leibkonnas on üks lemmikloom (kas kass või koer). Seega puudub kiibistamise ja registreerimise kohustus kokku 372 300 isikul, mis teeb 186 150 leibkonda, kellest omakorda ligi pooltel on lemmikloom. Nende andmete põhjal saame eeldada, et eelnõu muudatustest on mõjutatud hinnanguliselt 93 075 leibkonda. Neil leibkondadel tekiks oma lemmiklooma kiibistamise ja registreerimisega looma eluea jooksul ühekordne täiendav kulu 60–100 eurot.

Mõju leibkondadele on looma eluea jooksul ühekordne ja hajutatav: ette on nähtud ülemineku periood uute nõuetega kohanemiseks, lisaks võimaldavad osad kliinikud järelmaksu või osamaksete võimalust. Kiibistamise ja registreerimise kulu hulka oleme küll arvestanud hinnangulise visiiditasu suuruse, kuid kiibistamise ja registreerimise saab teha täiendava protseduurina näiteks rutiinse vaksineerimise või tervisekontrolli tarbeks veterinaararsti külastamise käigus. See aitab hoida kokku kulusid loomaga veterinaararsti juures käies. Eelnõuga kavandatud ülemineku aeg enne uute nõuete kehtima hakkamist on piisav täiskasvanud looma kiibistamise ja registreerimise planeerimiseks koos muul otstarbel veterinaararsti külastusega, mh kohustusliku marutaudivastase vaksineerimise nõude täitmisel. Samuti noorte loomade kiibistamise ja registreerimise tähtaeg on kavandatud selliselt, et see ühtiks looma esimese marutaudivastase vaksineerimise ajaga, et ühildada veterinaararsti külastus mitmeks menetluseks.

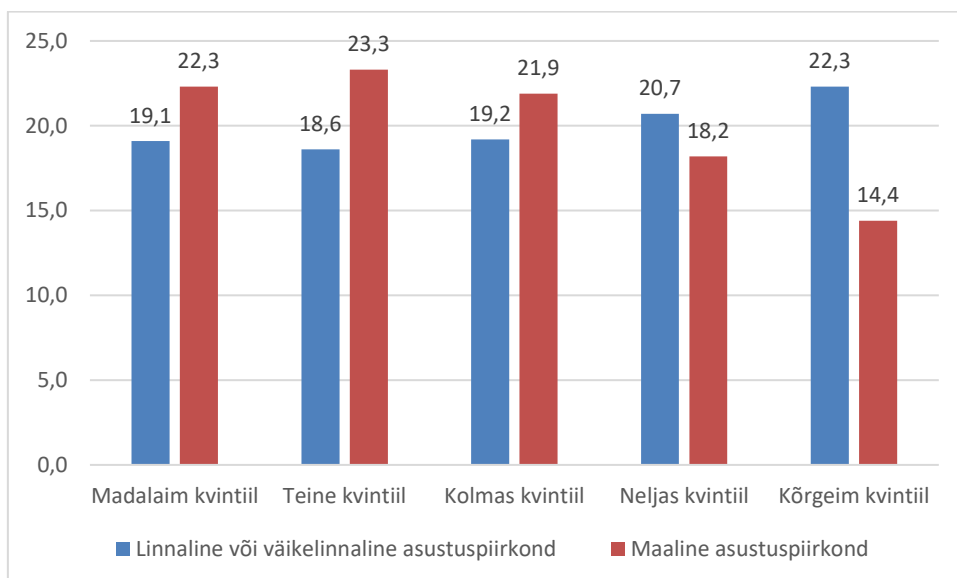
Kohustusega kaasnev lisakulu võib mõjutada tarbimiskäitumist, mis puudutab lemmiklooma võtmise (st nii ostmist kui ka tasuta/kingituseks saamist) otsust. Positiivne mõju võib avalduda varjupaigast lemmiklooma võtmise kasvu näol, kuna sellisel puhul ei kaasne veterinaararsti visiidiga seonduvaid otseseid kulusid looma võtmisel, tuleb vaid loovutustasule lisaks tasuda riigilõiv loomapidaja vahetumise registreerimiseks. Selle toiminguga saavad teha praegune ja tulevane loomapidaja ise ilma veterinaararsti kaasamata. Kaalutletud otsuse tegemine lemmiklooma võtmise ja tema ülalpidamise võimaluste kohta on oluline samm lemmiklooma edasise tervise ja heaolu tagamisel. Lemmiklooma pidamisel võivad igakuised kulud ulatuda mitmesaja euroni (sööt, mänguasjad, kassidel liiv, koertekoolis käimine, hooldusteenused nagu lemmikloomade juuksuris käimine ja muud sellised kulud). Lisanduvad korraliste marutaudivastaste vaksineerimiste ja muudest võimalikest tervisehäiretest tulenevad ravikulud. Kohustuse kehtestamine aitab kaasa Eesti loomapidamiskultuuri parandamisele, sest sellega tuletatakse inimestele meelde head loomapidamistava.

⁴⁶ Statistikaameti koduleht. <https://rahvaloendus.ee/et/tulemused/leibkonnad-ja-perekonnad>

Eeldatavat mõju suurust elanikele sissetulekukvintiiilide kaupa (2022. aasta andmete põhjal⁴⁷) saab hinnata jooniste 3 ja 4 põhjal. Samas tuleb nende jooniste põhjal tehtavate järelduste tegemisel võtta arvesse ka asjaolu, et meil puuduvad andmed Eesti eri piirkondades peetavate lemmikloomade tegeliku arvu kohta (sealhulgas kiibistatud või registreeritud koerte osakaal, loomapidajate arv, loomapidajate vahetumiste arv aastas jne), mis võimaldaks adekvaatselt hinnata regionaalseid mõjusid, sealhulgas seda, kui suurt osa ja mil määral eri piirkondade elanikke muudatus tegelikult mõjutab.

Joonis 1 Sissetulekukvintiiilid elukoha kaupa

Joonis 2 Sissetulekukvintiiilide võrdlus maalises ja linnalises/väikelinnalises asustuspiirkonnas

Neilt joonistelt selgub, et maapiirkonnas elavatele inimestele on loomapidamisega kaasnevad kulud, sealhulgas riigilõivu tasumine registritoimingu tegemise eest, suurema mõjuga võrreldes linnas ja väikelinnas elavate elanikega. Selgelt eristub Põhja-Eesti (Harjumaa), kus muudatuste mõju elanikele on väiksem võrreldes ülejäänud piirkondadega.

⁴⁷ Statistikaameti andmebaas [e-andmebaas]. ST03 https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__sissetulek/ST03

Andmete edastamisega kaasnev kulu suureneb mõningal määral nii loomapidajatele, varjupaikadele kui veterinaararstidele, kuna lemmiklooma kohta tuleb hakata esitama pisut enam andmeid. Siiski aitab lisaandmete kogumine tagada lemmikloomade heaolu ning tuvastada ebaeetilist aretustegevust.

Andmekogusse kantud andmete ajakohastamine, näiteks loomapidaja kontaktandmete muutumine, loomapidaja vahetuse registreerimine kui ka teatud loomal teostatud veterinaarsete menetluste kohta teabe lisamine ja uuendamine, toob endaga kaasa halduskoormuse tõusu nende andmete puhul, mida riik keskselt (eelkõige rahvastikuregistrisse ja äriregistrisse) ei kogu. Lemmikloomi pidavatele leibkondadele, kelle loomad on kiibistatud ja registreeritud, see muutus otseseid kulusid ei põhjusta, kuid identifitseerimisandmete registrisse kandmisega varem mitte kokku puutunud loomapidajatel suureneb seaduse jõustumise järel lühiajaliselt halduskoormus ning ühekordne kiibistamise ja andmete registreerimise kulu (infokohustuse täitmise seotud ajakulu). Praegu on need toimingud osaliselt soovituslikud ning seetõttu täidavad seda kohustust eelkõige kohusetundlikumad loomapidajad.

Mõju veterinaararstide koormusele ja sissetulekule on mõõdukas. Vähesel määral suureneb veterinaararsti halduskoormus veterinaarsete menetluste kohta andmete andmekogusse esitamisel, kuid tegemist on teenusega, mille eest võetakse loomapidajalt tasu, ja seega eeldame, et veterinaararstidele lisanduv halduskoormus ja sissetulek nõudluse suurenemisest pakutava teenuse järele, on omavahel tasakaalus. Samuti on veterinaararstid käesoleva nõude kehtestamist pikalt oodanud ning tegu on nende igapäevase tööülesandega – selgitada kiibistamise ja registreerimise vajadust ning loomade identifitseerimine koos registrisse andmete esitamisega. Nõude kehtestamine võib aidata kaasa töökoormuse osalisele langusele (tööaja efektiivsemale kasutamisele, keskendumisele loomade ravimisele) seoses kiibistamise ja registreerimise kohta selgitustöö vajaduse vähenemisega.

Mõju mittetulundussektorile on väike, sest varjupaikade praktikas on juba praegu looma kiibistamine ja registreerimine enne tema loovutamist tavapärane. Positiivse mõjuna võib avalduda varjupaikade töökoormuse langus. Kasside kiibistamise ja registreerimise kohustuse järgimisel (enamik varjupaikadesse jõudvatest loomadest on kassid) jääb varjupaikade mureks peamiselt vaid omanikuta loomadele pidajate leidmine, sest pidajaga ja juba kiibistatud loomad jõuavad kiiresti koju tagasi.

3) Keskkonnamõjud

Kui lemmikloomad on kiibistatud ja registreeritud, siis paraneb lemmikloomapidajate vastutuse suurenemisega eeldatavasti ka lemmikloomade haiguste ja parasiitide profülaktiline ravi ning väheneb näiteks võimalus, et (õue)kassidega levivad paelussid satuvad laste mänguväljakute liivakasti. Hinnanguliselt on muudatuse üldine mõju loodus- ja elukeskkonnale siiski vähene.

4) Mõju riigivalitsemisele

PTA töökorraldusele on muudatusel oluline mõju, sest võimaldab juriidiliste isikute ja kaubanduslikul eesmärgil eelkõige koeri ja kasse, kuid vajadusel ka valgetuhkruid pidavate ettevõtjate puhul minna vihjepõhisest järelevalvest üle andme- ja riskipõhisele järelevalvele. Füüsiliste isikute puhul jääb lemmikloomade pidamise ja jälgitavuse nõuete täitmise järelevalve vihjepõhiseks. Koerte, kasside ja valgetuhkrute kiibistamise ja registreerimise kontrollimine on täiendav nõue, mille täitmist kontrollib PTA oma tavapärase järelevalvemenetluse käigus, kui tehakse vihjepõhist kontrolli. Muuhulgas kontrollib PTA ka praegu lemmikloomade registriandmeid, kuid peab selleks otsingu tegema erinevates registrites. Riskipõhist järelevalvet lemmikloomapidajate üle ei ole planeeritud ning sellest tulenevalt ei ole ette näha PTA ressursivajaduse suurenemist või töökoormuse kasvu. Fookus jääb PTA järelevalve

planeerimisel koerte, kasside ja valgetuhkrute pidajate puhul siiski ettevõtjatele loomatervise määruse mõistes ehk neile, kes tegelevad nimetatud loomade pidamisega kaubanduslikul eesmärgil, mitte lemmikloomapidajatele. Säilib praegune tööülesanne mikrokiipide heakskiitmisel. Samuti jääb PTA-le kohustus heaks kiita ja avalikustada kasutamiseks lubatud mikrokiipide loetelu tootjate kaupa oma veebilehel, millega antakse kinnitus, et nende kasutamine Eestis on lubatud. Positiivse mõjuna saab käsitleda parema ülevaate saamist turul olevatest märgistusvahenditest ja võimalust probleemide korral toote heakskiit peatada, eemaldades toote loetelust. PRIA-le lisandub riigi lemmikloomaregistri volitatud töötaja ülesanne.

Koerte, kasside ja valgetuhkrute kiibistamise ja registreerimise kohustuse kehtestamisega väheneb KOV-ide enesekorraldusõigus. Kiibistamise riikliku kohustuse kehtestamist on KOV-id valdavalt ise soovinud ja eeldatavalt on see neile positiivse mõjuga. Kuigi KOV-idele ei kehtestata kohustust kasutada riigi lemmikloomaregistrit, ei ole enam asjakohane kasutada lemmikloomade ja nende pidajate andmete koondamiseks mõnda muud andmekogu. Olemuslikult KOV-ide ülesanded ei muutu, sest tegu on kohaliku elu ja heakorra küsimusega, muutus seisneb peamiselt selles, et riik võtab KOV-idelt üle lemmikloomade kohta arvestuse pidamise.

Muudatus võimaldab KOV-idel eesmärgipärasemalt saada andmeid oma territooriumil peetavate lemmikloomade kohta. Nende andmete põhjal on võimalik loomapidajatele vajalike teenuste kvaliteeti kas parandada, nende pakkumist tõhustada või hakata pakkuma uusi vajalikke teenuseid, mida seni veel võimaldatud ei ole. Samuti võimaldab see kulusid optimeerida – KOV-id ei pea teistes KOV-ides elavate loomapidajate lemmikloomi või lemmikloomi, kellel on tegelikult pidaja olemas, oma raha eest ülal pidama, sest kiibi numbri põhjal on võimalik tuvastada, kes on loomapidaja ja millises KOV-is ta elab. Kui palju ja milleks KOV otsustab neid andmeid kasutada, on iga KOV-i otsustada.

Muudatuse (kohustusliku kiibistamise ja registreerimise) rakendamise järel väheneb eeldatavalt KOV-ide kulu hulkuvate loomade püüdmisele ning ülalpidamisele, mistõttu mõju KOV-ide eelarvele on pikas perspektiivis positiivne. Kuna KOV-id on oma tegevuste, sh eelarve planeerimisel autonoomsed, võivad nad planeerida hulkuvate loomadega seotud tegevustele erinevatel aastatel erinevaid summasid ja konkreetset kokkuhoiu summat ei ole seetõttu võimalik välja tuua. Edasine kokkuhoid sõltub ka üldisest uue nõude täitmise ulatusest igas KOV-is. Need KOV-id, kus muudatusega seotud mõju on KOV-i eelarvele positiivne, saavad vabanenud vahendeid kasutada muul kohalikku kogukonda toetaval eesmärgil. Positiivne mõju avaldub ka siis, kui eelarves hulkuvate loomadega seotud tegevustele ettenähtud summa ei vähene, kuid raha jätkub edaspidi näiteks 9 kuu asemel 12ks kuuks.

5) Mõju infotehnoloogiale ja ühiskonnale

Lemmikloomade kohta arvestuse pidamine loomade registris muudab küll mitmed ülesanded nii veterinaararstidele, varjupaikadele kui ka KOV-idele infotehnoloogiast sõltuvaks, kuid siiani on elektrooniline arvestuse pidamine tõendatult^{48,49} ka kõige tõhusam abivahend hulkuvate loomadega tegelemisel mitte ainult KOV-idele, vaid ka varjupaikadele. Kuna loomapidaja ei pea ise oma lemmiklooma registreerima, vaid selle korraldab veterinaararst, siis

⁴⁸ C. Sietto. Evaluating the recently imposed English compulsory dog microchipping policy. Evidence from an English Local Authority. Preventative Veterinary Medicine: 2019.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167587718305099>

⁴⁹ P.A. Dingman, J.K. Levy, L.E. Rockey, M.M. Crandall. Use of visual and permanent identification for pets by veterinary clinics. The Veterinary Journal: 2014.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1090023314002068>

ei kaasne sellega negatiivset mõju eakamate või vähese arvutikasutusoskusega elanikele, kes võiksid muidu hätta jääda. Statistikaameti andmete kohaselt kasutatakse internetti 92,9% Eesti leibkondades.

16–54-aastaste seas on internetikasutajaid 95%, üle 54-aastaste seas langeb protsent alla 90% ning 65–74-aastaste hulgas on osakaal ligi 70%.⁵⁰ Andmete ajakohastamisel vähese või puuduva internetikasutamise võimekuse korral saavad abiks olla KOV-i ametnikud, kes on lemmikloomade registreerimisega seoses elanikele siiani tuge pakkunud, ja PRIA maakondlikud teenindusbürood, mis asuvad kõigis maakondades ja kelle igapäevatöö osa on ka tehnoloogiliste vahendite ja interneti kasutamine. Samuti on neil haldusmenetluse seaduse §-st 36 tulenev selgituskohustus. PRIA kõigis teenindusbüroodes on olemas tehniline taristu ja personal lemmikloomapidajate abistamiseks.

6) Mõju riigikaitsele ja välissuhetele

EL-i liikmesriikidest 24-s riigis on kohustuslik koerte kiibistamine ja registreerimine, vaid kolmes riigis (Eesti, Poola, Saksamaa) selline nõue puudub. Kasside kohta on selle kohustuse kehtestanud seitse riiki⁵¹. Kuna ebaseaduslik kaubandus on suur probleem kogu EL-is, siis registrisse looma ja tema pidaja andmete kandmine aitab kaasa Eestis lemmikloomadega liikumisega ja lemmikloomavabrikutega seotud probleemide lahendamisele. Muudatus aitab kaasa Eesti kohta positiivse kuvandi loomisele ja usaldusväärse majanduskeskkonna edendamisele EL-is.

7) Mõju siseturvalisusele

Muudatuse rakendamine tagab andmestiku olemasolu, mis suurendab PPA, MTA ja PTA võimekust ennetada, takistada või lahendada süütegusid.

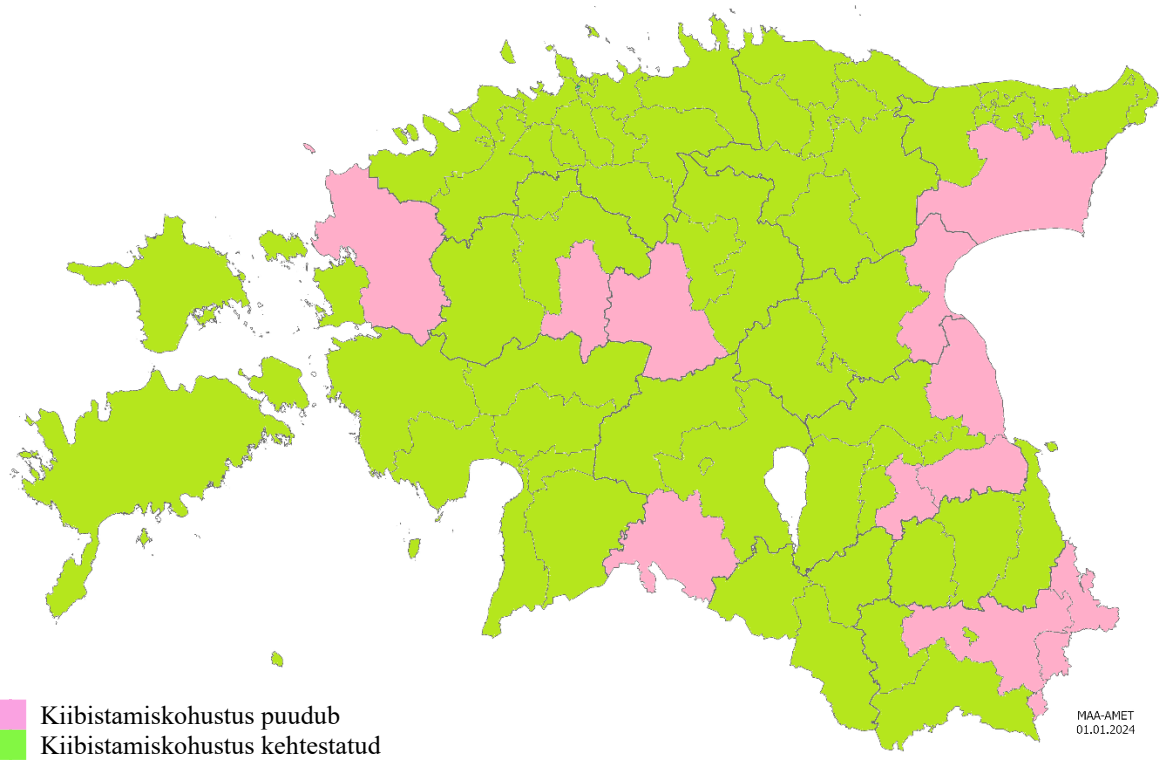
8) Mõju regionaalarengule, sealhulgas linna-, maa- ja rannapiirkondadele

Muudatusel on mõju nii linna- kui ka maapiirkondade elanikele, kuna riigis ühtlustatakse lemmikloomade kohta arvestuse pidamise nõudeid ja need muutuvad ühesuguseks igal pool. Muudatus vähendab piirkondadevahelisi erinevusi, kuna lemmiklooma kadumamineku korral on igas piirkonnas võrdsed võimalused looma leidmise korral tema pidaja kindlaks teha ja loom talle tagastada.

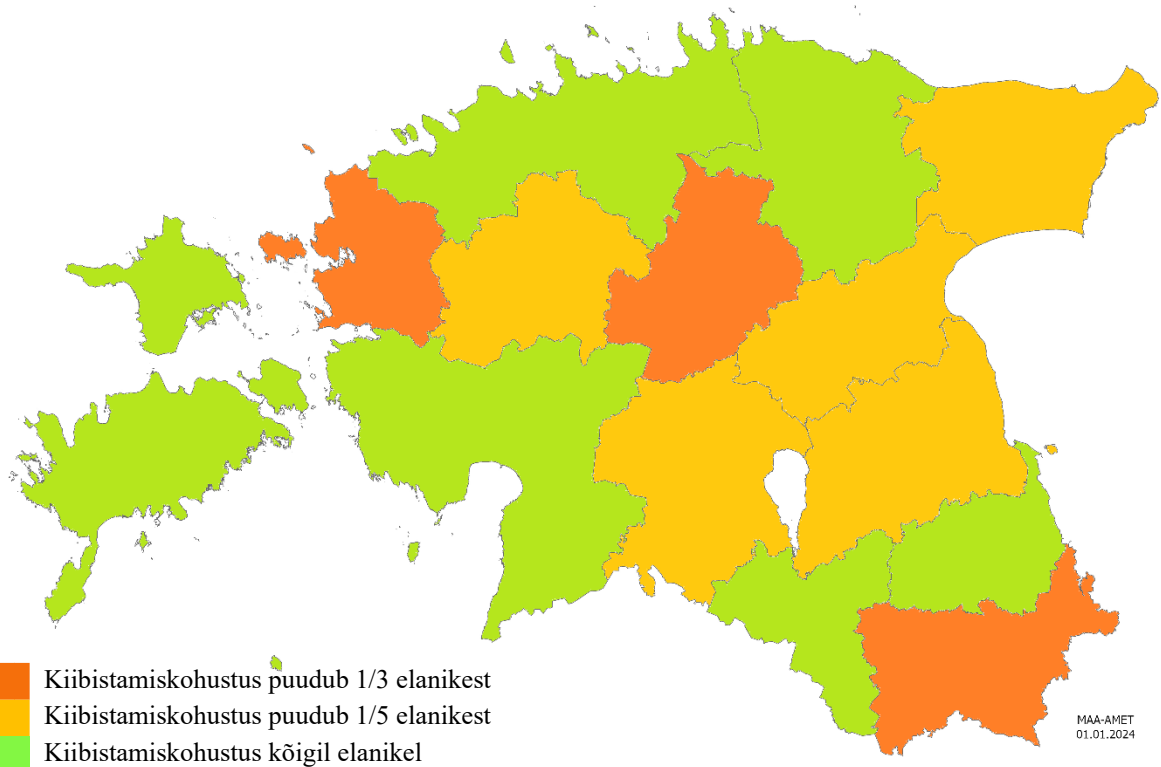
Senini on lemmikloomade kohta arvestuse pidamise meetodika olnud KOV-i otsustada. Jooniselt 1 on näha, millised KOV-id on sõlminud lepingu lemmikloomaregistri teenuse pakkujaga, mis tähendab, et koerte kiibistamise kohustus on KOV-is kehtestatud ja see omakorda võimaldab tõhusalt arvestust pidada, ja jooniselt 2 nähtub, milline on koerte kiibistamise nõude ulatus maakondades, arvestades elanike arvu.

⁵⁰ Statistikaameti koduleht. Internetti kasutab 92,9% Eesti leibkondadest, sotsiaalmeedia on järjest populaarsem, 16.09.2024. <https://www.stat.ee/et/uudised/internetti-kasutab-929-eesti-leibkondadest-sotsiaalmeedia-jarjest-populaarsem>

⁵¹ EU Dog & Cat Alliance. National Legislation, 15.09.2024. <https://www.dogandcatwelfare.eu/national-legislation/>

Joonis 3 Koerte kiibistamiskohustus KOVides

Joonis 4 Koerte kiibistamiskohustusega elanike osakaal maakonniti

Kasside kiibistamise ja registreerimise kohustus on kehtestatud ligi pooltes KOV-ides, kuid see on kehtestatud erinevalt: mõnes on kohustus täielik, mõnes aga jäetud teatav kaalutusõigus loomapidajale endale sellistel puhkudel, kus loomapidaja enda hinnangul puudub kassil ligipääs avalikku ruumi. Kuna kassi lahtipääsemist ei korterist ega muult loomapidaja territooriumilt pole võimalik täielikult takistada, siis arvutuste puhul lähtume sellest, et neis KOV-ides pole

ühtki erandit kasside kiibistamisele. On ka KOV-e, kus kasside kiibistamine ja registreerimine on soovituslik, kuid nende KOV-ide puhul lähtume sellest, et kohustus puudub. Kogu Eesti rahvaarvuga (1 374 687 inimest 1.01.2024 seisuga) võrreldes puudub koerte kiibistamise kohustus 6,5% elanikest (90 044 inimest) ja kasside kiibistamise kohustus 20% elanikest (282 324 inimest)⁵². Neist kõik ei pea koera ega kassi. Enamik neist elab maapiirkonnas ja peamiselt Eesti piirialadel paiknevates KOV-ides. Kuigi Eesti on marutaudi vaba staatusega riik, on oluline, et loomapidajad vaksineeriks järjepidevalt oma koeri, kasse ja valgetuhkruid, et marutaudi vaba staatus säiliks. Piirialade KOV-ides on eriti oluline pidada arvestust lemmikloomade (koerte, kasside ja valgetuhkrute) kohta, et oleks võimalik hinnata marutaudi vaksineerimise ulatust nende lemmikloomade seas, sest piirialadel on suurem risk marutaudi levikuks seoses loomade, sealhulgas metsloomade liikumisega. Marutaud on viirushaigus, mis levib nakatunud looma süljega ja millesse võivad nakatuda kõik imetajad, sealhulgas inimene. Juhul kui haiguspilt on juba välja kujunenud, ei ole haigus ravitav, vaid lõpeb alati surmaga. Üleriigiline kohustus koerte, kasside ja valgetuhkrute kiibistamiseks ja registreerimiseks võimaldab saada andmeid nimetatud lemmikloomade marutaudi vaksineerimise ulatuse kohta ning toetab piirialade KOV-e koostöös PTA-ga lemmikloomade ja seeläbi ka inimeste marutaudiga nakatumise ennetamisel.

Täpsemalt on mõjusid kirjeldatud sotsiaalsete ja majanduslike mõjude all.

6.1.2. Kavandatav muudatus: registri loomine PRIA juurde ja riigilõivu kehtestamine (eelnõu § 1 punktid 22, 27, 28, 32, 34, 35, 42 ja §-id 2–6).

1) Sotsiaalsed mõjud

Ühtse registri kasutuselevõtmine toob endaga kaasa kõigile loomapidajatele ja lemmikloomapidajatele võrdse võimaluse oma kass, koer, valgetuhkur või VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmikloom tema kadumamineku korral tagasi saada, sest kogu riigis peetakse lemmikloomade kohta arvestust samadel alustel. Lemmikloomi võetakse tihti kui pereliikmeid, seega teadmine, et lemmikloom on oma pidajaga seotud ja tema leidmise korral on suur võimalus ta tagasi saada, võib mõjuda positiivselt lemmiklooma pidavate isikute omandi kaitsele, heaolule ning vaimsele tervisele.

Isikuandmete kaitse aspektist on ühise andmekogu kasutamisel kõigi loomapidajate, sealhulgas ettevõtjate kohta nõutud andmed eelkõige sellised, mis on vajalikud looma pidajaga kontakti saamiseks (telefoninumber, aadress, e-posti aadress) ja tema tuvastamiseks (nimi, isikukood/registrikood). Loomapidaja aadress on KOV-idele vajalik teadmaks, kui palju on loomapidajaid ning milliseid teenuseid ja millises KOV-i piirkonnas pakkuda. Järelevalveasutustel on võimalik looma ja tema pidaja vahelist seost selleks vajaduse tekkimisel (näiteks korralise kontrolli või vihje korral) kontrollida, sealhulgas nendega liikumisel nii kaubanduslikul kui ka mittekaubanduslikul eesmärgil. Enamik andmeid, mida andmekogus töödeldakse, on lemmiklooma andmed. Siiski peab tagama, et andmekogule ligipääsu omav isik pääseks ligi vaid tema tegevuseks vajalikule eesmärgipärasele andmehulgale. Isikuandmete töötlemise ulatust, konteksti ja eesmärke arvesse võttes (isikuandmeid on vaja eelkõige pidaja ja tema lemmiklooma vahel seose loomiseks eesmärgiga pidajale loom kadumamineku korral tagastada, erijuhtudel järelevalveasutustele piiriületuse õiguspärasuse ja loomapidamisnõuete täitmise kontrollimiseks) ei kaasne füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele suur ohtu. Isikuandmeid ei edastata välisriikidele (Europetnet on üleeuroopaline lemmikloomaregistrid ühendav otsingumootor, mis annab otsingu tulemusena andmed selle lemmikloomaregistri

⁵² Statistikaameti andmebaas [e-andmebaas]. RV021 https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0291U

kohta, kus lemmikloom on registreeritud, kuid mitte looma pidaja kohta), samuti ei töödelda eriliigilisi isikuandmeid. Täpsem mõju andmekaitsele on kirjeldatud andmekaitsealases mõjuhindangus (seletuskirja lisa 2).

2) Majanduslikud mõjud

Ettevõtlusele on mõju negatiivne. Riigi lemmikloomaregistri loomine ja selles registris registreerimise kohustuslikuks muutmine mõjutab otseselt mõlema ettevõtja tulusid, kes praegu KOV-idele teenust pakuvad, sest nende teenuseid tõenäoliselt enam ei kasutata. Riigi lemmikloomaregistri teenuse pakkumine ei ole kummalegi KOV-idele teenust pakkuvale ettevõtjale nende ainus või põhitegevusala, kuid võib siiski endaga kaasa tuua teatava mõju ettevõtja toimetulekule. Samuti ei motiveeriks riigi registri loomine tulla turule teisi ettevõtjaid, kes sellist teenust pakkuda sooviksid.

MTÜ-de kulusid ja tulusid ning halduskoormust muudatus eeldatavasti otseselt ei mõjuta. Varjupaigad, kes on liitunud Spin TEK-i pakutava platvormiga, sisestavad juba praegu leitud loomade kohta andmeid iga varjupaika jõudva looma kohta koostatud kaardile eraldi. Edaspidi esitavad varjupaigad andmed loomade registrisse loodavasse varjupaiga moodulisse.

3) Mõju riigivalitsemisele

Kuigi eelduste kohaselt riigieelarve tuludes ja kuludes märkimisväärseid muudatusi ei kaasne, võib mõningane mõju kaasneda riigieelarvele. Uue andmekogu loomiseks tehtavate IT-arenduste kulude katteks (kokku eelduslikult umbes 400 000 eurot) on 2026. aastal eraldatud rahastus 250 000 eurot Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala eelarvest. 2027. aasta kulude katteks taotletakse rahastust riigi eelarvestrateegia protsessi raames. Kehtivas riigi eelarvestrateegias ei ole eelnõuga kaasnevate kuludega, mis tekivad alates 2027. aastast, arvestatud. Eelnõu heaks kiitmisega kaasnevate kulude rahastamisvõimaluste üle arutatakse järgmises riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia protsessis Rahandusministeeriumi poolt valitsusele koondatava info alusel. Juhul kui lisavahendeid ei eraldata, tuleb kulud katta Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala eelarvest. Andmekogu ülalpidamisega kaasnevad ka tööjõu- ja majandamiskulud. Riigi lemmikloomaregistrisse registrikande tegemise eest (loomapidajaks registreerimine, sealhulgas loomapidaja vahetus) kehtestatakse riigilõiv. Riigilõivu kehtestamise eesmärk on riigieelarvesse raha kogumine riigi lemmikloomaregistri ülalpidamisega seotud jooksvate kulude katteks, kuid neid kulusid ei kaeta riigieelarvest automaatselt. Riigilõiv laekub riigieelarvesse ja riigi lemmikloomaregistri ülalpidamiskulude katteks taotletakse vajaminevas summas lisarahastust riigi eelarvestrateegia protsessis. Riigieelarve tulud eeldatavasti ei suurene. Loodava andmekoguga on vaja luua seosed rahvastikuregistriga, äriregistriga, riikliku veterinaararstide registriga, riigikassaga, karistusregistriga, Europetnetiga. Uue andmekogu kasutuselevõtmisel tuleb võimalusel andmed teistest praegu kasutusel olevatest lemmikloomade andmeid koondavatest andmekogudest üle kanda, et mitte tekitada juba enda lemmiklooma kiibistanud ja registreerinud loomapidajatele lisakohustusi.

IT-arendustega seotud kulude hinnanguline maksumus ja kulukomponendid

Kuullikas	2026	2027	2028	KOKKU 2025–2028
Personalikulu ¹ (püsiv kulu)	102 758,40 €	102 758,40 €	102 758,40 €	308 275,20 €
Majandamiskulu ² (püsiv kulu)	13 000,00 €	106 500,00 €	106 500,00 €	226 000,00 €

Investeering ³ (ajaliselt piiritletud kulu)	250 000,00 €	150 000,00 €		400 000,00 €
Kulu kokku ⁴	365 758,40 €	359 258,40 €	209 258,40 €	934 275,20 €

¹Personalikulude hulgas kahe töötaja palgaku: tootomanik palgaga 3000 eurot, IT-analüütik palgaga 3200 eurot. Registri ülalpidamiseks mõeldud personali- ja majanduskulud kaetakse riigilõivuga. Uusi töötajaid juurde ei võeta. Tööressurss, mis vabaneb muude ülesannetega seonduva koormuse vähenemise arvelt, suunatakse riigi lemmikloomaregistri arendamise ja edasise ülalpidamisega seotud tegevustesse.

²Majandamiskulude hulgas:

- loodava riigi lemmikloomaregistri hilisema hooldamise kulu, pisivigade parandamise kulu, süsteemi uuendamise kulu tarkvara hoolduskuludeks on arvestatud 20% arenduse maksumusest.
- riigilõivu teenustasu kulu (erinevatel pangalinkidel, mille kaudu kliendid e-PRIAs riigilõivu tasuvad, on eraldi hinnakirjad ülekannete tegemiseks. Hinnakirjajärgse ülekande tegemise teenustasu kulu jääb PRIA kanda. Sõltuvalt teenusepakkujast on vaja iga ülekande eest tasuda baastasu (keskmiselt 0,10 eurot) ning lisanduda võivad erinevad lisatasud (näiteks teatud % ülekande summast jmt).
- Europetnetiga liitumise (ühekordne summa kuni 1000 eurot) ja aastamaksu kulu (kuni 5000 eurot/a)⁵³. Täpsed summad määravad üldkogu ja juhatus Europetneti statuudi artikkel 8 kohaselt. Europetnet võimaldab lemmikloomade registriotsingut üleeuroopaliselt.

³Investeeringu kulu: riigi lemmikloomaregistri arendamise kulu.

⁴Kõigi kulude arvestuse aluseks on võetud PRIA IT-raamhanke tunnihinnad ning vastavate tööperede keskmised töötasud.

Kavandatavad lahendused on kooskõlas „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavaga aastani 2030“⁶ (peatükk 3.2), mille üheks alameesmärgiks on lemmikloomade heaolu parandamiseks vajalike meetmete koostamine ja rakendamine.

Muudatus toob endaga kaasa lisatööülesande PRIA-le kui uue andmekogu volitatud töötajale, kelle ülesandeks jääb tagada andmekogu kvaliteetne töös hoidmine, rakendamine ja vajalike lisaarenduste tellimine koos klienditoe pakkumisega. Andmekogu loomine aitab kaasa riigiasutuste omavahelisele koostööle ja andmekogu kavandatud võimaluste tööle rakendumine (mitmekülgselt lemmikloomade heaolu tagamine) aitaks kaasa nende riigiasutuste positiivsele kuvandile Eesti ühiskonnas.

Riik võtab üle KOV-ide ülesande pidada lemmikloomade kohta arvestust. Hulkuvate loomade püüdmise ja pidamise, hukkamise ja korjaste hävitamise korraldamise ülesanne jääb ka edaspidi KOV-idele. Küll aga muutub töökorraldus, sest kõik KOV-id saavad kasutada riigi registrit, sealhulgas need KOV-id, kes ei pea praegu arvestust elektroonses andmekogus. See lihtsustab ülesannete täitmist, muutes töökorralduse eesmärgipäraseks.

Riigi lemmikloomaregistri kasutuselevõtmise korral paraneb eeldatavalt ülesannete täitmise ja elanikele teenuse pakkumise kvaliteet, isegi kui KOV-i ametnikud vajavad esialgu uuel moel tööülesande täitmiseks sisseelamisaega. Riigi lemmikloomaregistri kasutuselevõtmine tagab teenuse (leitud lemmiklooma tagastamine loomapidajale) kättesaadavuse kõigis KOV-ides samadel alustel.

PTA töökorraldusele on muudatusel oluline positiivne mõju, sest võimaldab tänu registriandmete ühtsesse registrisse koondamisele minna vihjepõhisest järelevalvest üle andme-

⁵³ Europetnet. Statutes. <https://www.europetnet.org/statutes.html>

ja riskipõhisele järelevalvele juriidiliste isikute ja kaubanduslikul eesmärgil eelkõige koeri ja kasse, kuid vajadusel ka valgetuhkruid pidavate ettevõtjate puhul. Füüsiliste isikute puhul jääb lemmikloomade pidamise ja jälgitavuse nõuete täitmise järelevalve vihjepõhiseks. Koerte, kasside ja valgetuhkrute kiibistamise ja registreerimise kontrollimine on täiendav nõue, mille täitmist kontrollib PTA oma tavapärase järelevalvemenetluse käigus, kui tehakse vihjepõhist kontrolli. PTA kontrollib ka praegu lemmikloomade registriandmeid, kuid peab selleks kontrollima erinevaid registreid. Muudatuste jõustumine ühtse riigi lemmikloomaregistri loomise ja selle kui ainsa kohustusliku registri kasutuselevõtuga aitab tõhustada PTA järelevalveametnike tööd, sest edaspidi on vaja otsing teha vaid ühest registrist. Riskipõhist järelevalvet lemmikloomapidajate üle ei ole planeeritud ning sellest tulenevalt ei ole ette näha PTA ressursivajaduse suurenemist või töökoormuse kasvu. Fookus jääb PTA järelevalve planeerimisel koerte, kasside ja valgetuhkrute pidajate puhul siiski ettevõtjatele loomatervise määruse mõistes ehk neile, kes tegelevad nimetatud loomade pidamisega kaubanduslikul eesmärgil, mitte lemmikloomapidajatele.

4) Mõju infotehnoloogiale ja ühiskonnale

Registri loomiseks on vaja teha IT-arendusi. Arenduste teostaja tuvastatakse hanke korras ja varaseim tähtaeg riigi andmekogu valmimiseks on 2027. aasta. Seda eeldusel, et VS-i muudatus võetakse vastu 2026. aastal. E-teenus muutub kõigis Eesti osades kvaliteetseks ja kättesaadavaks kõigile KOV-idele ja elanikele.

Loomapidaja huvi on eelkõige lemmiklooma kaduma mineku korral loom tagasi saada. Selleks peavad olema registrisse kantud loomapidajaga ühenduse saamiseks ja isikutuvastuseks vajalikud andmed ning andmed, mis tõendavad looma ja tema pidaja omavahelist seost. KOV-il on oluline teada, kui palju ja mis liigist lemmikloomi elanikud peavad, et tagada vajalike teenuste pakkumine. Lisaks on oluline omada ülevaadet hulkuvate lemmikloomade püüdmise korraldamise ja nende varjupaigas pidamise kohta. Loomapidaja kohta on KOV-i jaoks vajalikud samad andmed, mis on olulised lemmikloomapidajale endale. Oluline on leitud lemmiklooma pidaja tuvastada ja loom talle tagastada. PTA, MTA ja PPA ülesanded on küll kohati erinevad, kuid üldjoontes siiski sarnased. Oluline on sellise andmestiku olemasolu, mis võimaldab siduda loomapidajat tema lemmikloomaga, et leitud loom vajaduse korral loomapidajale tagastada ning saada teavet looma terviseseisundi ja dokumentide kohta (näiteks lemmikloomapassi andmed), sealhulgas nendega liikumisel nii kaubanduslikul kui ka mittekaubanduslikul eesmärgil. Riigi lemmikloomaregistri loomisel jääb registri volitatud töötlejaks PRIA.

Muudatuse tagajärjel võetakse kasutusele elektrooniline andmekogu lemmikloomade kohta arvestuse pidamiseks, mida saavad kasutada kõik KOV-id. See muudab küll mitmed nii veterinaararstide, varjupaikade kui ka KOV-ide ülesanded infotehnoloogiast sõltuvaks, kuid siiani on see hulkuvate loomadega tegelemisel ka kõige tõhusam abivahend mitte ainult KOV-idele, vaid ka varjupaikadele. Kuna loomapidaja ei pea ise oma lemmiklooma registreerima, vaid esitama ainult andmed registrisse kandmiseks, siis ei kaasne sellega ka negatiivset mõju eakamate või vähese arvutikasutusoskusega elanikele, kes võiksid muidu hätta jääda. Andmete ajakohastamisel on samuti abiks KOV-i ametnikud ja PRIA teenindusbürood, kelle igapäevatöö osa on ka tehnoloogiliste vahendite ja interneti kasutamine, seega negatiivset mõju infoühiskonna teenuste pakkumisele, kättesaadavusele, kasutamisele ega sisule ei ole ette näha. Samuti on neil haldusmenetluse seaduse §-st 36 tulenev selgituskohustus.

Lahendus mõjutab riigi infosüsteeme. Riigi lemmikloomaregistri loomisel on vaja luua seosed rahvastikuregistriga, äriregistriga, riikliku veterinaararstide registriga, riigikassaga, karistusregistriga ning Europetnetiga. Infosüsteemi kasutajatele tekib ühtne e-teenuse

keskkond, kõik osapooled saavad kasutada süsteemi mugavalt (sisselogimine), lemmikloomadega seotud andmestik on ühes andmekogus. E-teenuse kättesaadavus on kvaliteetne ja ligipääsetav kõigile Eestis elavatele isikutele, sõltumata nende elukohast. Riigi registri loomine aitab kaasa Vabariigi Valitsuse tööplaanis välja toodud eesmärgile viia kohalike omavalitsuste ja riigi IT-süsteemid ja -teenused ühtsesse personaalse riigi süsteemi. Lisaks aitab see parandada riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning tagada andmete turvaline hoidmine. Proaktiivselt saab riik pakkuda elanikele võimalust hoida registris oma lemmikloomade andmeid ajakohasena.

Andmekogu lahendused ei mõjuta andme- või küberturvet, kuid nende nõuetega (Eesti infoturbestandardiga) tuleb arvestada andmekogu teenuse pakkumisel. Asjakohane on välja tuua, et makseagentuurina on PRIA-l ISO 27001 infoturbesertifikaat, mille omamise kohustus tuleneb akrediteerimistingimustest.

6.2. Vähese või marginaalse mõjuga muudatused

6.2.1. Kavandatav muudatus: PTA ja MTA pädevuste selgem jaotus (eelnou § 1 punkt 4).

Muudatuse eesmärk on korrastada riigiasutuste pädevusi seoses reisijatega kaasas olevate loomade kontrollimisega riiki sisenemisel. MTA pädevuste hulgast jäetakse välja vastutus mittenouetekohaste lemmikloomade tervisega seotud otsuste tegemiseks, sealhulgas vastutus surmamise üle otsustamise ja selle korraldamise eest. See pädevus on PTA-l. MTA-le jääb pädevus mittenouetekohase lemmiklooma tagasi saatmiseks väljaspoole EL-i jäävasse sihtriiki.

1) Mõju riigivalitsemisele

Tegemist on PTA ja MTA pädevuste täpsustamisega suurema õigusselguse tagamiseks. Mõju PTA-le puudub looma surmamise üle otsustamisel ja selle korraldamisel, sest LoKS-i rakendamine, sealhulgas juhtudel, kus looma heaolu tagamiseks tuleb loom eutaneerida, on ka praegu formaalselt PTA pädevuses. MTA tegutseb muudatuse jõustumise järel edasi oma pädevuste piires ning temale lisakohustusi ei panda, kuid sätte muutmine kaotab mitmeti mõistetavuse looma surmamise otsuse ja selle korraldamise osas. PTA-ga koostöö osas ei muutu samuti midagi, sest sarnaselt määrusele (EL) nr 576/2013 tuleb ka komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/2122 kohaselt lemmikloomaga seotud otsuse tegemise puhul konsulteerida veterinaarjärelevalveametnikuga.

PTA-le lisandub uus, seni MTA pädevuses olnud ülesanne nõuetele mittevastav loom isoleerida ametliku järelevalve all, kui on tuvastatud nõuetele mittevastav loom, keda ei ole võimalik tagasi saata EL-ist väljas asuvasse sihtriiki. Kuna MTA ei ole loomade isoleerimiseks vajalikke puure senini soetanud, on vaja sobilikud puurid pärast muudatuste jõustumist soetada PTA-l. See toob PTA-le kaasa täiendava kulu, millega ei ole 2026. ega 2027. aasta eelarvavahendite planeerimisel arvestatud.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike, pädevuste selge jaotus seaduses tagab, et ametkonnad teevad kontrollid ja otsused oma pädevuse piires. Looma surmamise otsuseid siiani ei ole tulnud teha, seega puudub mõju ka MTA tegevusele. PTA-l tekib muudatusega seoses vajadus täiendavate rahaliste vahendite järele.

6.2.2. Kavandatav muudatus: kohustus esitada veterinaararstide registrisse andmed veterinaararsti töökoha kohta, kus veterinaar püsivalt teenust osutab (eelnou § 1 punktid 8 ja 9).

Muudatuse eesmärk on täpsustada andmeid, mida veterinaararsti kohta kogutakse veterinaararstide registrisse. VS-i § 19 lõike 6 punkti 3 kohaselt kogutakse andmeid töökoha ja volitatud veterinaararsti pädevuse kohta. Nõue sellises sõnastuses ei ole olnud praktikas

piisavalt selge ega ole oma eesmärgi täitnud. Seetõttu täpsustatakse eelnõus, et esitada tuleb andmed nende töökohtade kohta, kus veterinaararst püsivalt teenust osutab.

1) Mõju riigivalitsemisele

PTA jaoks on riiklikule veterinaararstide registrile andmete esitamise täpsem regulatsioon püsiva positiivse mõjuga. Veterinaarteenuse esitajate üle järelevalve teostamiseks on vaja hinnata riske ja oluline on teada, kus veterinaararst teenust osutab. Loomatauditõrje kontekstis on PTA-le oluline omada ülevaadet veterinaarteenuse osutamise kohtadest Eestis, et vajadusel kaasata neid loomataudi ennetamise ja tõrje tegevustesse. Ebasoovitavaid mõjusid PTA-le ei kaasne, veterinaararstide riikliku registri tehnilises lahenduses on vaja teha minimaalseid täiendusi ja lisada andmevälju. Oluline mõju puudub.

2) Mõju majandusele

Riiklikus veterinaararstide registris on 2024. aasta 18. oktoobri seisuga 895 veterinaararsti. Veterinaararstidel on kohustus esitada registrile andmed ka kehtiva õiguse kohaselt, muudatus tehakse suurema õigusselguse huvides. Samuti on veterinaararstide registri tehnilise lahenduse kohaselt olemas võimalus kuvada töökohta andmeid. Veterinaararsti jaoks on registrisse täpsemate andmete esitamisel positiivne mõju, kuna register on avalik ja võimaldab veterinaarteenuse vajajatel saada selgemat teavet teenusepakkujate kohta. Oluline mõju puudub.

6.2.3. Kavandatav muudatus: peetava looma märgistamiseks kasutatava elektroonse identifitseerimisvahendi heakskiitmise kord (eelnõu punktid 15 ja 16).

Muudatuse eesmärk on kehtestada loomade identifitseerimisvahendite heakskiitmise kord. Vajadus muudatuse tegemiseks tuleneb määrusest (EL) 2019/2035. Muudatusega ühtlustatakse kõigil peetavatel loomadel kasutatavate elektroonsete identifitseerimisvahendite heakskiitmise korda. Muudatus ei ole seotud põllumajandusloomadel kasutatavate elektroonsete identifitseerimisvahendite heakskiitmise, küll aga ühtlustatakse lemmikloomadel kasutatavate mikrokiipide heakskiitmine põllumajandusloomadel kasutatavate märgistusvahendite heakskiitmise.

1) Mõju riigivalitsemisele

Tegemist on sätetega, millega rakendatakse EL-i õigust. Praegu kiidetakse identifitseerimisvahendid heaks PTA sisemise töökorralduse kohaselt, see protseduur sisuliselt ei muutu, kuid seda täiendatakse õigusselguse eesmärgil. PTA kiidab ka praegu lemmikloomadel kasutatavad mikrokiibid heaks EL-i õigusaktides esitatud nõuete kohaselt. Sätete lisamisega ei ole vaja teha ümberkorraldusi PTA sisemises töökorralduses ega võtta kasutusele lisaressursse.

PTA-le lisandub kohustus sõlmida ettevõtjatega haldusleping, kuid see võimaldab PTA-l saada andmeid veterinaararstidele müüdud mikrokiipide numbrivahemike kohta. Otsene mõju riigivalitsemisele puudub.

2) Mõju majandusele

Ettevõtjatest on mõjutatud peamiselt lemmikloomade mikrokiipide maaletoojad ja edasimüüjad (peamiselt ravimite hulgamüügiga tegelevad ettevõtjad), sest Eestis selliste mikrokiipide tootjad puuduvad. Mikrokiipide edasimüüjate tulu suureneb, sest vajadus mikrokiipide järele kasvab, seega mõju on positiivne.

6.2.4. Kavandatav muudatus: teatud peetavate loomade identifitseerimise kohta erandite lubamine (eelnõu § 1 punktid 19 ja 21).

Muudatuse eesmärk on reguleerida EL-i loomatervise määruse alusel liikmesriigi pädevale asutusele antud otsustusõiguse kasutamist seoses loomade identifitseerimisega. Kehtivas seaduses on sätestatud õigus vajaduse korral kehtestada loomade identifitseerimisega seotud erand ainult ministril, sõltumata sellest, kas EL-i loomatervise määruse kohaselt võib erandi kehtestada riik või tema pädev asutus.

Tulenevalt üldisest eesmärgist vähendada bürokraatiat soovitakse eelnõus jätta ministri määruse sisuks ainult riigi pädevuses olevate üldiste erandite regulatsioon ja pädeva asutuse õigus otsustada erandite rakendamise üle üksikjuhtumitena on sätestatud eraldi sätetes. Seal on loetletud EL-i loomatervise määruse artiklid, mida rakendab edaspidi PTA. Muudatus võimaldab vajaduse korral teha loomapidaja kohta kiiremini otsuseid, samuti ei pea edaspidi kehtestama selleks nõudeid ministri määrusega.

Eelnõuga kohaselt kehtestatakse EL-i õiguse rakendamiseks PTA jaoks asjakohane protseduur. PTA-l on kohustus menetleda taotlusi teatud loomade identifitseerimisest erandite lubamiseks. Identifitseerimisest erandi taotlemiseks on komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2035/2019 mitu võimalust. Praegu ei ole eranditega seonduv Eesti õiguses reguleeritud.

PTA võib veiste, sigade, lammaste ja kitsede puhul vabastada kinnist ettevõtet käitava ettevõtja ning neid loomi kultuurilisel, ajaloolisel, vaba aja tegevusega seotud, teaduslikel või spordiga seotud eesmärgil pidava ettevõtja identifitseerimise nõuete täitmisest. Eesti on praegu ainult üks PTA poolt heaks kiidetud kinnine ettevõtte – Tallinna Loomaaed. Eestis on veel loomaparke, mille kohta ei ole loomaaluba väljastatud ja mis ei toimi kõigi kinnisele ettevõttele ettenähtud nõuete kohaselt, kuid nad võivad kunagi selleni jõuda. Seega on Eestis ka edaspidi tegemist väikese arvu ettevõtetega, kelle kohta seda erandit taotleda saab.

PTA võib tarneahela ettevõtjatel lubada jätta täitmata sigade identifitseerimise kohustus, kui kõnealuseid loomi kavatakse vedada selle tarneahela raames Eesti territooriumil, tingimusel, et muude jälgitavusmeetmete rakendamisega tagatakse nende loomade täielik jälgitavus. Eestis ei ole tarneahela erandit seni rakendatud ja loomapidajad ei ole sellist taotlust esitanud.

PTA võib lubada kasutada lihtsustatud identifitseerimismeetodit selliste hobuslaste puhul, keda kavatakse vedada tapamajja ning kelle kohta ei ole kogu eluea jooksul välja antud kehtivat EL-i loomatervise määruse artikli 110 lõike 1 punkti a kohast identifitseerimisdokumenti (hobusepassi). Sellised hobuslased võivad olla alla 12 kuu vanused ja nende liikumine sünniettevõttest Eestis asuvasse tapamajja on katkematult jälgitav. Vajadust sellist erandit Eestis kehtestada ei ole ette näha, kuna hobuslaste kohta on Eestis identifitseerimisdokumendid nõuetekohaselt väljastatud ning ainult hobuste tapmisele ja hobuseliha käitlemisele spetsialiseeritud tapamajasid Eestis ei ole.

Ministri määruse volitusnorm muutub kitsamaks, edaspidi võib loomagrupi või kõigi seda liiki loomade suhtes lubada loomaliigile tavaliselt kohustusliku identifitseerimisvahendi asendada alternatiivse identifitseerimisvahendiga või lubada hobune teatud tingimustel märgistamata jätta. Volitusnorm on lisatud võimalusena, kuna määruses (EL) 2019/2035 sätestatud erandite kohaldamise vajadus võib ajas muutuda. See sõltub näiteks nende ettevõtete või loomagruppide olemasolust, mille puhul erandit võib rakendada, või sektori soovist erandit rakendada. Praegu seda volitusnormi rakendatud ei ole.

1) Mõju riigivalitsemisele

PTA koormus ja halduskulud kohustuse lisamisega ei suurene, kuna vajadus teha loomade identifitseerimisest erandeid on väga väike ja siiani ei ole seda taotletud. Luuakse võimalus EL-i rakendada määrusest tulenevat paindlikkust. Ebasoovitavate mõjude risk on väike, kuna identifitseerimisnõuetest erandite lubamine on seotud peamiselt ainult ühe ettevõtte vajadustega. PRIA-l peab erandite lubamisega seoses olema valmisolek võtta vastu andmeid ettevõtelt, kus erandit rakendatakse. See nõuab tehnilisi arendusi loomade registris. Üldiselt on aga tegu tavaprotseduuriga, kus loomapidajal on kohustus individuaalselt identifitseeritavate loomade kohta edastada andmeid kasutatud märgistuse, selle kasutamise ja asendamise ning loomadega toimuvate muude sündmuste kohta. PTA ja PRIA jaoks on lisakoormuseks protsessi hoolikas läbimõtlemine, et loa andmisel säiliks ülevaade sigade liikumisest ja nende asukohast. Muudatus hõlmab teoreetiliselt ka REM-i õigusloomet, üksikerandi kehtestamiseks ei ole vaja regulatsiooni. Tegelikuses ei ole EL-i õigusest tulenevat võimalust siiani kasutatud ja seega tegelikku koormust riigiasutustele lisandunud ei ole. Oluline mõju puudub.

2) Mõju majandusele

PRIA andmetel peetakse kohustuslikult individuaalselt või karjana identifitseeritavaid loomi umbes 6500 ettevõttes ja kodumajapidamises. Umbes 60 ettevõttes ja majapidamises peetakse loomi, keda Eestis laiemalt ei peeta, kuid kes tuleb kohustuslikult identifitseerida. Tegemist on pigem eksootiliste loomadega. Samas tuleb märkida, et enamasti peetakse sellistes ettevõtetes või majapidamistes ka tavapäraselt põllumajandussaaduste tootmiseks peetavaid loomi.

Ebasoovitavad mõjud puuduvad, kuna kinnise ettevõtte erandit saab taotleda Eestis ainult üks ettevõtte, sigade tarneahela süsteemi Eestis praegu ei kasutata ning hobuste lihaks tapmise traditsioon Eestis puudub. Seega tavaloomapidaja jaoks ei ole tegu olulise muudatustega.

Mõju on positiivne, kuna võimaldab osale loomapidajatele paindlikkust loomade identifitseerimise korraldamisel ja aitab vältida ebavajalikke kulusid. Oluline mõju puudub.

6.2.5. Kavandatav muudatus: PRIA paber kandjal teavituse protsessi lõpetamine (eelnoü § 1 punkt 33).

Muudatuse eesmärk on lõpetada ressursimahukas, kuid ebaefektiivne ja praktikas vähe kasutatav, elektroonset asjaajamist dubleeriv protsess PRIA teavitamisel.

1) Mõju riigivalitsemisele

Paberprotsessi kaotamine on vajalik eelkõige infotehnoloogiliste arenduste jaoks kuluva ressursi vähendamiseks. Praegu on paberprotsessi ülevalpidamise mõju IT-le kuluvale eelarvele eelkõige põhjustatud olukordadest, kus registrile esitatavate andmete koosseis muutub (sealhulgas on vajalik esitada uusi andmeid, nagu näiteks andmed hobuste liikumise kohta, identifitseerimata loomade arvust teavitamine, sigade arvust teavitamine). IT-arendus paberprotsessi jaoks on kallim kui e-teenuste jaoks ning seda põhjusel, et paberprotsessil puhul tuleb arendada erinevaid kontrole, mis e-teenustes on lahendatud andmete ette kuvamisega. Lisaks peab paberprotsessis iga vea korral olema välja arendatud paberil tagasiside andmise võimekus, mis peab andmete esitajale olema arusaadav (selgitama, milles on probleem) ning olema lisatud selgitused probleemi lahendamise võimaluste kohta. Iga esitatavate andmete kohta õigusaktis tehtava muudatuse korral tuleb muuta paralleelselt nii e-teenuseid kui ka paberprotsessi. Paber kandjal esitatavate teadete ja dokumentide osakaal on alla 1% ning selleks protsessi dubleerimine on kulukas ja ebavajalik.

Muudatusel on püsiv positiivne mõju PRIA eelarvele, aidates vähendada asutuse töökoormust. Ebasoovitavate mõjude risk PRIA jaoks puudub.

2) Mõju majandusele

Muudatus mõjutab loomapidajate teavituskohustuse täitmist. 2023. aastal esitati põllumajandusloomade registrile andmed 127 018 dokumendil, millest 3964 ehk 3,12% esitati paberil. Kuna veisepasse vaid riigisisest liikuvate veiste kohta alates 1. detsembrist 2021. aastal ei väljastata, on veisepassil esitatavate andmete hulk kiiresti vähenenud. Lisaks avaneb 2025. a 1. aprillist ettevõtja jaoks võimalus edastada looma Eestis väljaviimisel teatud riikidesse veisepass elektroonselt. Paberikandjal esitatavate teadete ja dokumentide osakaal on alla 1% ja selleks protsessi dubleerimine on kulukas ja ebavajalik. PRIA-l on kohapealne teenindus kõigis 15 maakonnakeskuses koos võimalusega esitada andmeid elektroonselt. Isikul on võimalik mugavalt broneerida endale sobiv aeg andmete esitamiseks. PRIA klienditeenindus pakub kliendile alati kohapealset juhendamist ja abi.

Ebasoovitavade mõjude risk loomapidajale on väike ja oluline mõju puudub.

6.2.6. Kavandatav muudatus: PRIA-le andmete esitamise tähtaja muutmine (eelnoõ § 1 punkt 34).

Muudatuse eesmärk on kehtestada PRIA registrile andmete esitamise tähtjaks ühese arusaadavuse tagamiseks seitse päeva. Praegu on erinevates õigusaktides kehtestatud erinevad tähtjad, mis tekitab segadust.

1) Mõju riigivalitsemisele

Muudatus mõjutab PRIA loomade registrisse andmete kogumist. Viie tööpäeva asemel seitsme päeva nõue võimaldab vältida olukorda, kus riigipüha tõttu ei ole andmete esitamise tähtaeg enam kooskõlas EL-i õigusest tuleneva kohustusega esitada andmed mitte hiljem kui seitsme päeva jooksul. Andmete täpsema laekumisega tagatakse registri ajakohasus ja usaldusvärsus.

2) Mõju majandusele

Loomapidajate jaoks kehtestatakse kõigi loomaliikide puhul ühtne andmete esitamise tähtaeg. Andmed tuleb esitada kindlaks tähtjaks, sõltumata puhkepäevade arvust, mis jäävad andmete esitamise tähtaja sisse. Andmete esitamiseks ühtse tähtaja kehtestamine aitab tagada, et tekib vähem probleeme näiteks seoses nõuetekohasuse kontrollidega või muude toetusmeetmetega seotud küsimustes.

6.2.7. Kavandatav muudatus: Muude loomataudide kahtlusest ja diagnoosimisest teavituse ja nende tõrje nõuded (eelnoõ § 1 punktid 36–38).

Muudatuse eesmärk on luua PTA-le õiguslikud alused muude kui EL-i loetellu kantud loomataudide ennetus- ja tõrjemeetme rakendamiseks, nagu kitsenduste kehtestamine loomade liikumisele ettevõttest, loomade eraldamine, asjakohaste bioturvameetmete kohaldamine ning rahvusvaheliste kohustuste täitmine nendest loomataudidest teavitamisel.

1) Mõju riigivalitsemisele

Kavandatav muudatus ei suurenda PTA töökoormust, kuid annab seadusest tuleneva aluse kehtestada vajalikud loomatauditõrje meetmed, mida PTA ise saab rakendada või mida ettevõtja on kohustatud täitma. Kehtiv õigus annab PTA-le selleks üldised alused, kuid praktikas on selgunud vajadus täpsama regulatsiooni järele. Tuginedes LABRIS-e 2023. aasta aruandele, diagnoositi selliseid haigusi 11 korral. Oluline mõju puudub.

2) Mõju majandusele

Vähene mõju on põllumajandusloomade pidajale, kelle karjas muu loomataud diagnoositakse või kes peab sellise taudi leviku tõttu tegema ennetavaid tegevusi. Tavaliselt puudutavad selliste loomataudide tõttu võetavad meetmed mõnda üksikut ettevõtet.

Veterinaararstide halduskoormus kasvab minimaalselt, mis seisneb PTA teavitamises muu loomataudi diagnoosimisest. Oluline mõju puudub.

6.2.8. Kavandatav muudatus: referentlabori tegutsemise alused (eelnõu § 1 punkt 39).

Kehtiva seaduse kohaselt tegutseb referentlabor valdkonna eest vastutava ministri esitatud riikliku tellimuse alusel. Arvestades, et riikliku referentlabori ülesanded on sätestatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 101, on otstarbekas muuta referentlabori tegutsemise alust selliselt, et edaspidi ei lähtu referentlabor valdkonna eest vastutava ministri esitatud riiklikust tellimusest, vaid referentlabori enda koostatud tegevuskavast sama määruse samas artiklis sätestatud nõuete täitmiseks. Koostatud tegevuskava esitatakse valdkonna eest vastutavale ministrile ning seda ajakohastatakse regulaarselt.

Mõju majandusele

Muudatus mõjutab referentlabori ülesandeid täitvaid asutusi – loomatervise valdkonnas täidavad referentlabori ülesandeid praegu Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskus ning Sciensano Belgia terviseinstituut. Avalduva mõju ulatus on väike, kuna muudatus mõjutab üksnes neid asutusi, kes täidavad loomatervise valdkonnas referentlaborite ülesandeid. Riikliku referentlabori ülesanded on sätestatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 101 ja kehtiva korra kohaselt esitab volituse taotleja tegevuskava koos taotlusega taotletava volituse ulatuses sama määruse samas artiklis sätestatud nõuete täitmiseks. Tegevuskava koostatakse nimetatud määruse samas artiklis sätestatud ja regulaarselt ajakohastatavate nõuete täitmise tagamiseks. Need asutused, kes täidavad tsiviilõigusliku lepingu alusel referentlaborite ülesandeid, koostavad ja ajakohastavad tegevuskava, lähtudes lepingus sätestatust. Mõju sagedus on keskmine, kuna tegevuskava ajakohastatakse regulaarselt. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike. Muudatuse mõju on pigem väike. Muid mõjusid muudatusega ei kaasne.

6.3. Kokkuvõtte haldus- ja töökoormuse kohta

Füüsiliste isikute halduskoormus

Koerte, kasside ja valgetuhkrute kohustusliku kiibistamise ja registreerimise nõude kehtestamisega kaasneb teatav mõju nimetatud liiki loomade pidajatele. Juba praegu kehtiva õiguse kohaselt on 86% KOV-ides koerte kiibistamise kohustus kehtestatud ning elanike arvukuse põhjal elab vaid 6,5% kogu Eesti elanikkonnast neis KOV-ides, kus kiibistamise kohustust veel ei kehti. Kõik neist ei pea koera. Kasside kiibistamise kohustus on kehtestatud vähem kui pooltes KOV-ides, mitmes KOV-is on jäetud see vabatahtlikuks või tehtud erisused tubastele kassidele. Kiibistamise otsusega kaasneb kohustus andmed registreerida ning registreerimise korral tuleb tasuda riigilõiv riigi lemmikloomaregistrisse kande tegemiseks. Looma esmaseks registreerimiseks registris on vaja külastada veterinaararsti, kes paigaldab loomale kiibi ja tagab looma jälgitavuse jaoks oluliste andmete (sh kiibi number) esitamise registripidajale. Juba kiibistatud, kuid senini registreerimata looma registreerimiseks on samuti vaja külastada veterinaararsti, kes esitab looma kohta andmed registrisse kandmiseks. Samuti kaasneb mõju neile isikutele, kes saavad juba registris registreeritud looma uueks pidajaks – loomapidaja vahetumine on vaja registris registreerida ja selle eest tuleb samuti tasuda riigilõiv. Registreeritud loomade ja nende omanike kohta on andmed vaja hoida ajakohasena. See ei ole uus nõue võrreldes praegu KOV-ides kehtestatud nõuetega. Kokkuvõttes kaasneb koera-, kassi- ja valgetuhkrupidajatele mõningane, kuid mitte märkimisväärne halduskoormuse tõus võrreldes kehtivate nõuetega. Vabatahtlikult oma looma kiibistada laskvate isikute puhul on tegu teadliku valikuga, loomapidajale kiibistamisega kaasnevad kohustused on sobivad ja ootuspärased, mõju halduskoormusele on väike.

Ettevõtjate halduskoormus

Koerte, kasside ja valgetuhkrute kohustusliku kiibistamise ja registreerimise nõude kehtestamisega kaasneb mõju ettevõtjatele peamiselt veterinaararstide seisukohalt. Riigi kohustusega korraldada pärast lemmiklooma kiibistamist asjakohaste andmete esitamine riigi lemmikloomaregistrisse suureneb veterinaararstide halduskoormus, kuid ka nõudlus nende pakutavate teenuste järele. Andmekogusse kantud andmete ajakohastamine lemmikloomal teostatud veterinaarsete menetluste kohta teabe lisamisel ja uuendamisel toob endaga kaasa halduskoormuse tõusu. Veterinaararstidele halduskoormus siiski märkimisväärselt ei suurene.

Riigi lemmikloomaregistri loomise ja kasutuselevõtuga suureneb mõningal määral veterinaararstidele teavituskohustuse täitmisega kaasnev kulu, kuna lemmiklooma kohta tuleb esitada pisut enam andmeid kui senini. Siiski aitab lisaandmete kogumine kaasa lemmikloomade heaolu tagamisele ning ebaetilise aretustegevuse tuvastamisele. MTÜde halduskoormusele muudatus otsest mõju eeldatavalt ei avalda. Varjupaigad, kes on liitunud Spin TEK-i pakutava platvormiga, sisestavad juba praegu leitud loomade kohta VTK-s väljapakutud andmeid (varjupaiga mooduli andmed) iga looma kohta koostatud kaardile eraldi. Edaspidi esitavad varjupaigad andmed loomade registrisse loodavasse varjupaiga moodulisse.

Avaliku sektori töökoormus

Koerte, kasside ja valgetuhkrute kohustusliku mikrokiibiga märgistamise ja riigi lemmikloomaregistris registreerimise nõude kehtestamisega võtab riik KOV-idelt üle kohustuse pidada lemmikloomade kohta arvestust, millega väheneb KOV-ide töökoormus. Kuigi riik võtab üle KOV-ide ülesande pidada lemmikloomade kohta arvestust, jääb hulkuvate loomade püüdmise ja pidamise korraldamine ka edaspidi KOV-ide ülesandeks. Küll aga muutub töökorraldus, sest kõik KOV-id saavad kasutada riigi lemmikloomaregistris, sealhulgas need KOV-id, kes praegu elektroonses andmekogus arvestust ei pea. See lihtsustab ülesannete täitmist, muutes töökorralduse eesmärgipärasemaks.

PTA töökorraldusele omab muudatus olulist mõju, sest võimaldab vihjepõhisest järelevalvest minna üle andme- ja riskipõhisele järelevalvele, mis eelduslikult võimaldab aega kokku hoida. PTA praegused tööülesanded seoses mikrokiipide heakskiitmisega ja nende kasutamiseks lubatud mikrokiipide loetelu tootjate kaupa oma veebilehel avalikustamisega säilivad, töökoormusele avaldub vähene mõju seoses mikrokiipide maaletoojatega halduslepingu sõlmimisega.

Andmete ajakohastamisel vähese või puuduva internetikasutamise võimekuse korral saavad loomapidajatele olla abiks KOV-i ametnikud, kes on lemmikloomade registreerimisega seoses elanikele siiani tuge pakkunud, ning PRIA maakondlikud teenindusbürood, kelle igapäevatöö osa on ka tehnoloogiliste vahendite ja interneti kasutamine. Samuti on neil haldusmenetluse seaduse §-st 36 tulenev selgituskohustus. Eelduslikult on mõju KOV-i ja PRIA töökoormusele väike.

Riigi lemmikloomaregistri loomine toob endaga kaasa lisatööülesande PRIA-le kui uue andmekogu volitatud töötajale, kelle ülesandeks jääb tagada andmekogu kvaliteetne töös hoidmine ja rakendamine ning vajalike lisaarenduste tellimine koos klienditoe pakkumisega.

PTA ja MTA pädevuste täpsema sätestamisega luuakse suurem õigusselgus. Mõju PTA-le puudub, sest LoKS-i rakendamine, sealhulgas juhtudel, kus looma heaolu tagamiseks tuleb loom eutaneerida, on ka praegu formaalselt PTA pädevuses. MTA tegutseb muudatuse jõustumise järel edasi oma pädevuste piires ning muudatusega lisakohustusi ei kaasne, kuid

sätte muutmine kaotab mitmeti mõistetavuse looma surmamise otsuse ja selle korraldamise osas.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Koerte, kasside ja valgetuhkrute kohustusliku kiibistamise ja registreerimise nõude kehtestamine ja registri loomine vähendab eeldatavalt KOV-ide kulu hulkuvate loomade püüdmisele ning ülalpidamisele. Mõju KOV-ide eelarvele on eelhindangu kohaselt positiivne.

Kuigi eelduste kohaselt riigieelarve tuludele ja kuludele märkimisväärseid muudatusi ei kaasne, võib mõningane mõju kaasneda. Uue andmekogu loomiseks tehtavate IT-arenduste kulude (arenduse kogusumma eelduslikult 400 000 eurot) katteks on 2026. aastal eraldatud rahastus 250 000 eurot ReM-i eelarvest. Andmekogu ülalpidamisega kaasnevad ka tööjõu- ja majandamiskulud (umbes 209 258 eurot aastas). Riigi lemmikloomaregistrisse registrikande tegemise eest (loomapidajaks registreerimine, sealhulgas loomapidaja vahetus) kehtestatakse riigilõiv. Riigilõivu kehtestamise eesmärk on riigieelarvesse raha kogumine riigi lemmikloomaregistri ülalpidamisega seotud jooksvate kulude katteks, kuid neid kulusid ei kaeta riigieelarvest automaatselt. Riigilõiv laekub riigieelarvesse ja riigi lemmikloomaregistri ülalpidamiskulude katteks taotletakse vajaminevas summas lisarahastust riigi eelarvestrateegia protsessis. Täpsem ülevaade kuludest on toodud seletuskirja lehekülgedel 37 ja 38 ning lk 53 ja 54. Marginaalseid täiendusi tuleb teha riiklikus veterinaararstide registri IT-lahenduses. Riigieelarve tulud ei suurene.

2027. aasta arenduskulude katteks esitatakse taotlus riigi eelarvestrateegia protsessi käigus. Kehtivas riigi eelarvestrateegias ei ole eelnõuga kaasnevate kuludega, mis tekivad alates 2027. aastast, arvestatud. Eelnõu heaks kiitmisega kaasnevate kulude rahastamisvõimaluste üle arutatakse järgmises riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia protsessis Rahandusministeeriumi poolt valitsusele koondatava info alusel. Juhul kui lisavahendeid ei eraldata, tuleb kulud katta Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala eelarvest.

8. Rakendusaktid

8.1. Muudetavad rakendusaktid

Eelnõu seadusena rakendamiseks tuleb muuta järgmiseid määruseid:

- 1) maaeluministri 23. novembri 2021. a määrus nr 67 „Riikliku veterinaararstide registri põhimäärus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/112092023004>;
- 2) maaeluministri 23. novembri 2021. a määrus nr 68 „Veterinaarteenuse osutamise kohta arvestuse pidamise ning aruande ja andmete esitamise täpsemad nõuded ja kord” <https://www.riigiteataja.ee/akt/112092023005>;
- 3) maaeluministri 25. novembri 2021. a määrus nr 71 „Põllumajandus- ja Toiduametile esitatava teatise sisu nõuded ning esitamise kord, laboris loomataudide ja zoonoosete haigusetekitajate laboratoorsete leidude kohta arvestuse pidamise ning selle kohta aruannete esitamise täpsem kord ja aruande sisu nõuded, nende zoonooside loetelu, mille haigusetekitaja leiust tuleb Põllumajandus- ja Toiduametit teavitada, ning muude loomataudide ja zoonoosete haigusetekitajate loetelu, mille leiu kohta peab labor arvestust pidama“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/126112021013>;
- 4) maaeluministri 25. novembri 2021. a määrus nr 73 „Põllumajandusloomade registri põhimäärus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072023035>;

- 5) maaeluministri 25. novembri 2021. a määrus nr 74 „Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded” <https://www.riigiteataja.ee/akt/102082024003>;
- 6) maaeluministri 17. novembri 2021. a määrus nr 55 „Loomse paljundusmaterjali märgistamise nõuded” <https://www.riigiteataja.ee/akt/119112021003>;
- 7) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrus nr 82 „Perioodi 2023–2027 ohustatud tõugu looma pidamise toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/125052024005>;
- 8) maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrus nr 56 „Loomade heaolu toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/120042022006>;
- 9) maaeluministri 26. juuni 2017. a määrus nr 48 „Ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/125112021016>;
- 10) maaeluministri 22. novembri 2021. a määrus nr 59 „Farmis tapetud kodulinnu ja jäneselise liha väikeses koguses käitlemise hügieeninõuded” <https://www.riigiteataja.ee/akt/124112021005>;
- 11) maaeluministri 30. septembri 2022. a määrus nr 53 „Põllumajanduses kasutatava eriotstarbelise diislükütuse ostuõiguse andmine” <https://www.riigiteataja.ee/akt/101102022009>;
- 12) maaeluministri 16. veebruari 2017. a määrus nr 17 „Loomakasvatuse üleminekutoetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/115052020017>;
- 13) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrus nr 84 „Perioodi 2023–2027 loomade heaolu toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024024>;
- 14) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 73 „Piimalehma, ammalehma ning lamba ja kitse kasvatamise otsetoetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024039>;
- 15) maaeluministri 17. aprilli 2017. a määruse nr 33 „Põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122017044>;
- 16) maaeluministri 6. veebruari 2019. a määrus nr 12 „Mesilaspere toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/131032023005>;
- 17) maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrus nr 55 „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/124042024002>;
- 18) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrus nr 86 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024035>;
- 19) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrus nr 87 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024032>;
- 20) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määruse nr 88 „Perioodi 2023–2027 pinnavee kaitse toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024030>;
- 21) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 76 „Perioodi 2023–2027 mesilaste korjeala toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024027>;
- 22) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024021>;
- 23) maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrus nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/106102022003>;
- 24) maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrus nr 53 „Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/118042023004>;
- 25) maaeluministri 3. märtsi 2023. a määrus nr 12 „Mesindussektorisse sekkumise toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/128052024008>;
- 26) põllumajandusministri 8. oktoobri 2014. a määrus nr 84 Põllumajandustootja asendamise toetus” <https://www.riigiteataja.ee/akt/104062022006>;

- 27) põllumajandusministri 20. jaanuari 2015. a määrus nr 7 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/108032022006>;
- 28) regionaalministri 18. jaanuari 2024. a määrus nr 6 „Märgistamise täpsemad nõuded kanamunade turustamise korral“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119012024011>;
- 29) regionaalministri 18. detsembri 2023. a määrus nr 102 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohuma kaitse toetus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024034>;
- 30) regionaalministri 21. detsembri 2023. a määrus nr 110 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohuma kaitse toetus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024031>.
- 31) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrus nr 77 „Perioodi 2023–2027 loomade tervist edendavate majandamisnõuete toetus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122024025>;
- 32) regionaalministri 18. detsembri 2023. a määrus nr 100 „Perioodi 2023–2027 loomatauditõrje programmi rakendamise toetus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/120122023035>.

8.2. Uus rakendusakt

VS-i § 32 lõikega 8 (eelno § 1 punkt 22) antakse regionaal- ja põllumajandusministrile volitus kehtestada mikrokiibiga identifitseeritava ja loomade registris registreeritava koera, kassi, valgetuhkru ja VS § 32 lõikes 3 nimetatud lemmiklooma märgistamise ning registreerimise täpsemad tingimused ja kord, nõuded andmete esitamise ja ajakohasena hoidmise kohta ning mikrokiibi asendamise nõuded. Määrusega reguleeritakse muu hulgas koerte, kasside ja valgetuhkrute mikrokiibiga identifitseerimise ja registreerimise tähtaeg, täpsustatakse nii veterinaararsti kui ka loomapidaja kohustusi ja vastutuse ulatust registris olevate andmete ajakohasena hoidmise eest ning varjupaika sattunud ja seal peetavate hulkuvate loomade kohta andmete registrisse kandmise nõudeid.

Rakendusaktide kavandid on esitatud seletuskirja lisas 1.

9. Seaduse jõustumine

Seaduse jõustumine on eelnõu kohaselt kavandatud 2027. aasta 1. jaanuaril.

Jõustumise erisused lemmikloomade jälgitavusega seotud uute nõuete osas on sätestatud § 7 lõikes 2, mille kohaselt seaduse § 1 punktid 1, 3, 13–18, 22–25, 27–35, 41 ja 42 ning §-d 2–6 jõustuvad 2027. aasta 1. juunil. Jõustumise erisused on sätestatud arvestusega, et jõustumise ajaks on riigi lemmikloomaregister kasutusvalmis. Jõustumise tähtpäevaks on valitud 1. juuni, et nii loomapidajad kui ka KOV-ide töötajad, kellele on kehtestatud eelnõuga tähtajad kohustuste täitmiseks, ei oleks veel suurel hulgal suvepuhkusel. See võimaldab paremini korraldada riigi lemmikloomaregistri toimima saamist.

Selline üleminekuajaks on loomapidajatele piisav uute nõuetega kohanemiseks ning aitab tagada, et lemmikloomad, saaksid nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [25-0126/01](#). Teistkordseks kooskõlastamiseks esitati eelnõu eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [25-0933/01](#).

Samuti edastati eelnõu arvamuse avaldamiseks järgmistele asutustele ja huvirühmadele: Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Loomaarstide Koda, Spin TEK AS, Eesti Kennelliit MTÜ, Eesti Loomakaitse Selts MTÜ, Eesti Loomakaitse Liit MTÜ, Loomus MTÜ, Varjupaikade MTÜ, Hoiupaiga Loomad MTÜ, Pesaleidja MTÜ, Cats Help MTÜ, Assisi Franciscuse Selts MTÜ, Tartu Kassikaitse MTÜ, Lääne-Virumaa Koduloomade Varjupaik MTÜ, MTÜ Hiiumaa koduta loomade turvakodu, MTÜ Paikass, Kiisutuba MTÜ, Kohtla-Järve kodutute loomade varjupaik Grey Dogs, MTÜ Ayuda, MTÜ Saaremaa Lemmikloomade Turvakodu, Pörröpallo OÜ, Esticat Eesti Kasside Assotsiatsioon, Eesti Kassikasvatajate Liit Felix, Cato Club.

Arvamuse esitasid Eesti Maailikool, Eesti Loomaarstide Koda ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda. Teave arvamuse avaldajate ettepanekute ja märkustega arvestamise kohta on esitatud seletuskirja lisa 3.

Kuna eelnõu sisaldab toote nõuetele vastavuse seaduse tähenduses tehnilisi norme, teavitati sama seaduse § 43 lõike 1 kohaselt sellistest normidest Euroopa Komisjoni ja Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriike. Eelnõu esitati tehnilise normi teavituse menetlemiseks 18.10.2025. a. Ooteajaks Euroopa Komisjoni TRIS teavitussüsteemis määrati 21.01.2026. a. Ooteaja jooksul ei laekunud eelnõule ühegi liikmesriigi, sidusrühma ega Euroopa Komisjoni ettepanekut.

Algatab Vabariigi Valitsus 18. mail 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson

Valitsuse nõunik